

Institutul Național de Cercetări Economice

**TENDINȚE în
ECONOMIA
MOLDOVEI**

Nr. 48/2023 (trim. IV, 2022)

ISSN 1857-3126

Chișinău

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 48/2023 (trim. IV, 2022)

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu, Zinovia Toacă

Publicația este elaborată cu suportul financiar al proiectelor de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023):

1. Proiectul 20.80009.0807.16 Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020-2023.
2. Proiectul 20.80009.0807.21 Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației.
3. Proiectul 20.80009.0807.22 Dezvoltarea mecanismului de formare a economiei circulare în Republica Moldova.
4. Proiectul 20.80009.0807.29 Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova.
5. Proiectul 20.80009.1606.38 Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsivării sectorului IMM în Republica Moldova.

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

<https://doi.org/10.36004/nier.met.2023.48>

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	9
Rezumatul ediției	17
Capitolul I. PRODUCȚIA	21
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	30
Capitolul III. FINANȚE	40
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	53
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	65
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	67
Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2023	77
ANEXE STATISTICE	83

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Maia Sandu
Președintele Parlamentului	Igor Grosu
Prim-ministru	Dorin Recean (Natalia Gavrilița - pînă la 16 februarie 2022)
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea parlamentară "Partidul Acțiune și Solidaritate" - 63, Frațiunea parlamentară a Blocului Comuniștilor și Socialiștilor - 31, Frațiunea parlamentară a Partidului Politic "ȘOR" - 6, Deputați neafiliați - 1.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stînga Nistrului
Populația cu reședință obișnuită	2603,8 mii locuitori (la începutul anului 2022)
Principalele religii	Ortodoxă (96,8%), Baptistă (1,0%), Martorii lui Iehova (0,7%), Catolică (0,1%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul IV, 2022: 1 USD = 19,3 MDL; 1 EUR = 19,7 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Barriere Tehnice în Comerț
CBN	Certificatele Băncii Naționale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Evoluția trimestrială a PIB în anul 2022
- Tabelul 1.2. Activitatea sectorului industrial, anul 2022 față de anul 2021
- Tabelul 1.3. Principalele tipuri ale producției vegetale 2022
- Tabelul 1.4. Principalele tipuri ale producției animale, 2022, %
- Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate în 2022
- Tabelul 1.6. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în 2022
- Tabelul 1.7. Volumul mărfurilor transportate în perioada anului 2022
- Tabelul 1.8. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public pentru anul 2022
- Tabelul 1.9. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor, anul 2022
- Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2021 – februarie 2022
- Tabelul 3.2.1. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %
- Tabelul 4.1. Sinteza bilanței de plăți, agregate principale pe trimestre 2022, mil. USD
- Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în anii 2016-2022 față de perioada similară a anului precedent, %
- Tabelul 7.1. Creșterea economică pe plan internațional, % f.a.p.
- Tabelul 7.2. Evoluția principalilor indicatorilor macroeconomici în anii 2019-2022 și prognoza pentru anul 2023

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB în anii 2008 – 2022, %
- Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2022 și la diminuarea acestuia față de anul 2021, %
- Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2022 și la diminuarea acestuia față de anul 2021, %
- Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008 - 2022 (%)
- Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2008-2022, %
- Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC
- Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
- Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor în construcții, %
- Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la combustibil, %
- Figura 2.1.6. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
- Figura 2.1.7. Evoluția cursului mediu nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO
- Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM
- Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă
- Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3 în perioada anilor 2017-2022
- Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național în anul 2022, mil. MDL

- Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021-2022, mil. MDL, %
- Figura 3.1.3. Veniturile și cheltuielile lunare ale bugetului de stat în anii 2021-2022, mil. MDL
- Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în anul 2021, %
- Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL
- Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL
- Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat în perioada 2017-2022
- Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar
- Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.3. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadență (>1)
- Figura 3.2.4. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.6. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL
- Figura 3.2.7. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil. MDL
- Figura 3.2.8. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
- Figura 3.2.9. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.10. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
- Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2022 pe activități economice, %
- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2022, mil.USD
- Figura 4.4. Tendințele exportului, importului și soldul balanței comerciale, în anul 2022, mil. USD
- Figura 4.5. Structura exportului de mărfuri pe grupe de țări, %
- Figura 4.6. Principalele țări partenere ale Republicii Moldova, în anul 2022, %
- Figura 4.7. Exporturile cu mărfuri pe principale secțiuni, în anul 2022, %
- Figura 4.8. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în perioada aa.2017-2022, %
- Figura 4.9. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în 2022, %
- Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radiierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada 2016-2022
- Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2019-2022
- Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2019 – T IV 2022, MDL
- Figura 6.3. Evoluția veniturilor disponibile ale populației în valoare nominală, pe ani, 2019 – 2022
- Figura 6.4. Evoluția cheltuielilor de consum în valoare nominală, pe ani, 2019 – 2022

BOXE

Boxa 6.1. O nouă etapă de reexaminare a pensiilor

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sfârșitul anului 2022 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social.

6 octombrie

A fost ratificat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru finanțarea asistenței medicale acordate refugiaților din Ucraina. În baza acordului, Moldova va beneficia de un grant în valoare de 900 mii EUR. Grantul va fi utilizat de către Ministerul Sănătății prin intermediul Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, pentru finanțarea cheltuielilor care au avut două componente: asistența medicală oferită prin intermediul instituțiilor medicale și asistența medicală furnizată de echipele mobile. Termenul de valabilitate a acordului este prevăzut până la 31 ianuarie 2023.

12 octombrie

A fost semnat Acordul de finanțare între Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare pentru acordarea de sprijin bugetar direct țării noastre. Acordul prevede oferirea asistenței financiare sub formă de suport bugetar, din partea statului român, în valoare de 50 mil. RON (cca 10 mil. EUR). Resursele financiare sunt destinate pentru depășirea crizei economice generate de războiul din Ucraina, fiind identificate nevoi urgente pentru soluționarea problemelor în gestionarea situațiilor de criză și în domeniul energetic prin procurarea de gaze naturale și cărbuni, precum și alte măsuri de eficiență energetică.

12 octombrie

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a lansat Sistemul Informațional „Vulnerabilitate energetică” (SIVE) – platforma online care permite înregistrarea și prelucrarea solicitărilor pentru compensarea cheltuielilor populației la consumul de energie: compensatii.gov.md. Sistemul informațional a fost dezvoltat de Guvernul Republicii Moldova, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și Guvernului Slovaciei, oferit prin intermediul programului „Abordarea impactului crizei energetice în Republica Moldova”, implementat de PNUD Moldova. Programul a susținut crearea fondului, elaborarea sistemului informațional, instruirea asistenților sociali, crearea și funcționarea call centrului, precum și desfășurarea campaniei de informare dedicată Fondului de reducere a vulnerabilității energetice.

27 octombrie

A fost votat în lectură finală proiectul de lege prin care lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași și cele de dezvoltare a infrastructurii pentru gestionarea apei potabile sunt declarate de utilitate publică de interes național. Conducta principală pentru transportul apei are o lungime de aproximativ 53 km și va asigura alimentarea cu apă potabilă de calitate în jur de 28 de mii de locuitori din raioanele Strășeni și Călărași. În aliniamentul traseului sunt 192 de loturi de teren, inclusiv 103 aflate în proprietate privată. Documentul stă la baza realizării Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”, finanțat de Guvernul Federal German, prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW, și de Fondul

Național pentru Dezvoltare Regională și Locală din Moldova. Valoarea totală a proiectului constituie 25 mil. EUR, inclusiv contribuția Republicii Moldova 2,65 mil. EUR. Termenul de implementare este de până la 30 octombrie 2025.

27 octombrie

Legislativul a ratificat Acordul de grant cu Banca Europeană de Investiții (BEI) pentru finanțarea proiectului „Eficiența energetică în Republica Moldova”. Republica Moldova va primi un grant în valoare de 12,4 mil. EUR de la Comisia Europeană pentru proiecte de reabilitare energetică a clădirilor publice centrale și locale: a spitalelor, școlilor și grădinițelor, care au o performanță energetică scăzută. Bugetul total al Proiectului constituie 75,5 mil. EUR, cu acoperire financiară din partea EU, BERD și BEI. Proiectul urmează a fi implementat până în anul 2025.

28 octombrie

Republica Moldova și Agenția Franceză de Dezvoltare (AFD) au semnat un Acord de facilitare de credit în valoare de 60 mil. EUR. Resursele financiare vor fi utilizate în vederea promovării energiei regenerabile, sporirii sustenabilității sectorului feroviar și atenuării impactului crizei energetice asupra familiilor defavorizate. Pe termen mediu, programul dat va susține reformele regulatorii care contribuie la convergența către standardele și normele UE, la diversificarea surselor de energie și la decarbonizarea economiei Republicii Moldova.

8 noiembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis cu vot unanim stabilirea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 21,5%. Se mențin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul de 23,5% și ratele de dobândă la depozitele overnight la nivelul de 19,5%.

9 noiembrie

Cabinetul de miniștri a aprobat Strategia Securității Alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030. Scopul Strategiei constă în asigurarea accesului fizic și economic al cetățenilor la alimente suficiente, sigure și nutritive. Eforturile Guvernului vor fi îndreptate spre dezvoltarea unor sisteme alimentare sustenabile și de management al riscurilor în contextul situațiilor de criză la nivel național și internațional. În același timp, va fi pus accentul pe protecția și îmbunătățirea calității vieții grupurilor defavorizate, pe sporirea competitivității produselor agricole, facilitarea comerțului internațional, dezvoltarea ramurilor conexe de produse agroalimentare și pe consolidarea calității și siguranței alimentelor.

9 noiembrie

Guvernul a aprobat proiectul care prevede instituirea Programului național „Voucher cultural” în vederea încurajării consumului de cultură în rândul tinerilor. Astfel, inițiativa este dedicată tinerilor care au împlinit 18 ani și care vor intra în posesia unui voucher anual în valoare de 1000 de lei, menit să le faciliteze accesul la produse și servicii culturale, cum ar fi spectacole de teatru, concerte, produse cinematografice, achiziții de cărți, etc.

9 noiembrie

Executivul a aprobat modificări la Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii, conform cărora va fi majorată valoarea grantului până la 500 mii MDL. Totodată, termenul de implementare a programului a fost prelungit cu încă 36 luni. Programul, implementat de Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, vizează susținerea IMM-ilor în implementarea practicilor prietenoase cu mediul și în identificarea celor mai bune soluții și tehnologii privind gestionarea corectă a deșeurilor, precum și promovarea, susținerea și dezvoltarea capacităților întreprinderilor mici și mijlocii în adoptarea practicilor de ecologizare pentru procesele de producere și prestare a serviciilor.

10 noiembrie

A fost votată ratificarea Acordului de grant dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) în vederea realizării proiectului „Sistemul termoelectric al mun. Bălți (SA „CET-Nord”) – Faza II. Conform documentului, Republica Moldova va beneficia de finanțare nerambursabilă în valoare de 2 mil. EUR pentru modernizarea infrastructurii de termoficare a blocurilor din mun. Bălți. În rezultatul implementării Fazei II a Proiectului, la 166 de blocuri locative vor fi instalate puncte termice individuale, și la 296 de blocuri locative va fi modernizat sistemul intrabloc de distribuție a agentului termic și a apei calde menajere. Durata de implementare a Proiectului este până în anul 2024.

16 noiembrie

Executivul a aprobat Programul național pentru ocuparea forței de muncă 2022-2026 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia. Conform documentului, rata de încadrare a femeilor în câmpul muncii va fi majorată cu 4%, în acest sens fiind preconizată dezvoltarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor. Se prevede extinderea ratei de angajare a persoanelor cu dizabilități, reducerea ocupării informale. Totodată, se prevede consolidarea capacităților instituționale ale ANOFM, eficientizarea finanțării, digitalizarea și automatizarea serviciilor și a măsurilor de ocupare. Costul implementării Programului se estimează la circa 274 mil. MDL, care vor fi acoperite atât din bugetul de stat, cât și din mijloacele partenerilor externi de dezvoltare.

17 noiembrie

Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” a fost aprobată de Legislativ în lectura a doua. Strategia reprezintă documentul național de viziune strategică pe termen lung, care indică direcțiile de dezvoltare a țării. Documentul stabilește zece obiective generale, utilizate pentru măsurarea calității vieții la nivelul UE: veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților; îmbunătățirea condițiilor de trai; garantarea educației relevante și de calitate pe tot parcursul vieții; ridicarea nivelului de cultură; îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației; sistem de protecție socială solid și incluziv; guvernare eficientă, incluzivă și transparentă; justiție echitabilă, incoruptibilă și independentă; societate pașnică și sigură; mediu sănătos. Proiectul își propune atingerea unor indicatori concreți până în 2030, de exemplu reducerea cu cel puțin 50% a nivelului de sărăcie absolută.

17 noiembrie

Parlamentul a votat în lectură finală un proiect de modificare a Legii cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, prin care au fost ajustate valorile care servesc drept criterii pentru definirea statutului IMM-urilor. Ca rezultat, numărul firmelor înregistrate în calitate de IMM va crește cu cel puțin 805 companii. Modificările prevăd dublarea pragurilor cifrei de afaceri pentru atribuirea

statutului de întreprindere micro, mică și mijlocie. Astfel, întreprindere micro va fi considerată firma care realizează o cifră anuală de afaceri de până la 18 mil. MDL sau deține active totale de până la 18 mil. MDL, în loc de 9 mil. MDL. Întreprinderile mici vor fi cele care realizează o cifră anuală de afaceri de până la 50 mil. MDL sau dețin active de până la 50 mil. MDL. Respectiv, pentru întreprinderile mijlocii aceste cifre ar urma să crească de la 50 mil. MDL până la 100 mil. MDL. De asemenea, vor fi eliminate limitele de jos ale numărului salariaților pentru clasificarea întreprinderilor mici și mijlocii.

18 noiembrie

A fost semnat Acordul de finanțare privind promovarea securității energetice în rândul populației vulnerabile printr-un grant din partea Republicii Federale Germania către Republica Moldova. Acordul prevede acordarea unui sprijin bugetar nerambursabil țării noastre în valoare de 40 mil. EUR. Mijloacele financiare oferite sprijină Moldova în implementarea programului guvernamental „Ajutor la contor”. În cadrul acestui program, populația va beneficia de compensații la factura de energie în perioada sezonului rece noiembrie 2022 - martie 2023, din Fondul de reducere a vulnerabilității energetice.

21 noiembrie

Din instituțiile de învățământ din țară, 13 vor primi circa 14,3 mil. EUR pentru implementarea a 20 de proiecte în următoarele domenii: „Științe ale educației”, „Inginerie și activități inginerești”, „Tehnologii ale informației și comunicațiilor” și „Sănătate”. În urma implementării proiectelor, vor fi dotate circa 52 laboratoare și centre de cercetare, 67 săli de curs, săli polifuncționale și alte spații de instruire. La evenimentul de lansare a proiectelor investiționale în universități și colegii pedagogice, selectate în cadrul proiectului „Învățământul Superior din Moldova”, au participat prim-ministra N. Gavrița, ministrul Educației și Cercetării, A. Topală, rectori ai universităților și directori de colegii. Proiectul „Învățământul Superior din Moldova” este finanțat de Banca Mondială și implementat de Ministerul Educației Cercetării, în perioada 2020-2025.

23 noiembrie

Executivul a aprobat volumele maxime compensate și prețurile la energie pentru consumatorii casnici, aplicate în perioada noiembrie 2022 - martie 2023. Astfel, în cazul gazelor naturale, statul va compensa tariful pentru primii 180 metri cubi consumați lunar, iar prețul final achitat de consumator se va determina în funcție de categoria de vulnerabilitate. Pentru consumatorii de energie termică în regim centralizat, volumul maxim compensat va fi de 1,3 Gcal pe lună pentru un loc de consum. De asemenea, va fi compensat tariful la energia electrică pentru primii 75 kW/h consumați lunar. Pentru achitarea compensațiilor în perioada rece vor fi necesare aproximativ 5 mlrd. MDL, în anul 2022 fiind alocate din bugetul de stat 870 mil. MDL.

24 noiembrie

Parlamentul a ratificat cel de-al 14-lea Amendament la Acordul de asistență privind obiectivul de dezvoltare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul SUA. Conform documentului, Republica Moldova va beneficia de asistență financiară nerambursabilă în valoare de 19,5 mil. USD, care va fi valorificată pentru consolidarea securității energetice a țării noastre, diversificarea aprovizionării cu gaze naturale și creșterea eficienței energetice.

24 noiembrie

Legislativul a aprobat crearea Fondului pentru antreprenoriat și creștere economică a Moldovei, cu statut de subdiviziune internă în cadrul ODA. Fondul va oferi acces IMM-urilor la finanțarea în condiții avantajoase. Vor fi utilizate instrumente de finanțare precum credite, compensarea totală sau parțială a costurilor împrumuturilor și alte mecanisme de finanțare. Mărimea fondului pentru anul 2022 a fost stabilită în valoare de 70 mil. MDL. Se propune ca, pe parcursul următorilor trei ani, capitalizarea fondului să ajungă la 2,45 mlrd. MDL.

24 noiembrie

Prim-ministra N. Gavrilița și Comisarul UE pentru mediu, oceane și pescuit, V. Sinkevičius au semnat Acordul de asociere al Republicii Moldova la Programul Uniunii Europene pentru mediu și politici climatice – LIFE. Programul „LIFE” este singurul program al UE dedicat exclusiv mediului. Din 1992, LIFE a cofinanțat peste 5600 de proiecte, iar pentru anii 2021-2027 este destinat un buget de 5,43 mlrd. EUR, ceea ce constituie 0,48% din bugetul total al UE.

24 noiembrie

Guvernul Republicii Moldova și Organizația Națiunilor Unite (ONU) au semnat Cadrul de Cooperare pentru Dezvoltare Durabilă ONU – Republica Moldova 2023-2027 (UNSDCF). Acesta este un angajament de a extinde cooperarea comună și de a multiplica rezultatele deja obținute, cu scopul de a contribui la eliminarea barierelor în calea unei dezvoltări sociale și economice mai incluzive, în conformitate cu prioritățile naționale descrise în Strategia Națională de Dezvoltare (SND) „Moldova Europeană 2030”. Au fost definite patru priorități strategice: instituții juste și incluzive și oportunități egale pentru dezvoltarea umană; guvernare participativă și coeziune socială; creșterea prosperității comune într-o economie durabilă; dezvoltare ecologică, comunități durabile și reziliență la dezastre și la schimbări climatice.

1 decembrie

A fost votat în prima lectură un proiect de modificare a Legii privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale. Proiectul are drept obiectiv promovarea măsurilor de motivare și de suport pentru părinți prin încurajarea revenirii acestora în câmpul muncii, precum o mai bună conciliere a vieții de familie cu cea profesională. Se propune ca indemnizațiile sociale pentru următorul copil să se calculeze la alegerea asiguratului. Astfel, proiectul prevede opțiunea calculării indemnizațiilor fie din baza calculului de la oferirea indemnizației pentru copilul precedent, fie în baza venitului mediu lunar asigurat realizat în ultimele 12 luni calendaristice, înainte de nașterea copilului.

1 decembrie

Parlamentul a adoptat noul Codul electoral al Republicii Moldova. Documentul are scopul de a perfecționa procedurile electorale. Se prevede că, în situații excepționale, cum ar fi pandemie, stare de urgență, în unele circumscripții electorale, alegerile se vor putea desfășura pe parcursul a două zile (sâmbătă și duminică), prin derogare de la regula generală. Acest lucru urmează să fie stabilit prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale, cu cel puțin 25 de zile înainte de ziua alegerilor. Totodată, pentru a facilita accesul alegătorilor la procesul electoral, cetățenilor li se va oferi dreptul de a vota atât în baza buletinului sau a buletinului provizoriu de identitate, cât și în baza pașaportului, indiferent de tipul scrutinului. Documentul mai stabilește principii clare privind reflectarea alegerilor de către mijloacele de informare în masă.

5 decembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis stabilirea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul de 20,0%. Se reduc ratele de dobândă la creditele overnight de la 23,5% până la nivelul de 22,0% și ratele de dobândă la depozitele overnight de la 19,5% la nivelul de 18%. Totodată, se diminuează norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă după cum urmează: începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în lei moldovenești 16 decembrie 2022 – 15 ianuarie 2023, de la 40,0% la nivelul de 37,0% din baza de calcul; începând cu perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în lei moldovenești 16 ianuarie 2023 – 15 februarie 2023, de la 37,0% la nivelul de 34,0% din baza de calcul. Se menține norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 45,0% din baza de calcul.

15 decembrie

Proiectul de lege cu privire la asociațiile de dezvoltare intercomunitară a fost aprobat de Parlament în prima lectură. Conform proiectului, autoritățile administrației publice locale vor putea crea asociații de dezvoltare intercomunitară în vederea realizării în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes local sau regional. Documentul reglementează modul de constituire, activitate, funcționare, reorganizare și lichidare a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară. Asociațiile vor fi apolitice, non-profit, create din două sau mai multe unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi și doi, pentru a furniza în comun servicii publice pentru comunitate.

22 decembrie

Parlamentul a ratificat acordul de grant în baza căruia Republica Moldova va beneficia de asistență nerambursabilă în valoare de 43,76 mil. USD pentru finanțarea necesităților bugetului de stat. Acordul de grant Fondul fiduciar multidonator pentru cofinanțarea Programului „Moldova, măsuri în situație de urgență, reziliență și competitivitate. Operațiunea de politici de dezvoltare” a fost semnat la 9 decembrie 2022 între țara noastră și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Asociația Internațională pentru Dezvoltare. Grantul urmează a fi debursat într-o singură tranșă, până la data de 31 mai 2023.

22 decembrie

Deputații au votat în a doua lectură Proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2023. Documentul se concentrează pe măsuri de redresare economică pe termen scurt, dar și pe reforme pe termen lung care să genereze resurse de creștere durabilă. Proiectul legii bugetului de stat este fundamentat pe o creștere economică de 2%. În anul 2023, veniturile bugetului de stat vor constitui 64,9 mlrd. MDL, cu 9,3% mai mult decât venitul precizat în 2022, iar cheltuielile vor fi de 83,2 mlrd. MDL, mai mari cu 12,5%. Deficitul bugetului de stat de 18,3 mlrd. MDL va fi acoperit din surse interne și externe. Taxa pe valoare adăugată este cea mai importantă sursă de venit, peste jumătate din tot volumul. Intrările din granturi la bugetul de stat în anul viitor se prevăd în mărime de 5,5 mlrd. MDL, ceea ce constituie 8,5% din totalul veniturilor. Principalele cheltuieli sunt: acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie, cu un fond de reducere a vulnerabilității energetice în volum de 5 mlrd. MDL; acordarea plății compensatorii persoanelor ale căror salariu lunar va fi mai mic de 4000 MDL; realizarea programului Prima Casă; programele START pentru TINERI și PARE 1+1; asigurarea majorării normelor financiare pentru alimentarea copiilor și elevilor din instituțiile de învățământ; și altele.

22 decembrie

Proiectul Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 a fost aprobat de Legislativ. În bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS) sunt estimate venituri totale de circa 38,7 mlrd. MDL, în creștere cu 7,5 mlrd. MDL sau cu 24,1% față de anul 2022. Aceeași sumă de 38,7 miliarde de lei este planificată și la capitolul cheltuieli. Calculele se bazează pe analiza dinamicii contingentului beneficiarilor de prestații, tendințelor și performanțelor înregistrate în anii precedenți, precum și în baza prognozei indicilor macroeconomici: creșterea PIB-ului cu 2%, a inflației cu 6,7% și a salariului mediu lunar cu 14,5%. Pentru anul 2023 cheltuielile BASS vor constitui 12,6% din PIB. Ponderea cea mai mare a cheltuielilor din BASS revine asigurării dreptului la pensie pentru limită de vârstă: peste 19,7 miliarde de lei, cu 34,5% mai mult față de suma aprobată pentru anul 2022. Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 prevede măsuri, realizarea cărora a început în anul 2022: acordarea, de la 1 octombrie 2022, a indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 2 ani (persoanelor asigurate și neasigurate) în mărime de 1000 MDL; acordarea dreptului la o opțiune nouă persoanelor asigurate care se află în concediu pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani, de a beneficia de indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului pentru o perioadă de 12 luni în cuantum de 90% din baza de calcul; majorarea, începând cu 1 ianuarie 2023 a cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului până la 10932 MDL, etc.

22 decembrie

Parlamentul a adoptat Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM) pentru anul 2023. Documentul prevede atât venituri, cât și cheltuieli în jur de 14,1 mlrd. MDL. În comparație cu suma aprobată pentru 2022, este prognozată majorarea veniturilor și a cheltuielilor cu 15,1%. Cuantumul primei de asigurare medicală obligatorie în sumă procentuală din salariu și din alte recompense nu s-a modificat și va constitui 9%. Cetățenii care trebuie să se asigure de sine stătător vor putea cumpăra polița medicală obligatorie cu 12600 MDL, mărime care reiese din salariul nominal mediu pe țară prognozat pentru anul 2023 în sumă de 11700 MDL. Totodată, rămân în vigoare facilitățile și reducerile pentru cei care vor procura prima de asigurare medicală obligatorie de sine stătător.

22 decembrie

Legislativul a votat în prima lectură Proiectul de lege, care prevede reglementarea prin lege a monedelor virtuale. Astfel, se propune introducerea unor noțiuni noi privind „moneda virtuală” sau „furnizor de servicii privind monedele virtuale”. De asemenea, proiectul de lege prevede modificarea cadrului legislativ intern în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor prin introducerea articolelor care vizează beneficiarul efectiv, persoanele expuse politic sau măsurile aplicate cu privire la țările/jurisdicțiile cu risc sporit desemnate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională. Proiectul de lege a fost elaborat în baza recomandărilor Comitetului MONEYVAL al Consiliului Europei și transpune o serie de directive europene din domeniu.

22 decembrie

A fost aprobat în lectura finală Proiectul de lege care va oferi femeilor dreptul de a beneficia, în perioada concediului de maternitate, atât de salariu, cât și de indemnizația de maternitate, în cazul în care vor decide să muncească în această perioadă. Proiectul urmărește îmbunătățirea ratei de participare a femeilor și reducerea poverii muncii neremunerate sau cu remunerare în plic asupra femeilor însărcinate care continuă să lucreze, chiar și în concediu de maternitate.

29 decembrie

Proiectul politicii fiscale și vamale pentru anul 2023 a fost aprobat în lectură finală. Proiectul conține un șir de măsuri proactive pentru stimularea dezvoltării economice, printre care: introducerea cotei 0% la impozitul pe venit pentru IMM-uri, în cazul nerepartizării profitului net pentru perioadele fiscale 2023-2025; amortizarea accelerată a investițiilor pentru întreprinderile mari; implementarea conceptului privind restituirea sumei TVA acumulată în cont începând cu 1 ianuarie 2023; taxarea inversă a TVA la importul de servicii. Termenul de desfășurare a activității de comerț în baza patentei va fi prelungit până la 1 iulie 2023.

30 decembrie

Legislativul a ratificat la ședința plenară Contractul de finanțare între Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții (BEI) pentru suplinirea și realizarea în continuare a proiectului "Moldova drumuri III". Astfel, BEI va oferi țării noastre un împrumut adițional în valoare de 100 mil. EUR, necesitatea căruia rezidă din contextul creșterii prețurilor la materialele de construcție, cauzate de criza regională. Banii vor fi cheltuiți atât pentru finalizarea lucrărilor inițiate în cadrul proiectului, cât și pentru reparația și construcția unor rețele de drumuri naționale.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Produsul intern brut al Republicii Moldova, conform datelor preliminare pentru anul 2022, a însumat valoarea 272 555,9 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o descreștere în termeni reali cu 5,9% față de anul 2021.

În anul 2022, **producția industrială** a înregistrat o reducere cu 5,1% (serie brută) comparativ cu anul 2021. Rezultatul înregistrat este o urmare a descreșterii producției în industria extractivă cu 4,9% f.p.s.a.p., a producției în industria prelucrătoare cu 4,5% f.p.s.a.p. și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 8,4% f.p.s.a.p.

Producția agricolă globală în Republica Moldova pentru anul 2022 s-a diminuat semnificativ cu 29,8% (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2021. Rezultatul dat se datorează reducerii considerabile a producției vegetale cu 36,8% f.p.s.a.p. și a diminuării producției animaliere cu 2,6% f.p.s.a.p.

Pentru anul 2022, **investițiile în activele imobilizate** au atins o valoare de 31185,9 mil.MDL, ce prezintă o valoare inferioară comparativ cu anul 2021 cu 11,6%. Rezultatul negativ se datorează reducerii investițiilor în imobilizările corporale, care deținând o cotă de 97,3% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada dată, s-au redus cu 12,0%. În același timp, investițiile în activele necorporale au crescut cu 7,0% față de anul precedent și astfel au atins o cotă de 2,7% în totalul activelor imobilizate.

În anul 2022, **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport (feroviar, rutier, fluvial și aerian) a atins cifra de 20,9 mil. tone. Acest volum este net superior celui din perioada similară a anului precedent, cu 5,9%. De asemenea, și parcursul mărfurilor transportate pe toate tipurile de transport a crescut cu 14,1% față de anul precedent, astfel însumând 6071,8 mil. tone-km.

În anul 2022, **turiștii și excursioniștii** care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 477,2 mii, sau altfel spus, o cifră cu 48,7% mai mult comparativ cu anul precedent. Rezultatul obținut se datorează tuturor tipurilor de turism care au contribuit la creștere în mod diferit. Astfel, la turismul receptor au participat circa 29,0 mii de turiști și excursioniști (cu 20,8% mai mult f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 324,6 mii de turiști și excursioniști (cu 49,1% mai mult f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 123,6 mii de turiști și excursioniști (cu 56,0% mai mult f.p.s.a.p.).

Prețuri și rate de schimb

În anul 2022, **inflația** a înregistrat un nivel extrem de ridicat, depășind semnificativ limitele coridorului de variație a țintei stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 30,2%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 31,8%, produse nealimentare – 11,9%, servicii – 44% f.p.s.a.p.

Ritmul anual de creștere al inflației de bază în perioada ianuarie – decembrie 2022 a fost de 16,7% f.p.s.a.p., avansând față de nivelul atins pentru aceeași perioadă a anului 2021 cu 12,5p.p.

În perioada ianuarie – decembrie, 2021 *evoluția ratelor de schimb ale monedei naționale* au fost marcate de oscilații opuse. Pe parcursul anului, față de anul precedent, leul s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 6,8%; față de moneda euro, acesta s-a apreciat cu 4,8%, în condițiile în care valoarea monedei americane a crescut în raport cu euro.

Politica monetară

În primul semestru al anului 2022, BNM a adoptat o politică monetară restrictivă prin majorarea treptată a ratei dobânzii de politică monetară, în scopul de a reduce creșterea prețurilor și de a încuraja economisirea în detrimentul împrumuturilor. Ulterior, în ultimul trimestru al anului 2022, BNM a luat decizia de a reduce rata dobânzii de politică monetară în contextul unei scăderi a anticipațiilor inflaționiste, pentru a sprijini creșterea economică și de a încuraja investițiile și împrumuturile.

Rata rezervelor obligatorii. Pentru a reduce presiunile inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a decis să crească succesiv nivelul ratei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile în anul 2022. Această rată a crescut de la 30% în ianuarie la 40% în septembrie. La finele trimestrului al patrulea al anului 2022, BNM a decis să reducă ușor rata rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile la 37%, pentru a susține creșterea economică și pentru a menține stabilitatea financiară.

Evoluția masei monetare în anul 2022, în comparație cu perioada similară a anului precedent, a fost una opusă, cu trenduri variate în diferite perioade ale anului. În primele trimestre ale anului 2022, ritmul de creștere a masei monetare a fost mai redus comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar în trimestrul trei a scăzut până la valori negative. După relaxarea politicii monetare, masa monetară a revenit pe un trend pozitiv și a înregistrat o ușoară creștere în trimestrul IV 2022. Evoluțiile în structura masei monetare au demonstrat creșterea atractivității depozitelor în monedă la termen în această perioadă.

Finanțele publice

În anul 2022, sectorul financiar a prezentat o dinamică moderată, ceea ce se poate observa și în majoritatea indicatorilor economico-financiar. Veniturile bugetului public național au înregistrat majorări în anul 2022, cu 18,3% mai mult decât veniturile acumulate în aceeași perioadă a anului 2021. La majorarea încasărilor bugetului public, au contribuit atât veniturile fiscale cât și cele nefiscale, dar și majorarea unor taxe și impozite. Partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2022 s-a realizat în sumă de 100374 mil. MDL, fiind în creștere cu 22,4% comparativ cu perioada similară a anului 2021. Prin urmare, executarea bugetului public național în anul 2022 a rezultat cu un deficit în mărime de 8868,6 mil. MDL, în creștere cu 5817,2 mil.MDL comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cât privește datoria publică, la finele lunii decembrie 2022, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (36,1%) cu 2,3 p.p. mai puțin față de finele anului 2021. Granturi primite au constituit 4539,4 mil.MDL, în creștere de 2 ori sau cu 2092,0 mil.MDL, față de finele anului 2021.

Sectorul bancar

În pofida efectelor negative ale războiului din Ucraina, conjunctura economică și politică complicată, sectorul bancar a înregistrat progrese în anul 2022, fiind menținut într-o stare stabilă cu suficiente resurse financiare și o capitalizare corespunzătoare. Sistemul înregistrează o creștere a portofoliului de credite cu 9,3% în decembrie 2022, f.p.s.a.p. Respectiv, volumul creditelor noi acordate la finele lunii decembrie 2022 a crescut cu 9% mai mult f.p.s.a.p. Ratele medii a depozitelor și creditelor noi acordate în monedă națională și valută au crescut în decembrie 2022. Astfel, a avut loc menținerea dinamicii în jurul nivelului de 14% a creditelor

acordate, iar rata depozitelor în monedă națională în jur de 13%. Astfel, persoanele fizice în anul 2022 au contractat credite noi în volum de 23,2 miliarde MDL sau cu 1,7% mai mult față de anul 2021. Totuși, se înregistrează micșorări la volumul depozitelor în valută străină și majorări în valoarea absolută a creditelor expirate și a celor neperformante, ca rezultat, are loc o înrăutățire ușoară a indicatorilor calității portofoliului de credite comparativ cu finele anului precedent.

Sectorul extern

Deficitul **contului curent al balanței de plăți**, în perioada anului 2022, a înregistrat o creștere considerabilă cu 33,9%, astfel constituind 2275,2 mil. USD, comparativ cu perioada similară din anul precedent. Raportat la PIB, contul curent a constituit 15,8%. **Contul de capital** s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 20,2 mil. USD, în timp ce în anul 2021 s-au înregistrat ieșiri nete de 51 mil. USD. **Contul financiar**, s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 2357,17 mil. USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 1683,37 mil. USD, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 673,80 mil. USD.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.12.2022, a constituit 6041,22 mil. USD, fiind cu 15,9% mai puțin față de sfârșitul anului 2021. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 41,9%.

Volumul transferurilor bănești în a. 2022, din străinătate, prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 1,75 de mld. USD, fiind cu 8,3% sau 133,91 mil. USD în creștere față de 2021. **Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri** în anul 2022 a constituit 13554,2 mil. USD, înregistrând o creștere de 31,3% față de anul 2021. **Exporturile de mărfuri**, în anul 2022 au fost în creștere cu 37,9% comparativ cu cea înregistrată în perioada similară anului 2021. **Importurile de mărfuri**, în anul 2022 s-au majorat cu 28,5% față de perioada similară din anul 2021.

Deficitul balanței comerciale în anul 2022 a crescut cu 21,1%, față de anul 2021, de la -4032,2 mil. USD la -4884 mil. USD. **Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi**, a fost de 48,7%, în creștere cu 7,2 p.p. comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2022 a marcat o descreștere de 6,4% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2022, au fost înregistrate 6396 întreprinderi noi.

Spre deosebire de anii precedenți, potrivit datelor ASP, în anul 2022 numărul întreprinderilor radiate a marcat o descreștere semnificativă. Astfel, în anul 2022, numărul întreprinderilor radiate a constituit 4892 de unități sau cu 25,9% în descreștere față de anul 2021.

Sectorul social

Piața forței de muncă. În anul 2022, **forța de muncă**, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 890,0 mii pers., în creștere cu 2,1% f.a.p. Totodată, rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste a fost de 41,8%, ceea ce este cu 0,7 p.p. mai mult f.a.p. **Populația ocupată** în anul 2022 a fost de 862,3 mii pers., mai mult cu 2,2% f.a.p. **Rata de ocupare** a populației de 15 ani și peste a constituit 40,5%, fiind în creștere în comparație cu anul 2021 (39,8%). **Numărul șomerilor**, definit conform BIM, în anul 2022 a constituit 27,7 mii pers., micșorându-se f.a.p. cu 0,5 mii persoane sau cu 1,8%. **Rata șomajului (LU1)** la nivelul țării în anul 2022 a fost de 3,1%, fiind aproape la nivelul anului 2021. **Populația în afara forței de muncă** din țară (de 15 ani și peste) în anul 2022 a fost de 1240,1 mii persoane, în scădere cu 0,7% f.a.p. În anul 2022 **grupul NEET** a avut

o pondere de 17,2% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,2% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 29,7% - la cei cu vârsta de 15-34 ani.

Remunerarea muncii. În trimestrul IV din anul 2022 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară a fost în mărime de 11539,1 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 18,1% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a scăzut cu 10,6% (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum). În anul 2022 câștigul salarial mediu lunar nominal brut a fost de 10529,1 MDL, în termeni nominali majorându-se cu 15,5%, iar în valoare reală - micșorându-se cu 10,3%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar în trimestrul IV din anul 2022 a fost în mărime de 9894,8 MDL, în creștere cu 20,1% f.p.s.a.p., iar în sectorul real - 12129,0 MDL, mai mult cu 17,5% f.p.s.a.p. Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informații și comunicații* (28730,4 MDL - de 2,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (22940,9 MDL - de 2,0 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (16230,0 MDL - de 1,4 ori mai mare decât salariul mediu pe economie).

Veniturile disponibile ale populației pe o lună în medie la o persoană în anul 2022 au fost în mărime de 4252,7 MDL, majorându-se cu 21,2% față de anul precedent, iar în termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) s-au micșorat cu 5,9%. Cele mai importante surse de venit sunt: salariile (50,7%), prestațiile sociale (20,3%) și transferurile bănești de peste hotare (12,1%).

Cheltuielile de consum lunare ale populației în medie pe o persoană în anul 2022 au fost de 3711,9 MDL, majorându-se cu 22,1% față de anul precedent. În termeni reali (ajustând la indicii prețurilor de consum), cheltuielile populației s-au redus în medie cu 5,1% față de anul precedent. Cele mai importante destinații de cheltuieli sunt: cheltuielile pentru produsele alimentare și băuturile nealcoolice (41,1% din cheltuielile de consum), cheltuielile pentru locuință, apă, electricitate și gaze (16,3%), cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte (8,4%).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2023 a constituit 675,7 mii pers. (din care 63,8% femei) sau cu 0,1 mii pers. mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2022. Numărul de pensionari după limita de vârstă a fost de 526,0 mii persoane (dintre care 68,2% femei) sau cu 1,0 mii mai mult f.p.s.a.p. Mărimea medie a pensiei la 1 ianuarie 2023 a fost de 3156,41 MDL (cu 24,3% mai mare la bărbați decât la femei), ceea ce este cu 577,95 MDL sau cu 22,4% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie pentru limita de vârstă a constituit 3164,93 MDL (cu 21,1% mai mare la bărbați decât la femei), fiind cu 569,62 MDL sau cu 22,0% mai mult f.p.s.a.p.

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2022 în medie pe lună la o persoană a constituit 2628,4 MDL, majorându-se cu 22,0% față de anul 2021. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2911,9 MDL, ceea ce este mai mult cu 22,7% față de anul 2021. Această mărime este cu 11,9% mai mare comparativ cu alte orașe (2601,4 MDL, cu 20,4% mai mult față de 2021) și cu 16,3% mai mare decât în sate (2502,8 MDL, mai mult cu 20,9% față de 2021).

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut al Republicii Moldova, conform datelor preliminare pentru anul 2022, a însumat valoarea 272555,9 mil. MDL, în prețuri curente de piață, înregistrând, astfel, o descreștere în termeni reali cu 5,9% față de anul 2021.

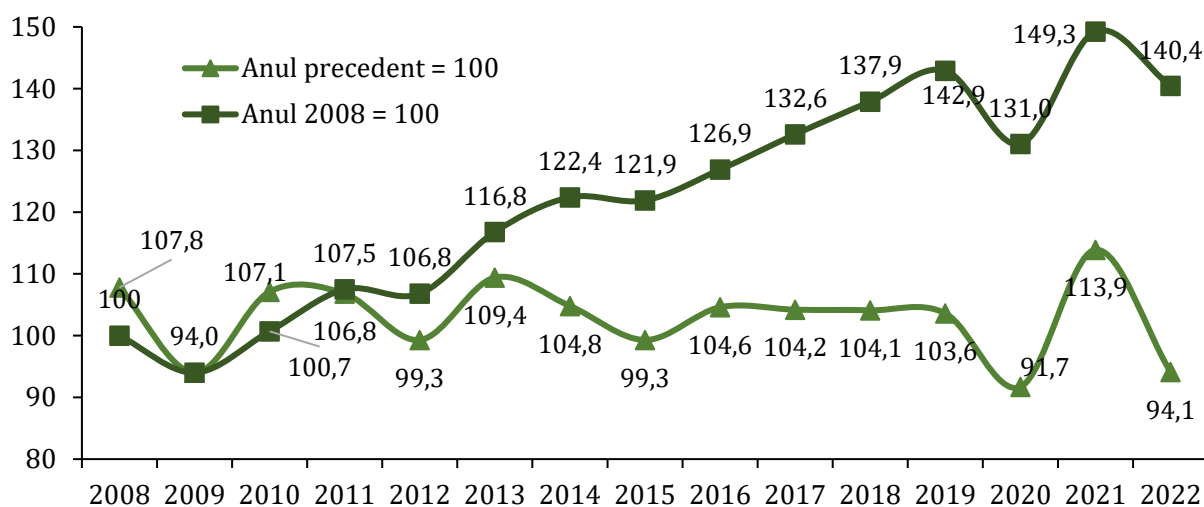

Figura 1.1 Evoluția PIB în anii 2008 – 2022, %

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Doar în primul trimestru al anului 2022 PIB-ul a înregistrat tendințe de creștere, ulterior, în celelalte trei trimestre, fiind observate diminuări tot mai accentuate.

Tabelul 1.1 Evoluția trimestrială a PIB în anul 2022

	TR. I	TR.II	TR.III	TR.IV	Anual
PIB, mil. MDL (trimestrial)	56 266	64 326	77 179	74 785	272 556
În % față de perioada respectivă a anului precedent (evoluție trimestrială)	101,1	99,1	89,7	89,4	94,1

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Principalele activități care au contribuit la creșterea Produsului Intern Brut în perioada dată au fost:

- **Activități financiare și asigurări** – care având o pondere de 3,1% la formarea PIB și o creștere a VAB cu 14,5% au contribuit la majorarea PIB cu 0,4%;
- **Informații și comunicații** – cu o pondere în PIB de 6,0% și o creștere a VAB cu 5,3% au contribuit la creșterea PIB-ului cu 0,3%;

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- **Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor** – cu o pondere de 17,1% și o majorare a VAB cu 1,4% au contribuit la sporirea PIB-ului cu 0,2%;
- **Activități de cazare și alimentație publică** – ce având o pondere de 1,2% la formarea PIB și o creștere a VAB a activității date cu 23,9%, au contribuit la creșterea PIB cu 0,2%.

Impozitele nete pe produs în perioada respectivă au înregistrat o descreștere a volumului propriu cu 7,6%, astfel contribuind la formarea PIB cu 14,0% și la scăderea lui cu 1,1%.

La diminuarea PIB în perioada anului 2022 au contribuit următoarele activități:

- **Agricultura silvicultura și pescuitul** – având o pondere de 7,9% la formarea PIB și o reducere a VAB-ului propriu cu 25,8% a contribuit la diminuarea PIB cu 2,7%;
- **Construcțiile** – cu o reducere a VAB de 10,0% și o pondere în formarea PIB de 7,4% a participat la diminuarea acestuia cu 0,8%;
- **Tranzacțiile imobiliare** – la fel în perioada dată au înregistrat o reducere a VAB cu 10,9% și o contribuție la formarea PIB de 6,2%, au participat la diminuarea lui cu 0,8%;
- **Industria prelucrătoare** – în perioada respectivă și-a redus VAB-ul cu 7,5%, astfel înregistrând o pondere de 9,0% în formarea PIB și o diminuare a acestuia cu 0,7%;
- **Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat** – și-a redus VAB-ul propriu cu 18,0%, astfel înregistrând o pondere în PIB de 2,8% și o contribuție negativă la majorarea acestuia cu 0,4%.

Valoarea adăugată brută totală pe economie în perioada respectivă a înregistrat o diminuare cu 5,7% f.p.s.a.p., astfel contribuind la formarea PIB-ului cu 86,0% și o micșorare a acestuia cu 4,9%.

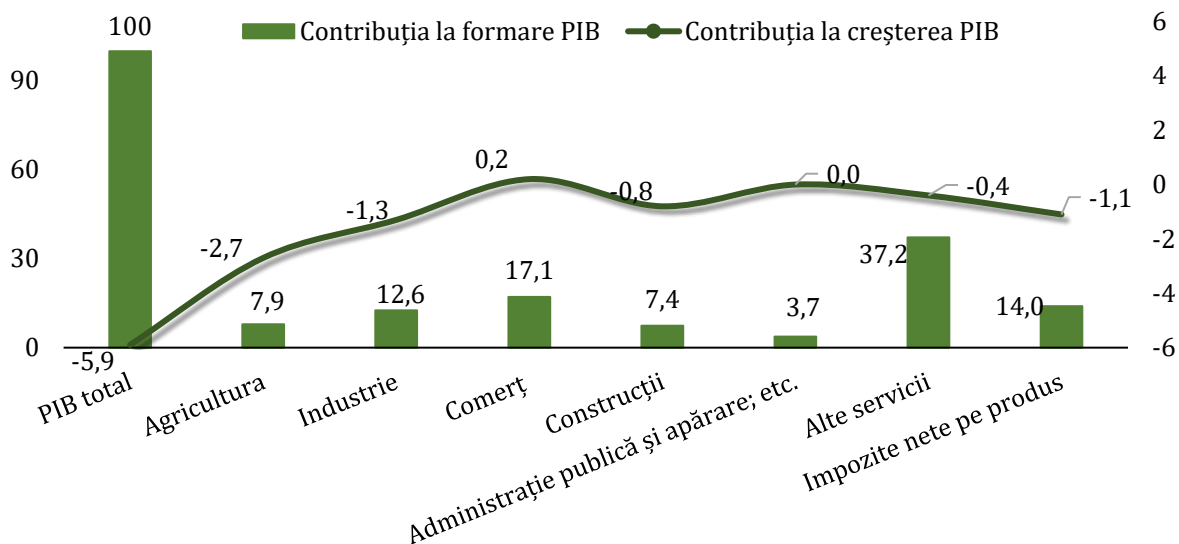

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2022 și la diminuarea acestuia față de anul 2021, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Din punct de vedere al **categoriilor de utilizări**, contribuțiile la formarea și diminuarea PIB-ului s-au datorat în mare parte:

- **Consumului final al gospodăriilor populației** – care au înregistrat o diminuare a volumului propriu cu 4,0%, astfel contribuind la diminuarea PIB cu 3,3%;

- **Formarea brută de capital fix** – în perioada dată s-a diminuat cu 6,8% și a participat la micșorarea PIB cu 1,7%;
 - **Exportul net de bunuri și servicii** – a contribuit negativ cu 1,5% la creșterea PIB ca urmare a contribuției mai accentuate a importurilor de bunuri și servicii (9,2%) comparativ cu exporturile de bunuri și servicii (7,6%).
- Doar **consumul final al administrației publice** în perioada dată a avut un aport pozitiv asupra evoluției PIB-ului, care majorându-se cu 4,1%, a influențat la creșterea acestuia cu 0,7%.

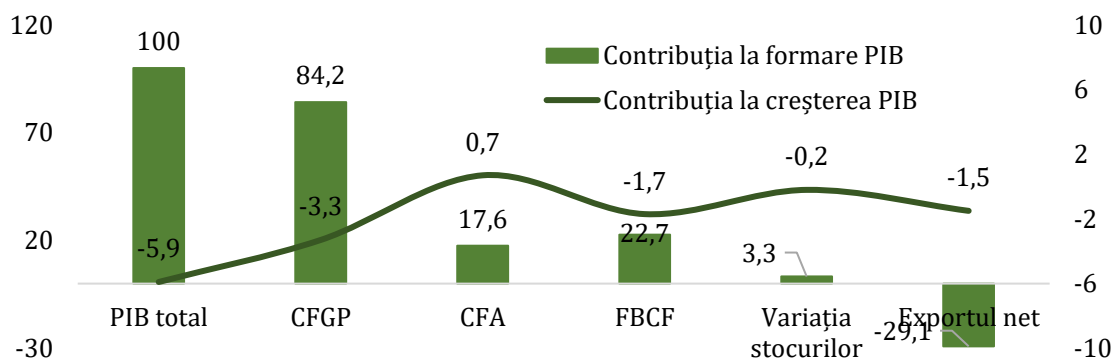

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2022 și la diminuarea acestuia față de anul 2021, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Industria

În anul 2022, producția industrială a înregistrat o reducere cu 5,1% (serie brută) comparativ cu anul 2021. Rezultatul înregistrat este o urmare a descreșterii producției în industria extractivă cu 4,9% f.p.s.a.p., a producției în industria prelucrătoare cu 4,5% f.p.s.a.p. și a producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 8,4% f.p.s.a.p.

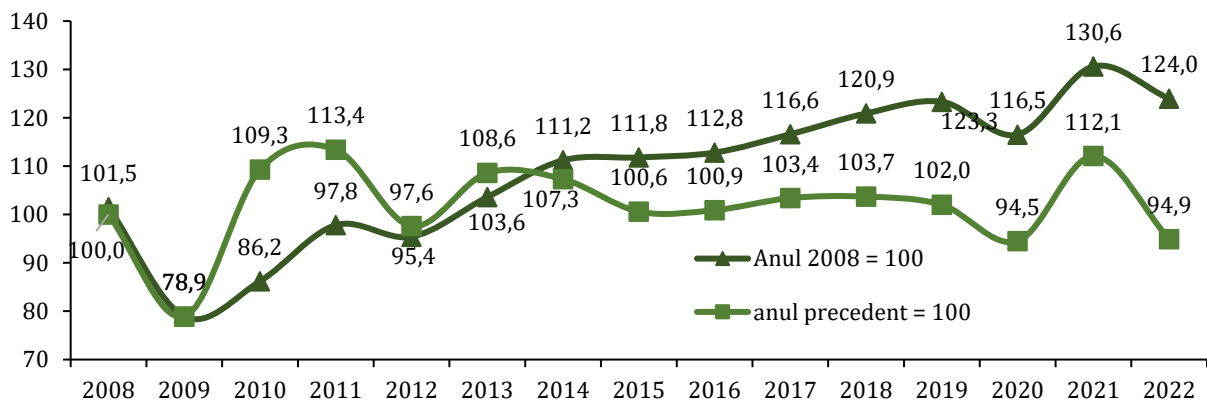

Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008 - 2022 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

În cadrul industriei prelucrătoare care deține cea mai impunătoare cotă în totalul industriei, în perioada respectivă, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate de următoarele activități: prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din materiale vegetale împletite (+21,4%); fabricarea produselor

farmaceutice de bază și a produselor farmaceutice (+19,7%); fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (+14,9%); tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor (+14,4%) și industria alimentară (+12,1%). Bineînțeles, în perioada respectivă au fost înregistrate și diminuări ale anumitor activități, printre care cele mai pronunțate au fost înregistrate la: fabricarea echipamentelor electrice (-59,4%); fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (-34,1%); fabricare de mobilă (-29,8%) și industria metalurgică (-27,3%).

Tabelul 1.2. Activitatea sectorului industrial, anul 2022 față de anul 2021

	Anul 2022 față de anul 2021
INDUSTRIE - TOTAL	94,9
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	95,1
Alte activități extractive	95,2
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	95,5
Industria alimentară	112,1
Fabricarea băuturilor	109,3
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	96,4
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	104,0
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	114,4
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	121,4
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	103,0
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	89,4
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea fițeiului	C
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	99,8
Fabricarea produselor farmaceutice de baza și a preparatelor farmaceutice	119,7
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	106,7
Producția altor produse din minerale nemetalifere	92,5
Industria metalurgică	72,7
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	85,2
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	114,9
Fabricarea echipamentelor electrice	40,6
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	75,6
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	65,9
Fabricarea altor mijloace de transport	-
Fabricarea de mobilă	70,2
Alte activități industriale n.c.a.	97,9
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	76,8
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	91,6
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	91,6

C = Date confidențiale (mai puțin de 3 unități raportoare)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Agricultura

Producția agricolă în Republica Moldova pentru anul 2022 s-a diminuat semnificativ cu 29,8 % (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2021. Rezultatul dat se datorează reducerii considerabile a producției vegetale cu 36,8% f.p.s.a.p. și a diminuării producției animaliere cu 2,6% f.p.s.a.p.

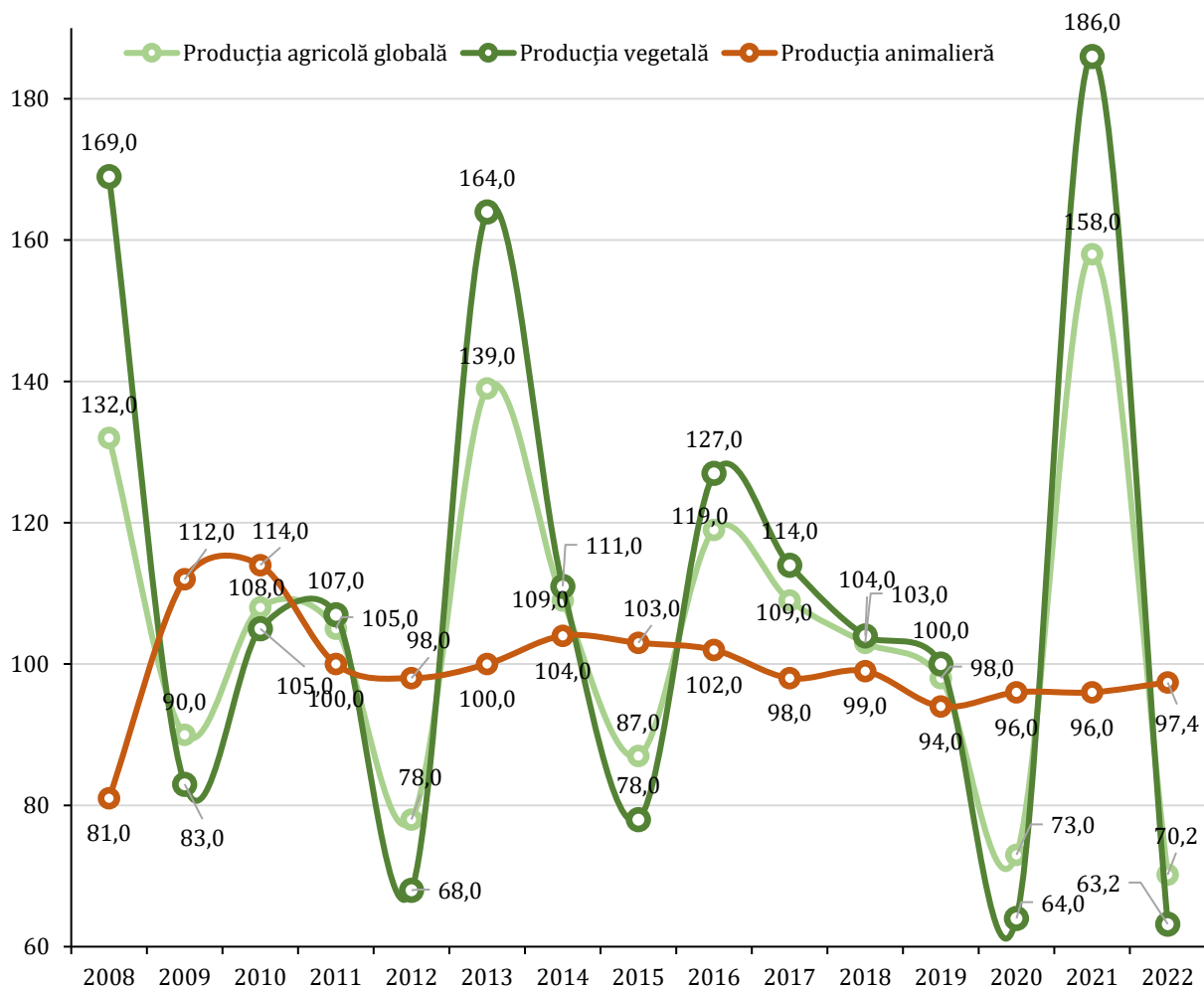

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2008-2022, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

În cadrul producției agricole vegetale, creșteri ale recoltei au fost înregistrate la creșterea legumelor (+10,3%) și la creșterea strugurilor (+7,6%). În același timp, cele mai semnificative diminuări au înregistrat categoria cereale și leguminoase boabe (-63,1%) în cadrul căreia producția de grâu și producția de porumb pentru boabe au înregistrat diminuări de -45,6% și -74,8%, respectiv, comparativ cu anul 2021.

Tabelul 1.3. Principalele tipuri ale producției vegetale 2022

Principalele tipuri ale producției vegetale	2022, mii tone	în % față de 2021
Cereale și leguminoase boabe – total	1732,4	36,9
din care:		
grâu	851,1	54,4
porumb pentru boabe	705,0	25,2
leguminoase pentru boabe	26,2	67,5
Floarea soarelui	621,6	64,7
Sfeclă de zahăr	382,1	50,4
Soia	30,8	61,0
Rapiță	77,3	83,7
Cartofi	171,5	78,6
Legume	255,8	110,3
Fructe, nuci și pomușoare – total	647,2	73,9
Struguri	528,2	107,6

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică

În anul 2022, în zootehnie a fost înregistrată o reducere a producției vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 2,4% și o diminuare a producției de lapte cu 10,1%. În același timp, producția de ouă în gospodăriile de toate tipurile pentru anul 2022 a crescut cu 5,9% față de anul 2021.

Tabelul 1.4. Principalele tipuri ale producției animale, 2022, %

	total	în % față de 2021	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie, total (mii tone)	171,0	97,6	100
din care:			
întreprinderile agricole	95,0	101,8	55,5
gospodăriile populației	76,0	92,9	44,5
Lapte, total (mii tone)	264,9	89,7	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	32,0	113,2	12,1
gospodăriile populației	232,9	87,2	87,9
Ouă, total (mil. buc.)	612,7	105,9	100,0
din care:			
întreprinderile agricole	276,0	116,0	45,1
gospodăriile populației	336,7	98,9	54,9

Sursa: în baza datelor Biroului Național de Statistică

Investițiile în active imobilizate

Pentru anul 2022, investițiile în activele imobilizate au atins o valoare de 31185,9 mil.MDL, ce prezintă o valoare inferioară comparativ cu anul 2021, cu 11,6%. Rezultatul negativ se datorează reducerii investițiilor în imobilizările corporale, care deținând o cotă de 97,3% din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada dată s-au redus cu 12,0%. În același timp, investițiile în activele necorporale au crescut cu 7,0% față de anul precedent și astfel au atins o cotă de 2,7% în totalul activelor imobilizate. În cadrul investițiilor în imobilizări corporale diminuări s-au înregistrat la toate categoriile, însă cele mai pronunțate diminuări au fost atinse de investițiile în construcții ingeneresti (-1,4%), clădirile nerezidențiale (-13,7%) și clădirile rezidențiale (-13,3%).

Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate în 2022

	Realizări, mil. MDL	în % față de 2021	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	31 185,9	88,4	100
Imobilizări necorporale	829,9	107,0	2,7
Imobilizări corporale	30 356,1	88,0	97,3
din care:			
- clădiri rezidențiale	3 936,7	86,7	12,6
- clădiri nerezidențiale	4 899,8	86,3	15,7
- construcții ingeneresti	7 108,8	78,6	22,8
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	9 210,9	95,4	29,5
- mijloace de transport	3 341,0	92,9	10,7
- alte imobilizări corporale	1 858,9	90,8	6,0

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Sursa principală a investițiilor, ca de obicei, rămâne din mijloacele proprii ale investitorilor, ce în perioada dată s-au redus cu 11,6% și a atins o cotă de 62,4 % din totalul surselor de finanțare. Din toate sursele de finanțare, doar cele din partea „Creditelor și împrumuturilor interne” au marcat o creștere de 1,0% față de anul trecut, restul surselor de finanțare înregistrând diminuări. Printre cele mai mari diminuări au fost în categoria „Alte surse de finanțare” (-50,0%), „Fondul ecologic” (-36,2%) și „Credite și împrumuturi externe” (-31,3%).

Tabelul 1.6. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în 2022

	Realizări, mil. MDL	în % față de anul 2021	în % față de total
Investiții în active imobilizate - total	31 185,9	88,4	100
care sunt finanțate din contul:			
- surse proprii	19 448,1	93,7	62,4
- bugetul de stat	1 987,0	95,4	6,4
bugetele unităților administrativ teritoriale	2 068,0	73,7	6,6
- credite și împrumuturi interne	2 550,2	101,0	8,2
- credite și împrumuturi externe	2 486,9	68,7	8,0
- surse din străinătate	1 127,2	80,9	3,6
- fondul rutier	1 113,2	80,7	3,6
- fondul ecologic	176,9	63,8	0,6
- alte surse	228,3	50,0	0,7

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerțul și alte servicii destinate pieței

Pentru anul 2022, cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) însumează valori mai modeste comparativ cu perioada similară a anului 2021, astfel înregistrând o diminuare cu 1,8% (în prețuri comparabile), fiind unica activitate economică din cadrul comerțului intern care în perioada anului 2022 a înregistrat reduceri a cifrei de afacere. Restul activităților economice în perioada dată au înregistrat sporiri ale cifrei de afacere în următorul mod: cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației a înregistrat o creștere cu 10,4%, cifra de afaceri a comerțului cu ridicata și amănuntul al autovehiculelor și a motocicletelor s-a majorat cu 19,8%, cifra de afaceri a comerțului cu ridicata (cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele) s-a mărit cu 25,9% și cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate întreprinderilor în perioada dată a crescut cu 28,2%.

Transportul

În anul 2022, volumul mărfurilor transportate pe toate tipurile de transport (feroviar, rutier, fluvial și aerian) a atins cifra de 20,9 mil. tone. Acest volum este net superior celui din perioada similară a anului precedent cu 5,9%. De asemenea și parcursul mărfurilor transportate pe toate tipurile de transport a crescut cu 14,1% față de anul precedent, astfel însumând 6 071,8 mil. tone-km.

Rezultatele obținute se datorează în mare parte transportării mărfurilor pe cale feroviară și rutieră, care în anul 2022 au sporit cu 16,2% și 4,1%, respectiv, comparativ cu anul 2021, astfel, cumulativ, constituind 99,34% din totalul mărfurilor transportate în perioada dată. În același timp, transportarea mărfurilor pe cale fluvială și pe cale aeriană s-au diminuat cu 19,2% și 13,1%, respectiv, f.p.s.a.p.

Tabelul 1.7. Volumul mărfurilor transportate în perioada anului 2022

	anul 2022	în % față de 2021	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate, total, mii tone	20 873,4	105,9	100
din care pe modul de transport:			
- feroviar	3 854,9	116,2	18,5
- rutier	16 881,5	104,1	80,9
- fluvial	135,8	80,8	0,6
- aerian	1,2	86,9	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Transportul public în Republica Moldova în perioada respectivă a transportat 246 376,7 mii pasageri, ce constituie o creștere cu 25,1% comparativ cu perioada similară a anului 2021. Rezultatul obținut s-a datorat transportării de pasageri prin intermediul transportului rutier, aerian și prin intermediul troleibuzelor, care cumulativ au constituit 99,7% din totalul pasagerilor transportați, ce în perioada dată au crescut cu 34,1%, 43,2% și 21,2%, respectiv, față de perioada similară a anului 2021. Reduceri ale numărului de pasageri transportați au fost înregistrare pe căile de transport de tip feroviar cu 4,3% și fluvial cu 21,3% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.8. Numărul de pasageri transportați pe moduri de transport public pentru anul 2022

	Anul 2022	În % față de anul 2021	În % față de total
Pasageri transportați, mii pasageri	246 376,7	125,1	100
din care, pe moduri de transport:			
- feroviar	572,2	95,7	0,2
- rutier (autobuze și microbuze)	79 468,8	134,1	32,3
- fluvial	133,2	78,7	0,05
- aerian	1 200,2	143,2	0,5
- troleibuze	165 022,3	121,2	67,0

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Turismul

În anul 2022, turiștii și excursioniștii care au profitat de serviciile acordate de agențiile de turism și a turoperatorilor au atins cifra de 477,2 mii, sau altfel spus, o cifră cu 48,7% mai mult comparativ cu anul precedent. Rezultatul obținut se datorează tuturor tipurilor de turism care au contribuit la creștere în mod diferit; astfel, la turismul receptor au participat circa 29,0 mii de turiști și excursioniști (cu 20,8% mai mult f.p.s.a.p.), la turismul emițător au participat 324,6 mii de turiști și excursioniști (cu 49,1% mai mult f.p.s.a.p.) și la turismul intern au participat 123,6 mii de turiști și excursioniști (cu 56,0% mai mult f.p.s.a.p.).

Tabelul 1.9. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor, anul 2022

	Turiști și excursioniști în anul 2022	% față de anul 2021
TOTAL	477 151	148,7
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	29 008	120,8
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	324 587	149,1
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova prin interiorul țării, în scop turistic)	123 559	156,0

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Persoanele rezidente ce au plecat din țară în perioada respectivă au avut scopul principal de odihnă, recreere și agrement (99,7%), principalele direcții fiind: Turcia (52,0%), Bulgaria (16,3%), România (10,2%), Egipt (10,1%), Grecia (4,3%) și Muntenegru (0,9%).

Participanții la turismul intern au ales în special agenții de turism și turooperatori din mun. Chișinău (44,6%), din regiunile de dezvoltare Centru (47,4%) și Sud (6,9%).

Capitolul II

PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

În anul 2022 inflația a înregistrat un nivel extrem de ridicat, depășind semnificativ limitele coridorului de variație a țintei stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 30,2%. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare - 31,8%, produse nealimentare - 11,9%, servicii - 44,0% f.p.s.a.p.

Accelerarea dinamicii ratei anuale a inflației în anul 2022 a fost antrenată preponderent de componente exogene ale IPC, care sunt influențate în principal de factori externi economiei, amplificați de consecințele economice ale războiului din Ucraina, cum ar fi prețurile la energie și bunurile importate. Principala contribuție a aparținut majorării considerabile a prețurilor gazelor naturale, energiei electrice, scumpirii combustibililor și creșterii semnificative a prețurilor la nivel global. Presiuni inflaționiste au creat revenirea cererii la produse industriale după pandemie care sunt transmise către prețurile finale ale bunurilor de consum, afectând în cele din urmă consumatorii.

Ratele înalte ale inflației generează consecințe sociale nedorite și afectează în mod deosebit păturile vulnerabile ale populației. Aceste grupuri sunt mai puțin capabile să-și protejeze venitul real din inflație și se bazează frecvent pe venituri fixe exprimate în termeni nominali. În plus, inflația crește costul vieții pentru aceste grupuri, ceea ce poate duce la o reducere a nivelului de trai și la o creștere a sărăciei.

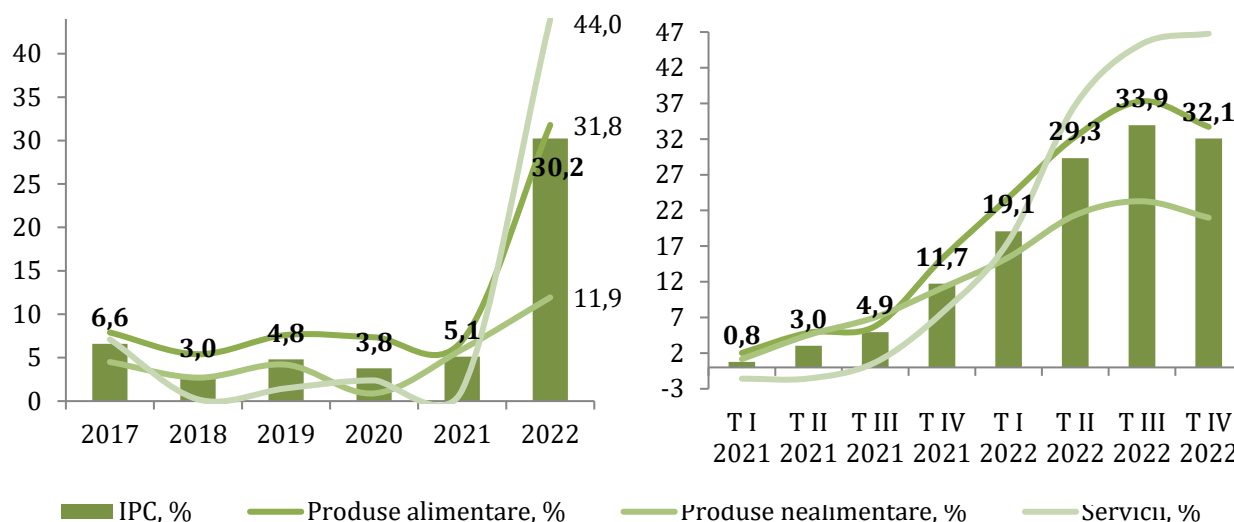

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului National de Statistică

În trimestrul IV 2022, IPC a accelerat semnificativ până la 32,1% depășind limita superioară a coridorului de variație a țintei, stipulate în Strategia politicii monetare a BNM pe termen mediu. Comparativ cu perioada similară a anului precedent ritmul de creștere a inflației crescut cu 20,4 p.p. Creșterea prețurilor pe piața internațională și regională a dus la majorarea prețurilor pe piața internă, ceea ce a dus la majorarea prețurilor la carburanți și energie, produse alimentare și alte bunuri și servicii. Această creștere a prețurilor a redus puterea de cumpărare a populației, deoarece aceștia trebuie să plătească mai mult pentru aceleași bunuri și servicii. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare +33,7%, produse nealimentare +21%, servicii +46,8% f.p.s.a.p.

În trimestrul IV, 2022 indicele prețurilor de consum la produsele alimentare s-a majorat cu 33,7%, depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 18,5 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în octombrie – 36,2%, în noiembrie – 33,1%, în decembrie – 31,8%). Creșteri de preț au fost înregistrate la toate grupele de produse alimentare. Cele mai înalte rate au fost înregistrate pentru prețurile la ceapă cu 72,4%, la struguri cu 71,9%, la margarină și alte grăsimi vegetale 65,8%, la ouă 62,6%, la zahăr cu 55,7%, etc.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul IV, 2022 s-au majorat cu 21,0% f.p.s.a.p, depășind valoarea indicatorului dat în aceeași perioadă a anului 2021 cu 9,9 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 21,8% în luna octombrie, 21,2% în noiembrie și 19,9% în decembrie). Creșteri de preț au fost înregistrate la toate grupele de produse nealimentare. Cele mai înalte rate au fost înregistrate pentru prețurile la combustibili și carburanți +39,2%, materiale pentru întreținerea și repararea locuinței +27,2%, ediții tipărite +24,8%, țesături +22,6%, mobilă +20,6%, covoare +20,1%, etc. Influențele majore asupra prețurilor la produsele nealimentare au venit preponderent din scumpirea consistentă a combustibililor precum și din deficitul de materii prime creat în rezultatul blocajelor persistente în lanțurile de producție și aprovizionare pe plan intern și extern.

Un aport semnificativ la sporirea IPC a adus creșterea prețurilor la servicii, principala contribuție a aparținut majorării considerabile a prețurilor gazelor naturale. Prețurile la servicii în trimestrul IV al anului 2022 au crescut cu 7,6% f.p.s.a.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în luna octombrie +1,6%, în noiembrie +9,7% și decembrie +11,6%). În perioada de referință, comparativ cu trimestrul IV al anului precedent, cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la gazele naturale din rețea prețul cărora a crescut cu 228,7%. Totodată, energia electrică s-a scumpit cu 128,0%, serviciile comunal-locative cu 104,5%, transportul urban cu 86,5%. O diminuare ușoară de preț în această perioadă a fost înregistrată la serviciile de transport feroviar, prețul cărora a scăzut cu 0,3%.

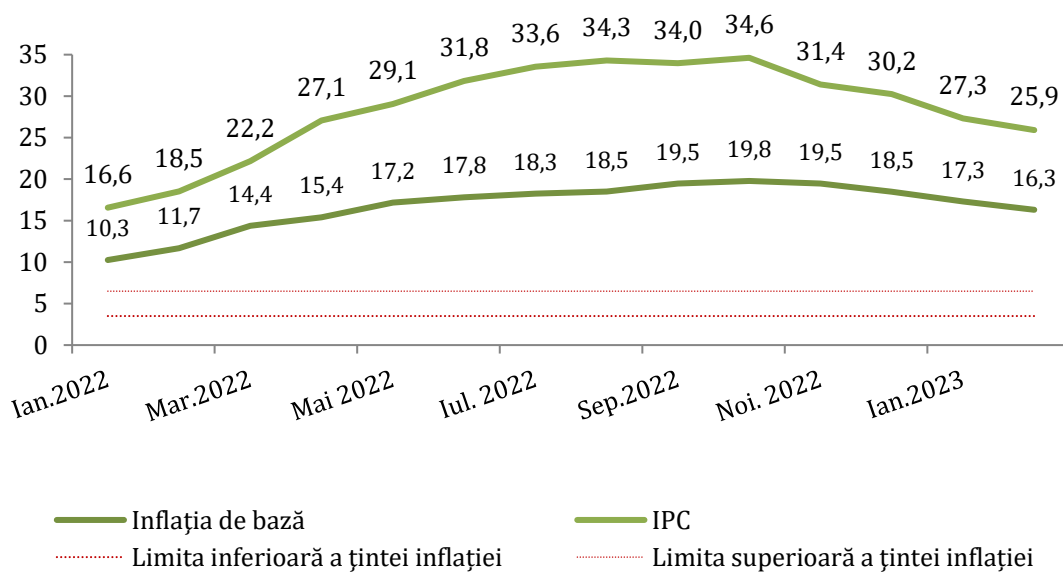

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Anul 2022 a fost marcat de creșterea continuă a inflației de bază. Ritmul anual de creștere al inflației de bază în perioada ianuarie – decembrie 2022 a fost de 16,7% f.p.s.a.p., avansând față de nivelul atins pentru aceeași perioadă a anului 2021 cu 12,5p.p.

Conflictul armat din Ucraina a perturbat grav producția și aprovizionarea în întreaga regiune, ceea ce a dus la creșterea prețurilor la energie, combustibili și materii prime. Această creștere a prețurilor a dus la o creștere a costurilor de producție pentru companii, ceea ce a dus la majorarea prețurilor pentru consumatori. În plus, războiul a afectat negativ investițiile și comerțul în regiune, ceea ce a avut un impact asupra creșterii economice și a veniturilor populației.

În trimestrul IV al anului 2022 indicele inflației de bază a fost de 19,2% f.p.s.a.p., cu 11,7 p.p. peste nivelul atins în aceeași perioadă a anului precedent. În expresie lunară, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în lunile octombrie +19,8%, noiembrie +19,5% și în decembrie +18,5% f.p.s.a.p. Creșterea inflației de bază poate avea un impact negativ asupra economiei, precum și asupra nivelului de trai al populației, în special în contextul unei creșteri economice încetinite și a veniturilor scăzute.

În anul 2022, au crescut și prețurile la producția industrială. Ritmul de creștere a IPPI a constituit 26,7%, cu 18,2 p.p. depășind valoarea acestuia pentru aceeași perioadă a anului precedent. Impactul războiului din Ucraina și perturbarea lanțurilor de aprovizionare și-a lăsat amprenta și asupra costurilor de producție și transport pentru companii care au crescut semnificativ, ceea ce a dus la o creștere a prețurilor pentru produsele industriale. O contribuție majoră fiind exercitată de majorarea prețurilor la gazele naturale, energie electrică și la combustibili.

În trimestrul IV, 2022 indicele anual al prețurilor producției industriale a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 17,3 p.p. și a atins nivelul de 30,2%. Indicii prețurilor de

producție au sporit și ei după cum urmează: în industria extractivă cu 25,8 p.p. până la 33,3% , în industria prelucrătoare cu 12,3 p.p. până la 23% și în sectorul energetic cu 76 p.p. până la 119,1% f.p.s.a.p.

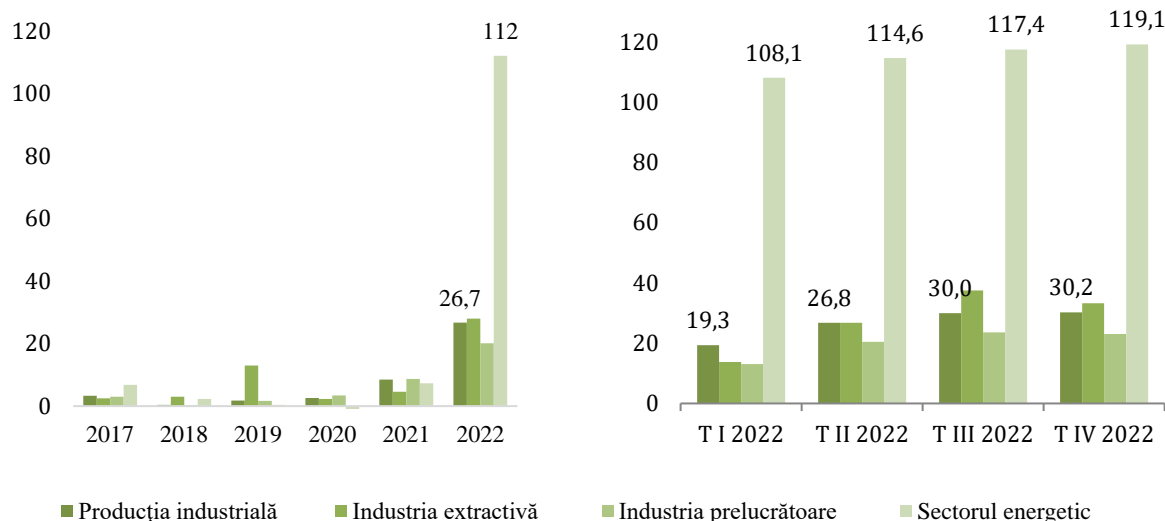

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Problemele de aprovizionare și deficitul de personal calificat în sectorul construcțiilor au fost exacerbate de impactul războiului din Ucraina și de perturbarea lanțurilor de aprovizionare. Aceste probleme au dus la creșterea prețurilor în sectorul construcțiilor și au afectat dezvoltarea acestuia.

Prețurile în construcții au crescut în anul 2022 cu 23,8% f.p.s.a.p. În expresie trimestrială ritmul de creștere a prețurilor în construcții a urcat de la 15,5% în primul trimestru până la 26% f.p.s.a.p. în trimestrul IV, 2022. În condițiile creșterii prețurilor în construcții concomitent cu scăderea puterii de cumpărare a populației pe fondul creșterii generalizate a prețurilor de consum, reprezintă un risc de stagnare pentru dezvoltarea acestui sector în viitor.

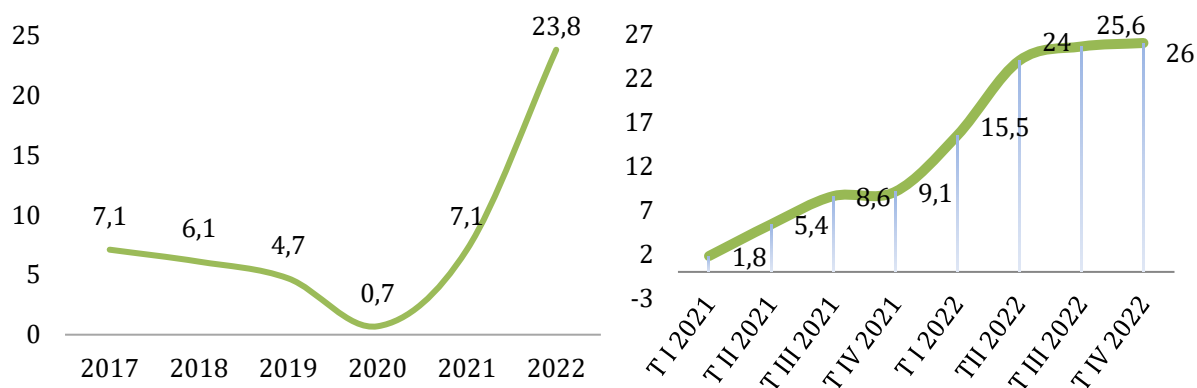

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor în construcții, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Pe fondul evoluțiilor recente ale cotațiilor țițeiului pe piețe internaționale, ritmul de creștere a prețurilor la combustibili în anul 2022 a constituit 47,5%, cu 32 p.p. peste nivelul înregistrat în p.s.a.p. În trimestrul IV al anului 2022 ritmul de creștere crescut cu 8,8 p.p. și a atins nivelul de 39,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

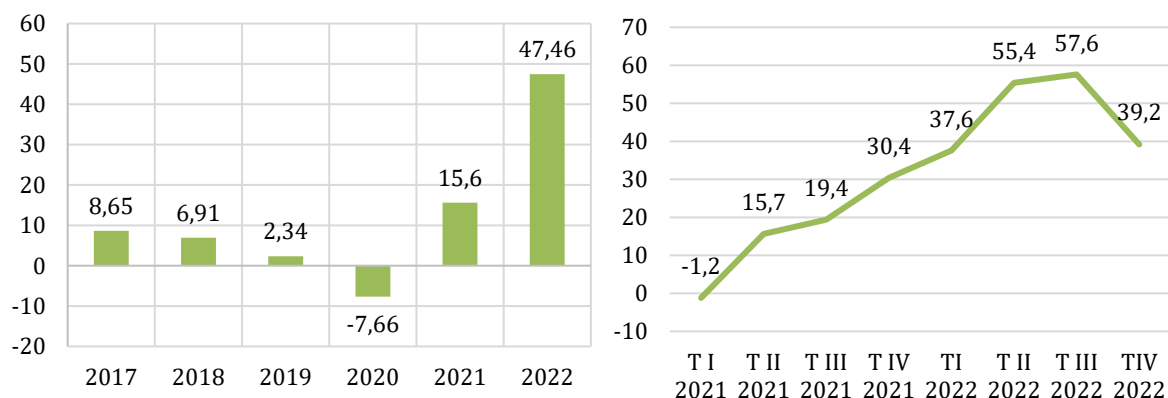

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la combustibil, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Prețurile produselor agricole au crescut în anul 2022 în ritmuri similare anului precedent evidențiind o continuare a tendințelor observate anterior, care reflectă presiuni asupra ofertei și cererii de produse agricole.

Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole pentru anul 2022 a constituit 13,6%, ceea ce reprezintă o decelerare de ritm față de anul precedent cu 0,1 p.p.. În trimestrul IV al anului 2022, prețurile producătorului la produsele agricole au crescut cu 9,4% față de perioada similară a anului 2021. Cel mai mare aport la creșterea prețurilor la produsele agricole au avut prețurile la produsele animaliere, care au înregistrat un spor de 13,1% f.p.s.a.p. Prețurile la produsele vegetale în ultimul trimestru al anului, au crescut cu 9,1%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. Cele mai mari creșteri de preț în această perioadă au fost înregistrate la nuci, hrișcă, verzuțuri, alte legume. Au crescut semnificativ prețurile la bovine, porcine și ouă.

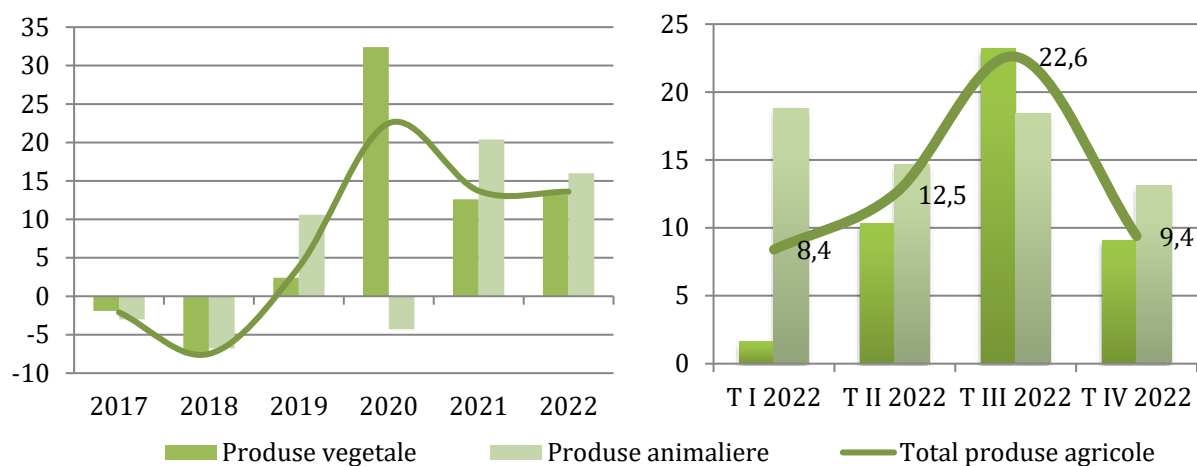

Figura 2.1.6. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Rate de schimb

În perioada ianuarie – decembrie 2022 au fost înregistrate oscilațiile opuse în evoluția ratelor de schimb ale monedei naționale. Pe parcursul anului, față de anul precedent, leul s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 6,8%; față de moneda euro, acesta s-a apreciat cu 4,8%, în condițiile în care valoarea monedei americane a crescut în raport cu euro.

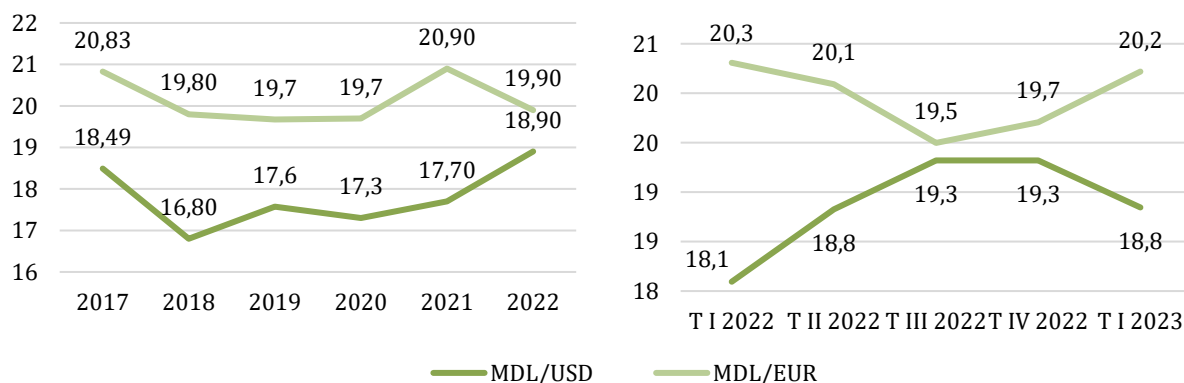

Figura 2.1.7. Evoluția cursului mediu nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În trimestrul IV 2021, cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 19,3 MDL/USD și 19,7 MDL/EUR. Față de dolarul SUA comparativ cu perioada similară a anului precedent leul s-a depreciat cu 9,8% iar față de moneda unică europeană acesta s-a apreciat cu 2,1%. Din perspectiva variației anuale medii a cursului de schimb consemnate în anul 2022, leul și-a sporit substanțial deprecierea față de dolar.

2.2. POLITICA MONETARĂ

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2022 o politică monetară care a fost afectată de presiuni inflaționiste, generate de diverși factori precum majorarea prețurilor la combustibili și energie la nivel global, creșterea cererii agregate datorită menținerii nivelului creditării bancare și a deficitului din lanțurile de aprovizionare ale agenților economici atât în plan intern, cât și extern.

În primul semestru al anului 2022, BNM a adoptat o politică monetară restrictivă prin majorarea treptată a ratei dobânzii de politică monetară, în scopul de a reduce creșterea prețurilor și de a încuraja economisirea în detrimentul împrumuturilor. Ulterior, în ultimul trimestru al anului 2022, BNM a luat decizia de a reduce rata dobânzii de politică monetară în contextul unei scăderi a anticipațiilor inflaționiste, pentru a sprijini creșterea economică și de a încuraja investițiile și împrumuturile.

Instrumentele politicii monetare

Rata de bază pe parcursul anului a fost majorată în mai multe etape și crescut de la 8,5% în ianuarie la 21,5% în luna august 2022. În trimestrul IV 2022, în contextul unei scăderi a anticipațiilor inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a luat decizia de a reduce rata dobânzii de politică monetară în luna decembrie, până la nivelul de 20%. Această decizie a fost luată într-un efort de a sprijini creșterea economică și de a încuraja investițiile și împrumuturile.

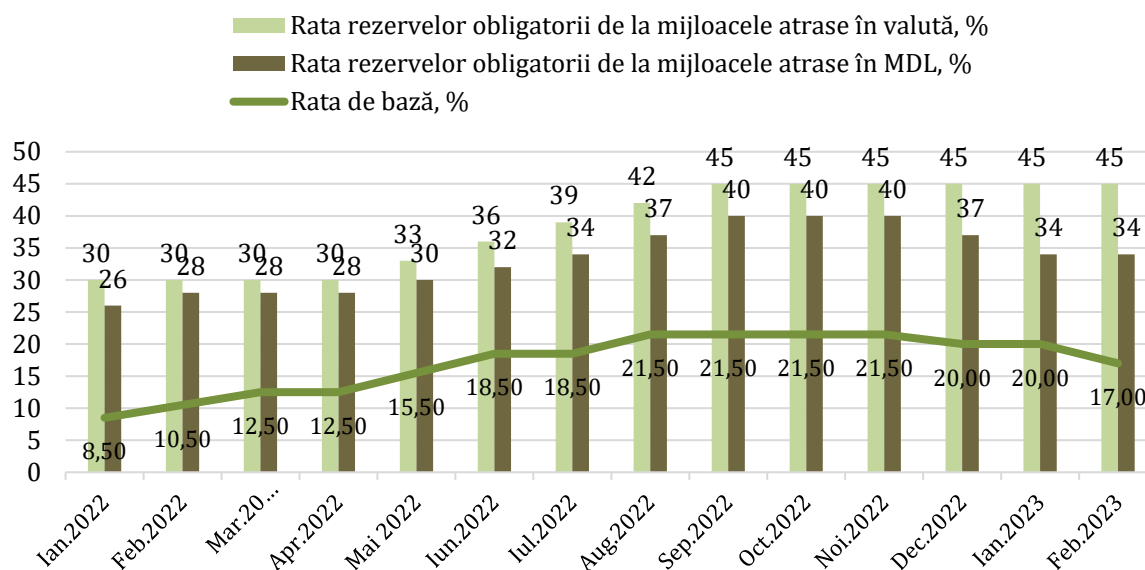

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de politică monetară ale BNM

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Toate deciziile BNM în această perioadă au urmărit realizarea obiectivului său fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, dar și de a sprijini dezvoltarea economică pe termen lung a Moldovei. Aceasta este o abordare importantă pentru a asigura o economie stabilă și sustenabilă, capabilă să facă față eventualelor șocuri economice și să continue să crească și să prospere în viitor.

Rezervele obligatorii

Pentru diminuarea presiunilor inflaționiste, BNM în anul 2022 a crescut succesiv nivelul ratei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile, acesta majorând-se de la 30% în ianuarie la 40% în luna septembrie. La finele trimestrului IV 2022, BNM a decis să reducă ușor rata rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile la 37%, pentru a susține creșterea economică și pentru a menține stabilitatea financiară.

Este important să menționăm că majorarea sau diminuarea ratei rezervelor obligatorii reprezintă o măsură importantă de politică monetară prin care BNM poate influența lichiditatea și creditarea în economie, în funcție de evoluția inflației și a altor factori economici.

Rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a crescut treptat în anul 2022, de la 36% la 39% în luna iulie, la 42% în august și la 45% în septembrie. Această decizie a fost luată de Banca Națională a Moldovei în contextul nevoii de a menține stabilitatea financiară, de a preveni riscurile sistemice și de a asigura o gestionare eficientă a lichidității în sistemul bancar. Banca Națională ia decizii privind nivelul ratelor rezervelor obligatorii în funcție de evoluția economică și financiară a țării și de necesitatea de a asigura stabilitatea financiară și prevenirea riscurilor.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul IV al anului 2022, Banca Națională a Moldovei a continuat să utilizeze operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente pentru a asigura lichiditatea necesară în sistemul bancar și pentru a menține stabilitatea financiară a țării. Pe parcursul trimestrului IV, 2022 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a majorat ușor față de perioada similară a anului precedent (în creștere cu 0,34 mld. MDL) și a constituit 3,43 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna decembrie 2021, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost de 4,8 mld. MDL.

Solicitările de credite "overnight" și solicitările de depozite "overnight" de la BNM în trimestrul IV al anului 2022 au crescut semnificativ față de aceeași perioadă a anului precedent. Soldul zilnic lunar al solicitărilor de credite "overnight" s-au majorat de cca. 11 ori f.p.s.a.p. și a constituit 32,3 mil.MDL. Soldul zilnic lunar al solicitărilor de depozite "overnight" a crescut de 2 ori f.p.s.a.p. și a constituit cca. 551 mil.MDL. Aceste creșteri semnificative ale solicitărilor de credite și depozite "overnight" de la BNM indică faptul că băncile comerciale au avut nevoie de lichidități suplimentare în trimestrul IV al anului 2022.

În primul trimestru al anului 2023 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare a fost în creștere semnificativă, ceea ce sugerează faptul că BNM a continuat să folosească această politică pentru a controla lichiditatea din piață și pentru a menține stabilitatea prețurilor.

Intervențiile pe piața valutară

În trimestrul IV al anului 2022, BNM a intervenit activ pe piața valutară. Aceste intervenții au constat în operațiuni de cumpărare și vânzare de valută, astfel încât să se asigure o mai bună echilibrare între oferta și cererea de valută pe piața valutară locală. În plus, prin intermediul acestor intervenții, BNM a reușit să regleze cantitatea de bani din circulație și să mențină un nivel adecvat al lichidității în sistemul bancar. Volumul vânzărilor de valută în trimestrul IV, 2022 a constituit în sumă circa 290,4 mil. USD. Volumul procurărilor de valută în trimestrul IV, 2022 a constituit în sumă circa 234,2 mil. USD. Intervențiile BNM pe piața valutară au fost parte din Strategia de politică monetară a BNM, care a avut ca obiectiv principal menținerea stabilității prețurilor și diminuarea presiunilor inflaționiste.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2021 – februarie 2022

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Ianuarie 2022	8	117,4
Februarie 2022	33	142
Martie 2022	28	228
Aprilie 2022	19,3	36
Mai 2022	38,1	19
Iunie 2022	26,9	0
Iulie 2022	67	0
August 2022	97,7	0
Septembrie 2022	38,6	0
Octombrie 2022	119,8	53
Noiembrie 2022	35	227
Decembrie 2022	79,4	10,4
Ianuarie 2023	118,2	12,3
Februarie 2023	12	8,4

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Nivelul rezervelor oficiale în anul 2022 a înregistrat o creștere semnificativă față de anul precedent.

La finele anului 2022, nivelul rezervelor oficiale a fost de 4,47 mld. USD, în creștere cu 0,6 mld. USD față de finele anului 2021. Această creștere a fost determinată în mare parte de intervențiile Băncii Naționale pe piața valutară și de atragerea de fonduri externe prin emisiuni de titluri de stat și credite din partea organismelor financiare internaționale. Nivelul ridicat al rezervelor oficiale reprezintă o poziție confortabilă pentru economia Moldovei, deoarece asigură o anumită stabilitate monetară și o capacitate mai mare de a face față unor eventuale șocuri externe.

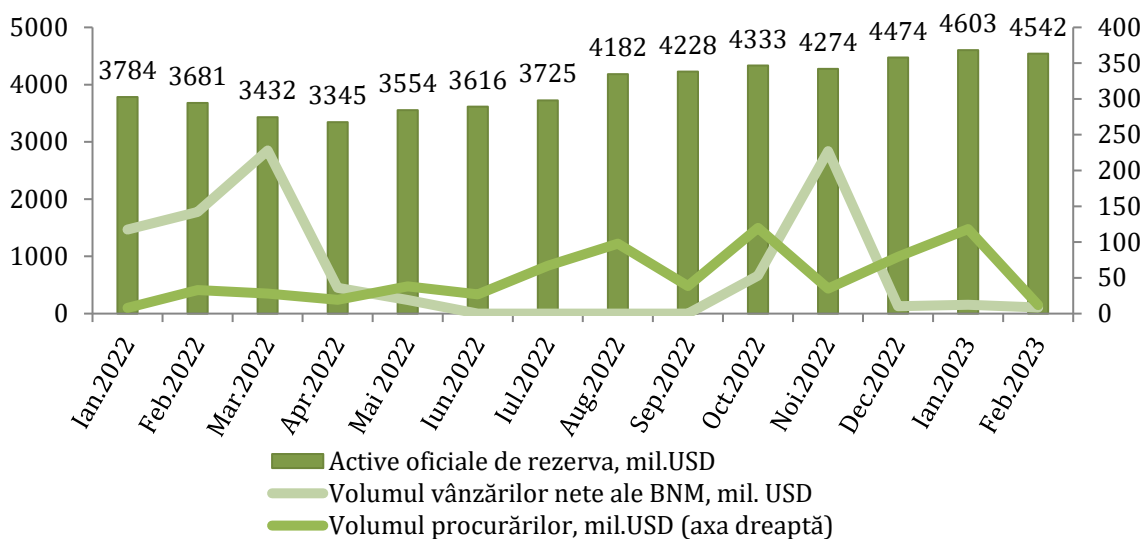

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Indicatorii monetari

Evoluția masei monetare în anul 2022 în comparație cu perioada similară a anului precedent, a fost una opusă, cu trenduri diferite în diferite perioade ale anului. În primele trimestre ale anului 2022, ritmul de creștere a masei monetare a fost mai redus comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar în trimestrul trei a scăzut până la valori negative. După relaxarea politicii monetare, masa monetară a revenit pe un trend pozitiv și a înregistrat o ușoară creștere în trimestrul IV 2022.

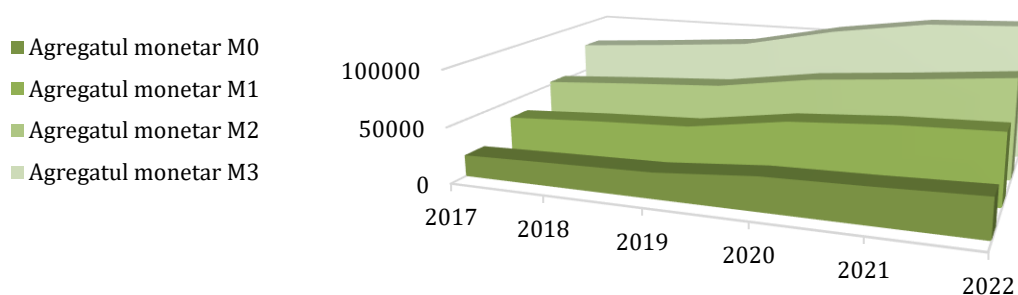

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3 în perioada anilor 2017-2022

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 31.12.2022, comparativ cu datele înregistrate la data de 31.12.2021 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a crescut cu 8,5% f.p.s.a.p., și a constituit aproximativ 34,4 mld. MDL, creștere explicată prin majorarea rezervelor minime obligatorii impuse băncilor comerciale și a creșterii soldului conturilor băncilor la BNM;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 4,4% și a atins un nivel de 63,5 mld. MDL, creștere explicată prin majorarea volumului depozitelor bancare, reflectând încredere în sistemul bancar;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 9,6%, și a constituit cca 91 mld. MDL, creștere explicată în principal prin creșterea atractivității depozitelor bancare cu termen mai mare;
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 2,8% și s-a cifrat la 123 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului IV al anului 2022, volumul bazei monetare a înregistrat o creștere semnificativă de aproximativ 30,3% față de anul precedent și a constituit cca. 75 mld. MDL. Această creștere a fost cauzată de majorarea rezervelor minime obligatorii impuse băncilor comerciale și a creșterii soldului conturilor băncilor la BNM.

În trimestrul IV, 2022 urmărim modificări și în structura masei monetare, pe seama sporirii ponderii volumului de depozite la vedere în monedă națională și masei monetare în valută străină.

Astfel, la 31.12.2022 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 28%; depozite la vedere – 23,6%; depozite la termen – 22,4% și depozite în valută – 28,5%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului IV al anului 2021, a crescut ponderea depozitelor la vedere cu 1,5 p.p. și a depozitelor la termen cu 3,8 p.p., depozitele la vedere și depozitele în valută străină și-au diminuat ponderea cu 0,7 p.p. și 2,2 p.p. f.p.s.a.p. corespunzător. Modificările în structura masei monetare au fost influențate de diferiți factori, cum ar fi schimbările în comportamentul populației în ceea ce privește economisirea și investițiile, modificările în politica monetară și de dobândă implementate de către Banca Centrală și fluctuațiile cursului valutar.

Capitolul III

FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În anul 2022, veniturile bugetului public național au crescut cu 18,3% față de perioadă anulului 2021. În anul 2022, veniturile bugetului public național (BNP) au constituit 91505,4 mil. MDL, în creștere cu 14132,3 mil. MDL sau în termeni nominali cu 18,3% comparativ cu perioada similară a anului 2021. La majorarea încasărilor bugetului public în anul 2022 au contribuit impozitele și taxele, care au însumat suma de 57524,2 mil. MDL, în creștere cu 18,3%; granturi primite au constituit 4539,4 mil.MDL fiind în creștere de 2 ori sau cu 2092,0 mil.MDL, f.p.s.a.p. Prin urmare, contribuțiile și primele de asigurări au înregistrat creșteri cu 14,1%, (însumând 24923,2 mil. MDL) și la categoria alte venituri s-au înregistrat creșteri cu 22,2% în sumă de 4518,6 mil. MDL, față de perioada similară a anului 2021.

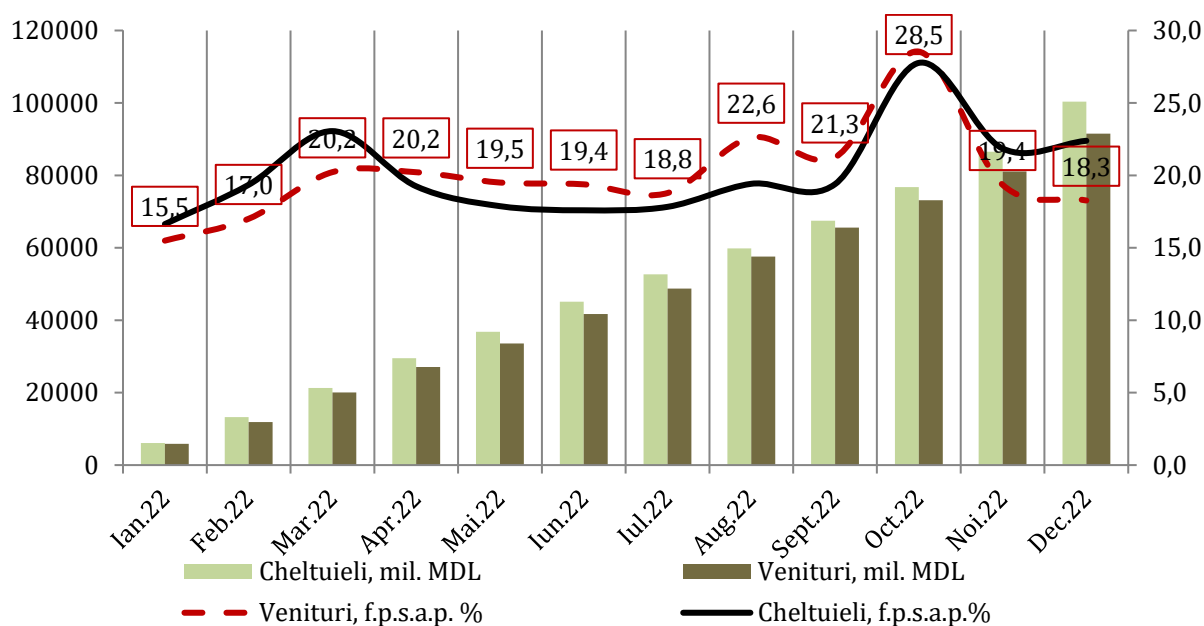

Figura 3.1.1. Ritmul de creștere a veniturilor și cheltuielilor lunare ale bugetului public național în anul 2022, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

În anul 2022, din veniturile totale ale bugetului public național, veniturile bugetului de stat au avut o pondere de 45,8%, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat – 26,1%, veniturile din fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală – 9,7% și veniturile din bugetele locale – 18,4%. Prin urmare, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 59248 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale și colectate – 51935,9 mil. MDL, granturi – 4306,3 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN – 6,4 mil. MDL și alte venituri – 2999,4 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2021, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 20%, ca rezultat al creșterii cu 16,7% f.p.s.a.p. a veniturilor generale și colectate.

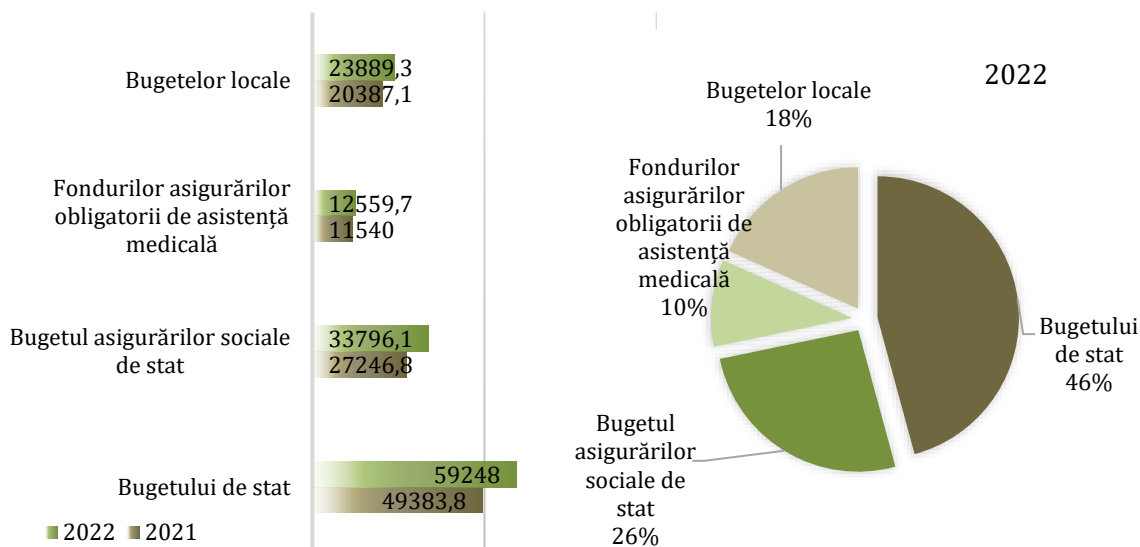

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021-2022, mil. MDL, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 33796,1 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 24% (6549,3 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 12639,5 mil. MDL, în creștere cu 9,5% (1099,5 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Veniturile totale ale bugetelor locale la 31.12.2022, au constituit 23889,3 mil. MDL în creștere cu 17,2% (3502,2 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 5588,3 mil. MDL. Transferul de la bugetul de stat a constituit 17167,6 mil. MDL, cu 17,5% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

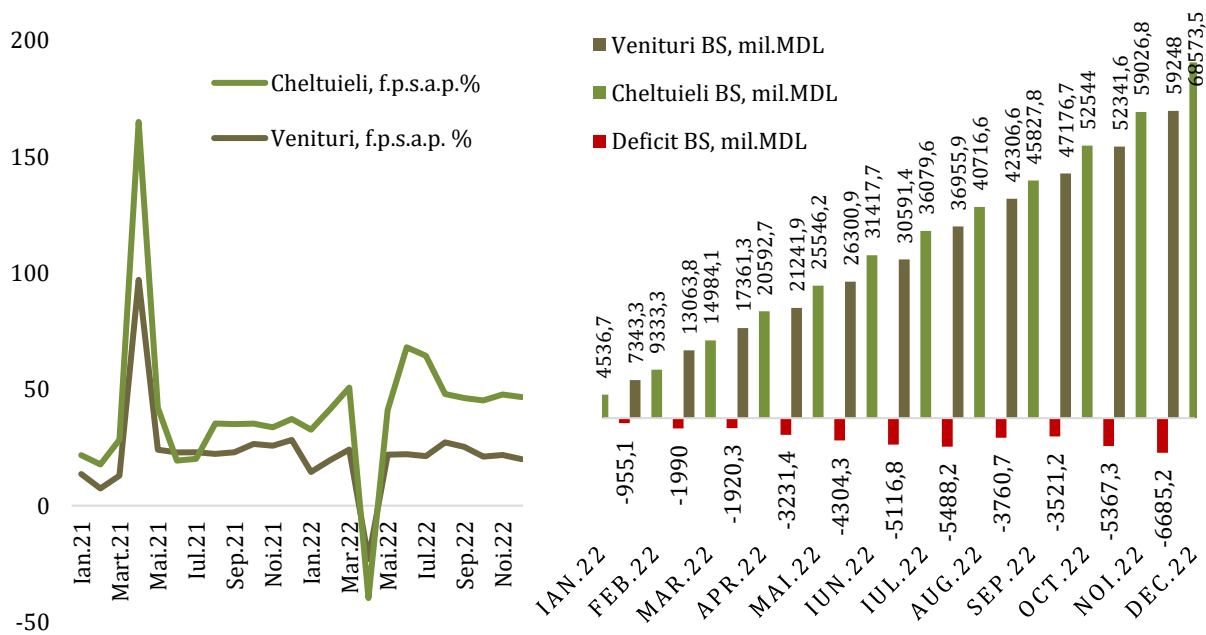

Figura 3.1.3. Veniturile și cheltuielile lunare ale bugetului de stat în anii 2021-2022, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

În anul 2022, cheltuielile realizate din BPN sunt susținute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale, înregistrând o creștere de 22,4% f.p.s.a.p. Partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2022 s-a realizat în sumă de 100374 mil. MDL, fiind în creștere cu 22,4% comparativ cu perioada similară a anului 2021. În anul 2022, ponderea cea mai mare au avut-o finanțările atribuite sectorului social:

- ✓ protecția socială cu o pondere de 38,2% - 38330,1 mil. MDL;
- ✓ învățământ cu o pondere de 15,8% - 15844,9 mil. MDL;
- ✓ ocrotirea sănătății cu o pondere de 13,6% - 13650,7 mil. MDL;
- ✓ servicii de stat cu destinație generală cu o pondere de 8,7% - 9445,1 mil. MDL;
- ✓ servicii în domeniul economiei o pondere de 10,7% - 10717,9 mil. MDL.

În ansamblu, cheltuielile publice de ordin social au însumat la 31.12.2022 – circa 51980,8 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 51,8% (mai puțin cu 0,6 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

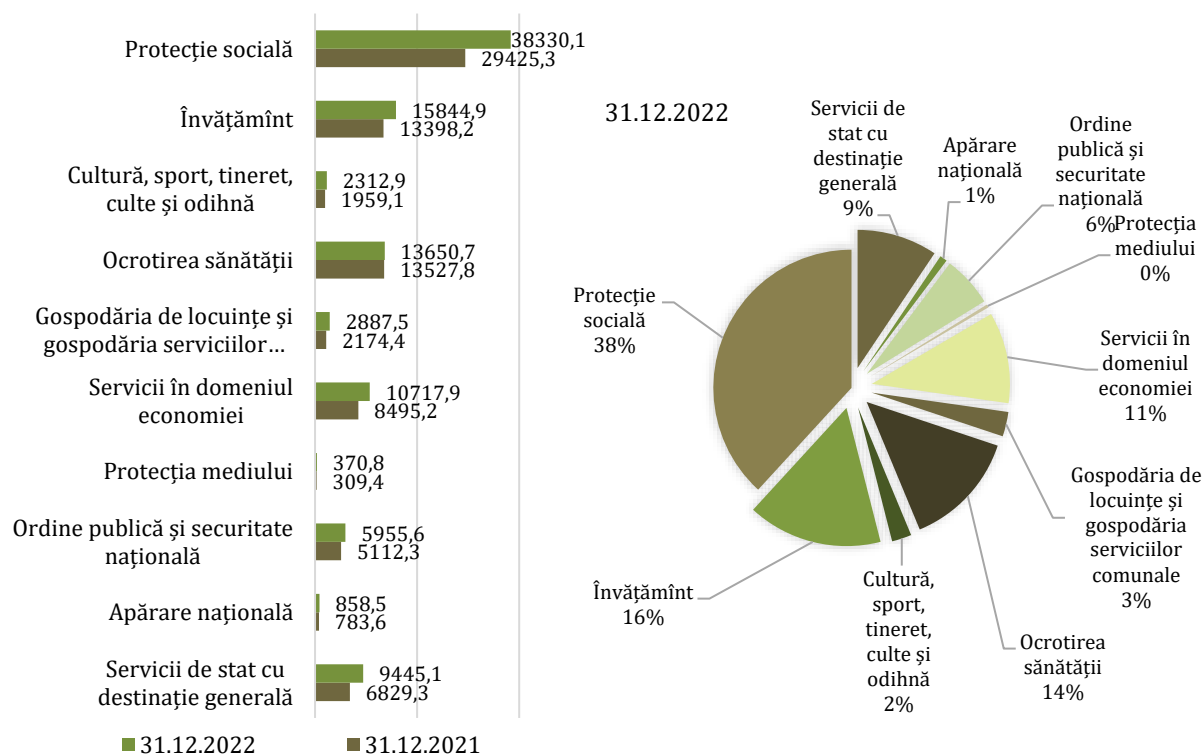

Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în anul 2021, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor.

Deficitul bugetar s-a majorat de 3 ori în anul 2022 f.p.s.a.p. Executarea bugetului public național la 31.12.2022 a fost înregistrat un deficit în mărime de 8868,6 mil. MDL, în creștere cu 5817,2 mil. MDL sau de 3 ori mai mult comparativ cu perioada similară a anului precedent.

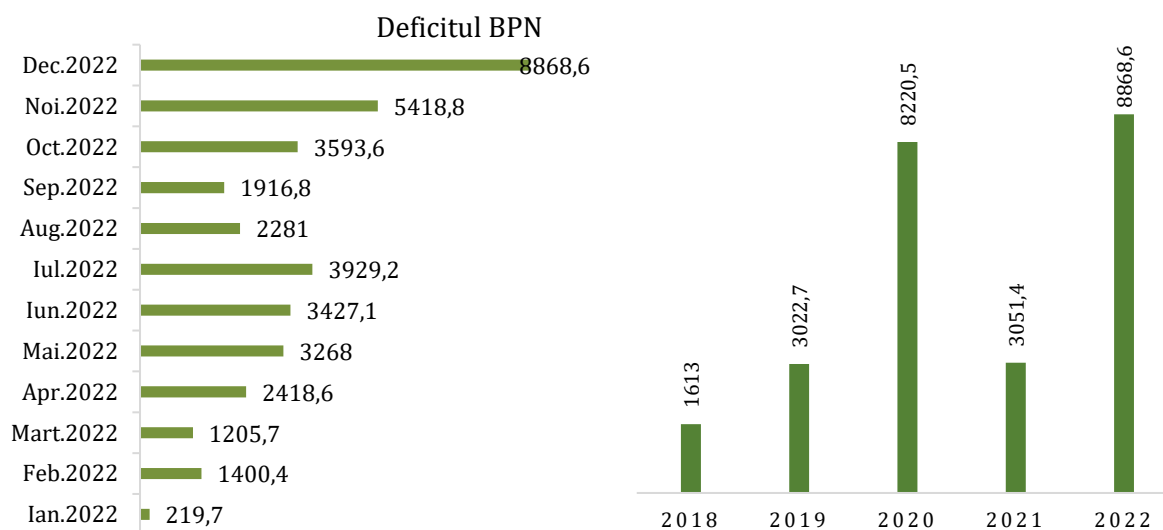

Figura 3.1.5. Deficitul finanțelor publice, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

În anul 2022, se atestă o majorare a ponderii datoriei sectorului public în PIB (36,1%) cu 2,3 p.p. mai mult față de finele anului 2021. La 31.12.2022, soldul datoriei sectorului public a constituit 98480,9 mil. MDL, în creștere cu 20,4% față de sfârșitul anului 2021. Această majorare a condus la creșterea soldului datoriei publice internă până la 35970,1 mil. MDL și a datoriei externe până la 62510,8 mil. MDL. Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2022, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31.12.2022, a constituit 36,1%, înregistrând o majorare cu 2,3 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2021. Totuși, majorarea soldului datoriei sectorului public de la finele anului 2022 în comparație cu sfârșitul anului 2021 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat la valoarea nominală cu 94660 mil. MDL și soldului datoriei directe a UAT cu 1943,6 mil. MDL. Prin urmare, soldul datoriei BNM s-a diminuat până la 1229,1 mil. MDL și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public a înregistrat o creștere de până la 6877,4 mil. MDL.

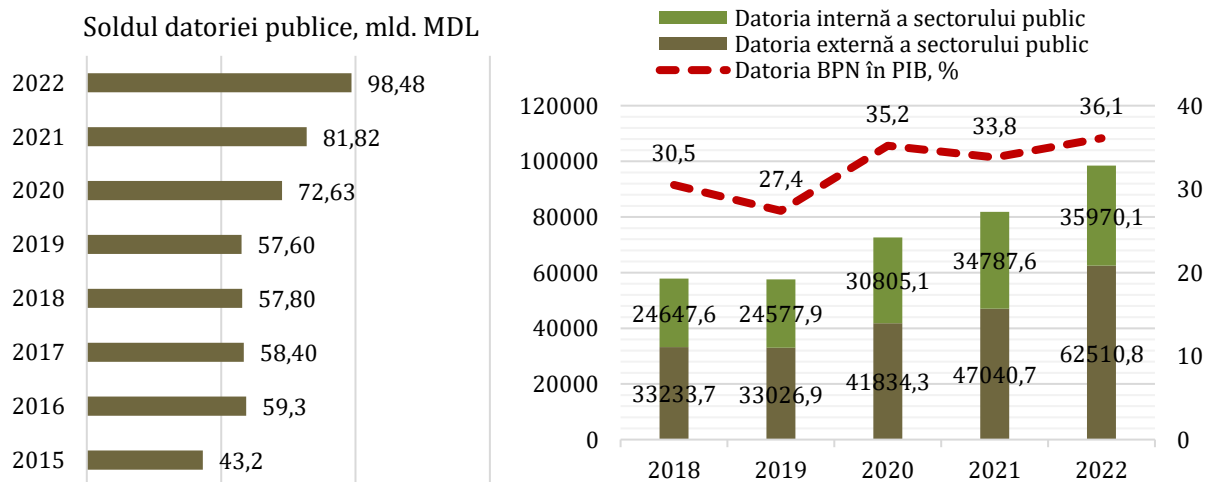

Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Comparativ cu 31 decembrie 2021 față de 31 decembrie 2022, observăm următoarele modificări la principalele componente ale datoriei publice:

- ✓ Datoria de stat care forma circa 96,1% din datoria publică (94660 mil. MDL), a crescut cu 22% sau cu o majorare de 16907,3 mil. MDL;
- ✓ Datoria BNM ce constituia 1,3% din datoria publică (1229,1 mil. MDL) a fost în descreștere cu 25% sau cu 410,4 mil. MDL;
- ✓ Datoria întreprinderilor din sectorul public, formată integral din angajamentele externe ale acestora 1,2% din datoria publică totală, în creștere de 2 ori (a constituit 6877,4 mil. MDL).

Datoria externă a UAT, cu o pondere mică de 1,4% (1943,6 mil. MDL) în datoria totală, respectiv a înregistrat o creștere cu 16,1% sau 268,5 mil. MDL față de luna decembrie 2021.

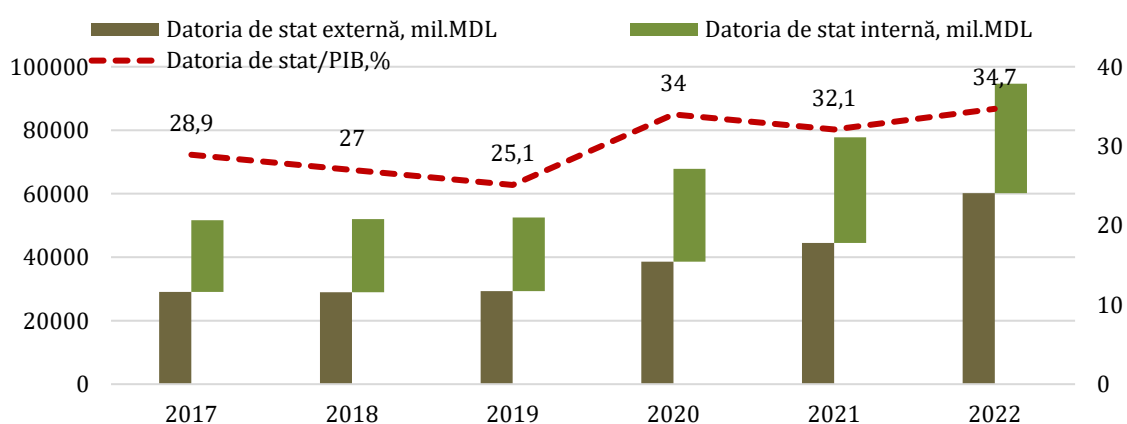

Figura 3.1.7. Dinamica datoriei de stat în perioada 2017-2022

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanțelor

Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situația din 31.12.2022, a constituit 34,7% din PIB, înregistrând o creștere cu 2,6 p.p. în raport cu sfârșitul anului 2021. Modificarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive în valoare de 751,4 mil. USD și fluctuației negative a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute în valoare de 116,9 mil. USD. Prin urmare, micșorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată preponderent de finanțarea internă netă negativă din contul VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

3.2. SECTORUL BANCAR

În anul 2022, per ansamblu sectorul bancar autohton înregistrează tendințe de stabilitate.

Pe parcursul anului 2022, s-au înregistrat următoarele tendințe pozitive: consolidarea fondurilor proprii, creșterea activelor și majorarea volumului depozitelor bancare. Profitul aferent exercițiului în comparație cu perioada similară a anului precedent s-a majorat, ca urmare a sporirii veniturilor din dobânzi și veniturilor neaferele dobânzilor. Totodată, a fost înregistrată înrăutățirea indicatorilor la creditelor neperformante și la calitatea portofoliului de credite. Gradul de concentrare și gradul de lichiditate bancară se menține în continuare la un nivel înalt fiind rezultatul politicii monetare promovate de BNM. Numărul instituțiilor bancare care

activează în Republica Moldova a rămas neschimbat pe parcursul anului 2022: 11 bănci licențiate de BNM, inclusiv 5 bănci membre ale grupurilor financiare internaționale. Prin urmare, pe parcursul întregului an 2022, un număr de 4 sucursale s-au închis, 222 de salariați au fost angajați în sistem, iar 47 de agenții bancare au fost închise.

Gradul de concentrare a sectorului bancar autohton rămâne la un nivel înalt și în anul 2022.

Indicele de concentrare a pieței activului (IHH), a urcat de la 1761,9 puncte în anul 2020 la 1918 puncte la finele anului 2022, nivel de la care sectorul bancar este considerat că se încadrează în limitele unei piețe bancare cu un grad ridicat de concentrare. Iar după valoarea creditelor (2153,8 puncte) în comparație cu cel al depozitelor (1974,7 puncte), indică o concentrare mai ridicată (piață excesiv concentrată) a pieței bancare a Republicii Moldova. Clasamentul primelor patru bănci comerciale, care dețin 81% din credite totale, a crescut cu 2,4% în anul 2022, față de 2020 (vezi tabelul 3.2.1). Sectorul bancar prezintă un nivel de concentrare mai ridicat, reflectat de cota de piață în funcție de credite deținute de primele patru bănci din sistem, cât și de indicele Herfindahl-Hirschman (IHH) calculat de credite. Evoluția ascendentă a acestui indicator arată o creștere continuă a gradului de concentrare a sectorului bancar autohton și creșterea competiției între bănci.

Tabelul 3.2.1. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %

Nr.	Denumirea Băncilor	Cota de piață după valoarea activelor (%)			Cota de piață după valoarea creditelor (%)			Cota de piață după valoarea depozitelor (%)		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A.	29,3	31,4	32,7	34,2	34,9	37,2	30,0	31,7	33
2	BC „Moldindconbank” S.A.	20,5	20,6	19,7	17,9	20,4	20,4	20,7	21,0	20,3
3	OTP Bank S.A.	13,8	14,2	14,2	16,9	16,2	14,1	14,8	15,0	14,6
4	B.C. "VICTORIABANK" S.A.	14,8	14,0	14,0	10,2	9,2	9,3	15,1	14,3	14,4
5	B.C. "ProCredit Bank" S.A.	4,8	4,4	4,7	7,1	6,1	5,8	3,5	3,6	3,5
6	B.C. "EXIMBANK" S.A.	4,4	4,1	3,6	3,6	3,5	3,5	4,0	3,9	3,5
7	"FinComBank" S.A.	3,7	3,7	3,8	3,3	3,1	3,3	3,6	3,5	3,8
8	BCR Chișinău S.A.	2,9	2,3	2,4	2,1	2,0	2,0	3,1	2,4	2,3
9	B.C. "ENERGBANK" S.A.	2,8	2,5	2,2	1,7	1,8	1,7	2,6	2,4	1,8
10	B.C. "COMERTBANK" S.A.	1,7	1,7	1,6	1,9	1,8	1,6	1,5	1,5	1,5
11	BC "EuroCreditBank" S.A.	1,3	1,3	1,2	1,2	1,1	1,0	1,3	1,2	1,2
Indicatorul HHI (puncte)		1761,9	1870,6	1918	1962,2	2049,8	2153,8	1832,3	1930,5	1974,7
Indicatorul CR-4 (%)		78,4	80,1	80,5	79,1	80,7	81	80,6	82,0	82,3

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Majorarea calității activului și obligațiunile bancare. Activele sectorului bancar au totalizat 131443,7 mil. MDL la 31.12.2022, în creștere cu 11% față de 31.12.2021. În anul 2022, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 62373,2 mil. MDL, în creștere cu 6,4% f.p.s.a.p., iar ponderea acestuia în total active, a constituit 47,5%, în descreștere cu 2 p.p. Ponderea mijloacelor la BNM, care a constituit 28,2% în creștere cu 9 p.p., iar ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și în certificatele Băncii Naționale a constituit 15,2%, în descreștere cu 0,7 p.p.

Astfel, restul activelor, care constituie 12%, sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale și ponderea acestora s-a micșorat cu 6,8 p.p. Pe parcursul anului 2022 toate băncile din sistemul bancare, înregistrează majorări la valoarea activelor respectiv și activele ponderate la risc au avut o creștere semnificativă.

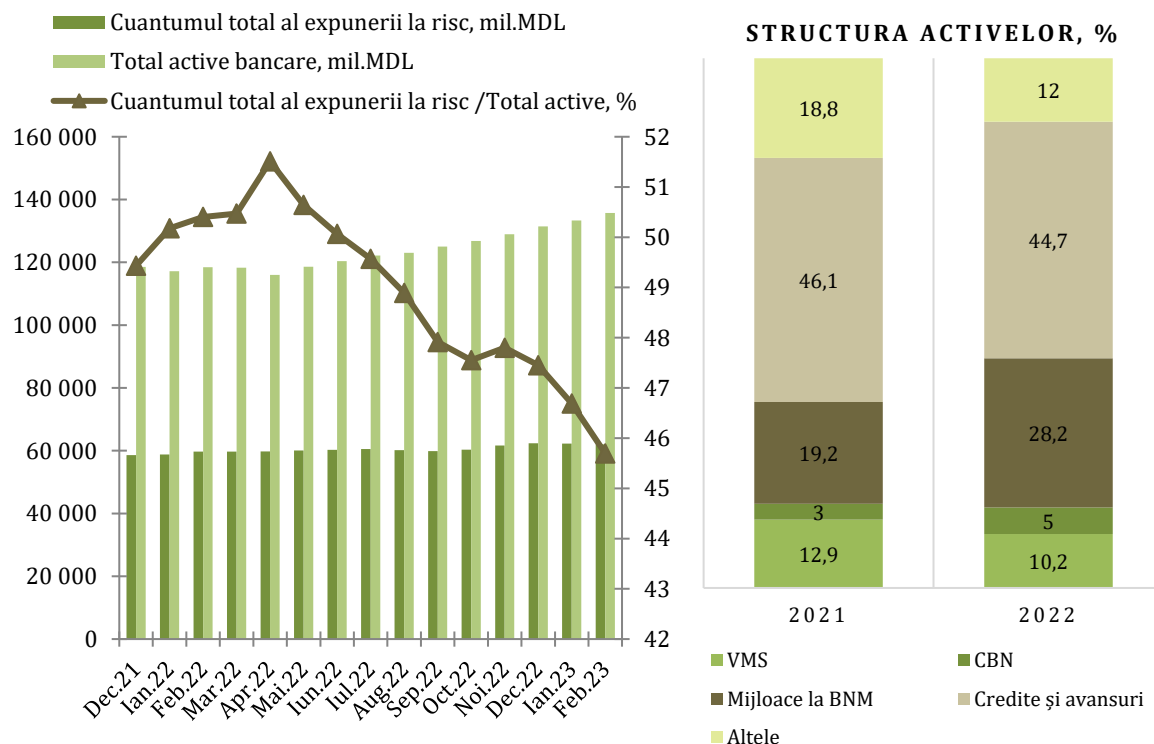

Figura 3.2.1. Evoluția calității activului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Lider la capitoul active pot fi menționate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 43030,56 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 25838,5 mil. MDL, urmat de OTP Bank S.A. cu 18604,9 mil. MDL.

Per sector bancar în anul 2022, obligațiunile bancare au însumat 111457,7 mil. MDL, cu o creștere de 9,2 p.p. f.p.s.a.p. Astfel, top trei bănci la capitoul obligațiuni bancare, sunt: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. însumă de 36437,7 mil. MDL, BC „Moldindconbank” S.A. însumă cu 20798,1 mil. MDL, urmat de OTP Bank S.A. cu 16000,2 mil. MDL.

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menține în continuare la nivel înalt. La 31.12.2022, nivelul de capitalizare pentru 11 bănci comerciale din sector, este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 29,5% (în creștere cu 3,6 p.p., față de anul 2021), ceea ce indică condiții de funcționare echitabilă pentru băncile autohtone. Conform informațiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele lunii decembrie 2022, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creștere de 21,3%, până la 18394,7 mil. MDL față de anul 2021. Fondurile proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat în decembrie 2022 cu 21% f.p.s.a.p. până la 17801,7 mil. MDL. În februarie 2023, fondurile proprii totale au constituit 18,3 mil. MDL și au înregistrat o creștere de 20% f.p.s.a.p.

Creșterea fondurilor proprii, a fost determinată de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și după obținerea permisiunii BNM privind includerea în fondurile proprii a profiturilor realizate în anul 2022.

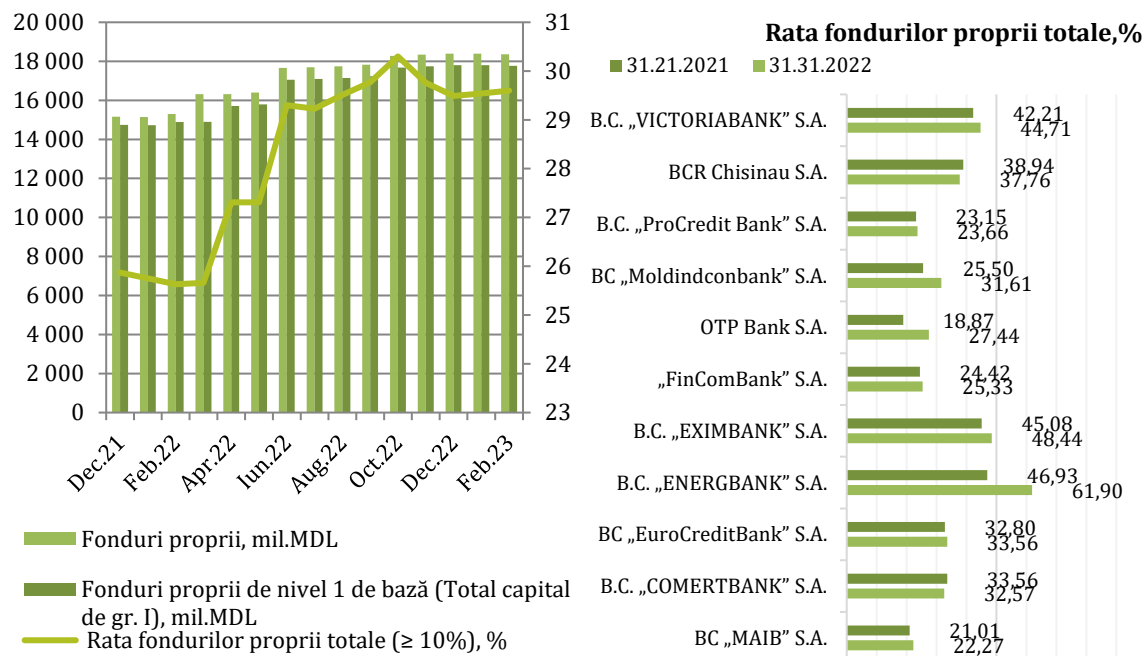

Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar se mențin la un nivel înalt în anul 2022.

Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,67% în decembrie 2022. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară. Principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență și care nu trebuie să fie mai mic de 1 pe fiecare bandă de scadență, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile, variind de la 1,58, pe banda de scadență până la o lună inclusiv până la 182,33, pe banda de scadență între o lună și 3 luni inclusiv. Indicatorul privind acoperirea necesarului de lichiditate pe sector a constituit 267,9% (limita $\geq 80\%$ - începând cu 1 ianuarie 2022 până la 1 ianuarie 2023), variind de la 182,8% până la 571,1%, fiind în micșorare cu 90,4 p.p. comparativ cu finele anului precedent.

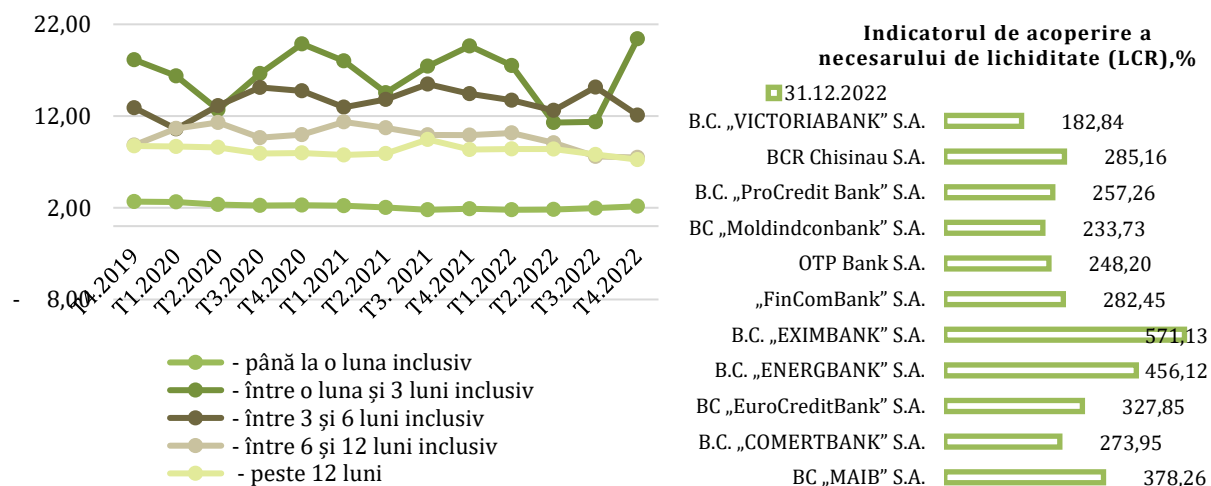

Figura 3.2.3. Evoluția lichidității bancare trimestriale: Principiul III - lichiditatea pe benzi de scadența (>1)

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea profitabilității bancare în anul 2021 cu 58,6% f.p.s.a.p. Profitabilitatea băncilor comerciale a crescut cu 58,6% în decembrie 2022 față de perioada similară a anului 2021, (profitul bancar a constitui în luna decembrie 2022 – 3625,6 mil. MDL). Această majorare se datorează principalei componente a activității operaționale – veniturilor din dobânzi cu 4,5 mil. MDL (88,5%) (în principal de la activitatea de creditare), a veniturilor din diferențele de curs valutar cu 547,6 mil. MDL (47%), a veniturilor din onorarii și comisioane cu 480,1 mil. MDL (19%). Prin urmare, s-au majorat cheltuielile neaferele dobânzilor (cheltuielile privind onorarii și comisioane, cheltuielile administrative, provizioane, deprecierea activelor financiare și nefinanciare etc.) cu 2,9 mil. MDL (53%) și cheltuielile cu dobânzi - cu 1,3 mil. MDL (103%). Prin urmare, la 31.12.2022 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 2,9% și respectiv 16,9%, fiind în creștere cu 0,9 p.p. și respectiv 4,6 p.p. comparativ cu p.s.a.p. Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă că, majoritatea băncilor comerciale au înregistrat creșteri la valorile profiturilor.

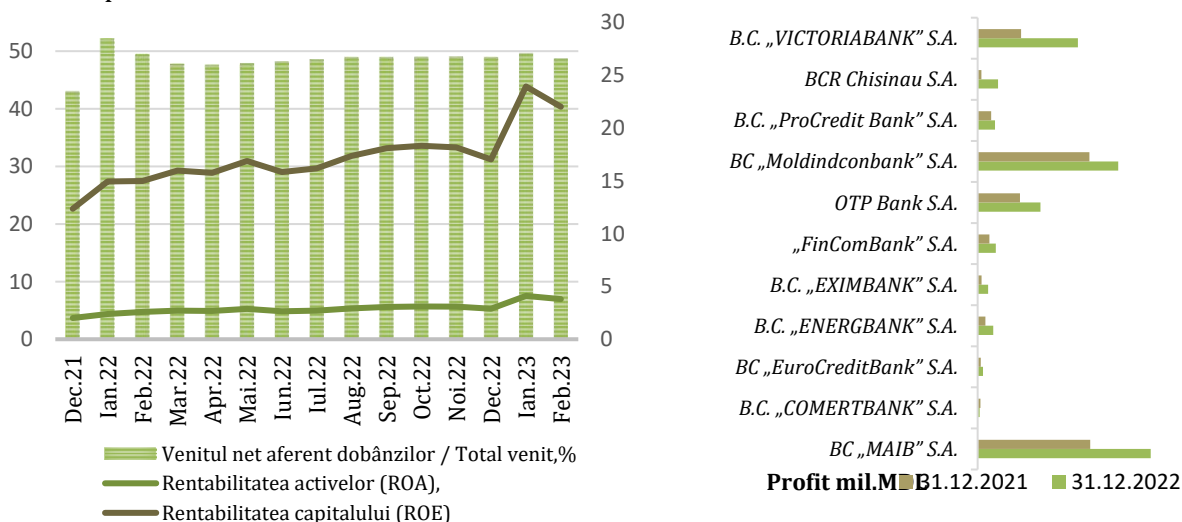

Figura 3.2.4. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2022, volumul creditelor neperformante au crescut cu 14,7% f.p.s.a.p. În anul 2022, ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a majorat cu 0,3 p.p. față de decembrie 2021, constituind 6,4%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 21,58%, în descreștere cu 1,2 p.p. față de decembrie 2021. Diminuarea respectivă este reflectată în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar. Prin urmare, creditele neperformante în valoare absolută au crescut cu 14,7% până la 4,0 miliarde MDL. Respectiv, în anul 2022 s-au majorat creditele expirate cu 15,3% iar ponderea creditelor expirate în totalul creditelor a constituit 3,3%, fiind în majorare cu 0,2 p.p., f.p.s.a.p, variind de la 0,8% până la 8,5 %, în funcție de bancă comercială.

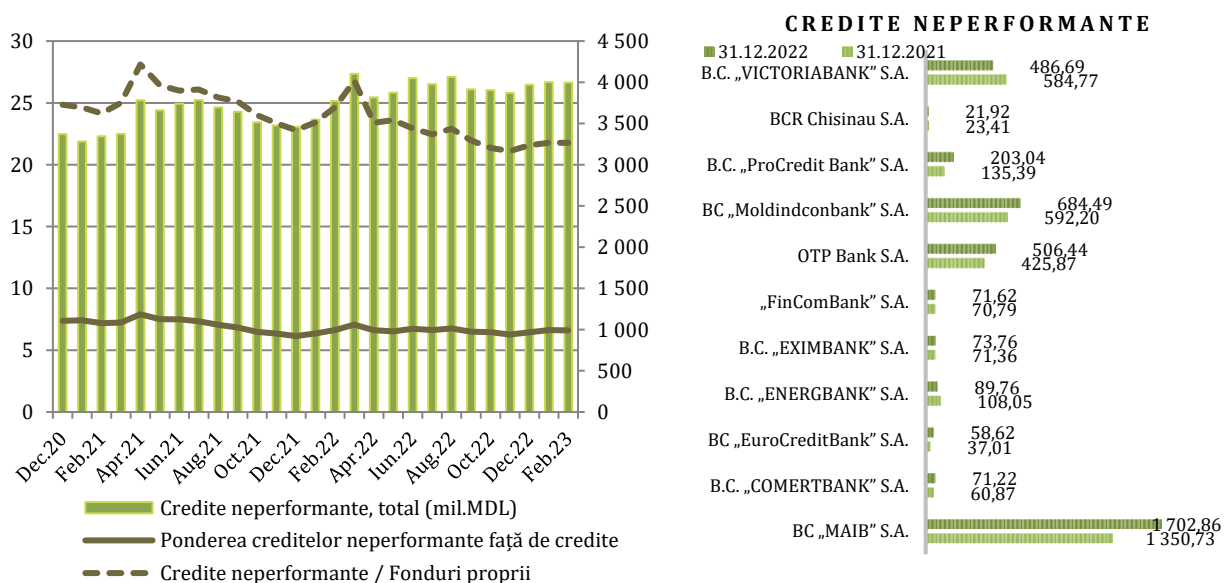

Figura 3.2.5. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Creșterea portofoliului de credite cu 9,3% în anul 2022 f.p.s.a.p. La data de 31.12.2022, soldul total al creditelor a constituit 61,6 miliarde MDL, în creștere cu 9,3% f.p.s.a.p. sau cu cele mai mari ponderi o dețin portofoliului de credite acordate comerțului cu o pondere de 27,5% sau cu 14 miliarde MDL, urmat de creditele acordate industriei alimentare cu o pondere de 26,6% sau cu 978 mil. MDL și credite acordate pentru procurarea imobilului cu o pondere de 8%. Pe parcursul anului 2022, s-au acordat în total 50036 de credite dintre care: 6029 de credite de consum, 319 de credite acordate comerțului și 183 de credite pentru procurarea/construcția imobilului. În această perioadă, au fost acordate 128 de credite agriculturii în sumă de 4465 mil. MDL, 180 de credite acordate persoanelor fizice care practică activitate, 8 credite mediului financiar bancar în sumă de 2469 mil. MDL.

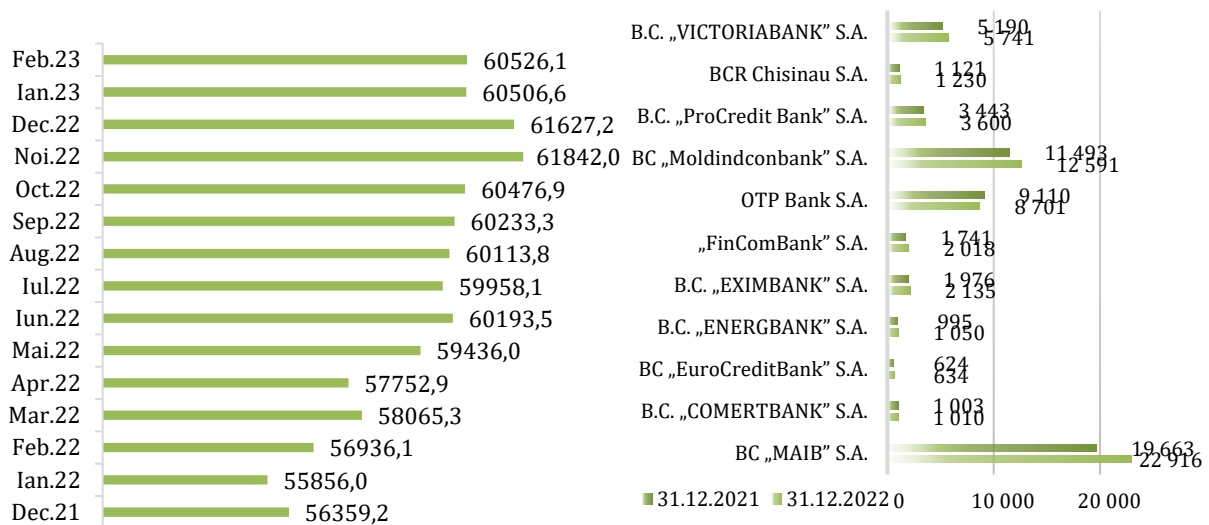

Figura 3.2.6. Evoluția portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul de credite noi acordate în creștere cu 9% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele lunii decembrie 2022 a însumat 47637,9 mil. MDL, cu 9% mai mult față de luna decembrie 2021 (45000,7 mil. MDL). Respectiv, s-au acordat 30062,3 mil. MDL în monedă națională și 16532,4 mil. MDL în valută străină, totodată s-au acordat 1043,2 mil. MDL credite atașate la cursul valutar.

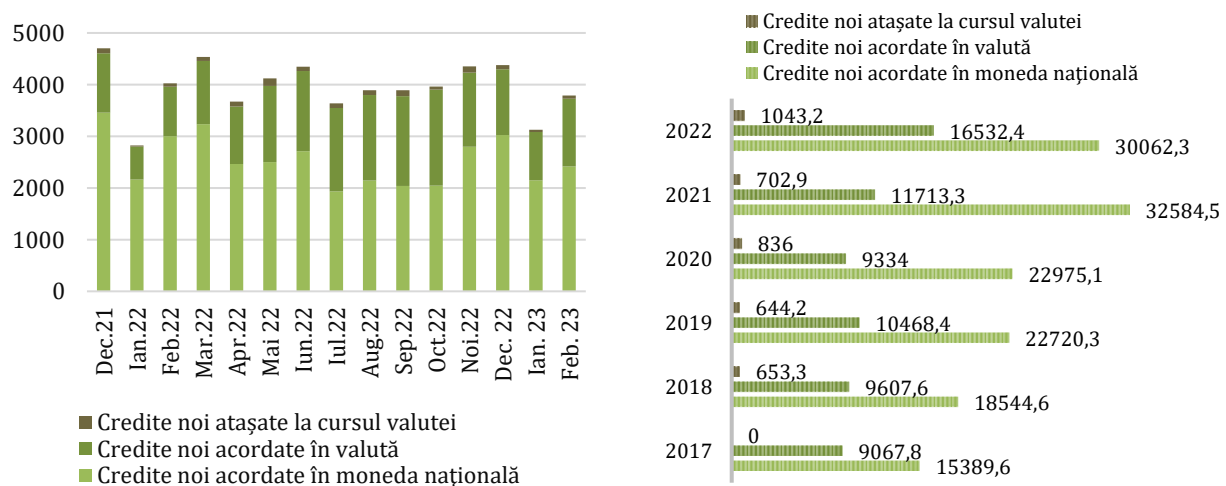

Figura 3.2.7. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil. MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Din totalul soldului de credite, 30,5% sunt în valuta, procent în creștere comparativ cu perioada similară a anului 2021, când ponderea era de 26,5%. În cazul populației, soldul a ajuns la 23,2 miliarde MDL, fiind în creștere cu 1,7% f.p.s.a.p. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 14,5% în perioada vizată, și a constituit 38,3 mld. MDL. Astfel, ritmul de creștere anual al creditelor acordate în moneda națională s-a temperat ușor.

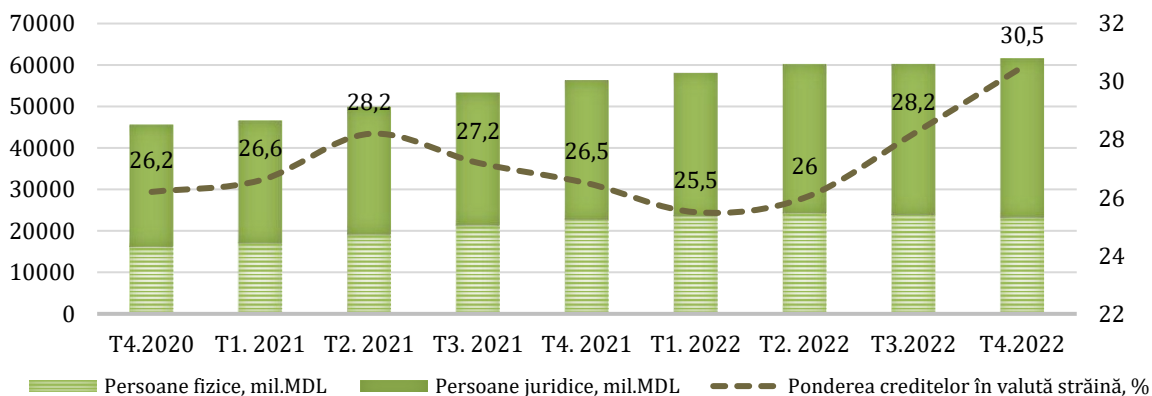

Figura 3.2.8. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea soldului depozitelor atrase în anul 2022 cu 5,4% față de anul 2021. În anul 2022, soldul depozitelor atrase atât în monedă națională cât și în valută străină a însumat 95 miliarde MDL la 31.12.2022, în creștere cu 5,4% față de 31.12.2021. Din totalul depozitelor, 60% au revenit depozitelor în MDL, însumând 57 miliarde MDL la 31.01.2022. Depozitele în valută au constituit 40% din totalul depozitelor, alcătuind 37,9 miliarde MDL. Un impact semnificativ asupra majorării soldului depozitelor a avut-o creșterea depozitelor persoanelor juridice cu 5,2% și depozitele persoanelor fizice cu 5,5% în decembrie 2022 f.p.s.a.p. Depozitele în valută națională au crescut cu 10,3%, iar în valută străină au scăzut cu 1,1% în anul 2022. La capitolul volumul depozitelor noi atrase a constituit 6723,26 mil. MDL la sfârșitul lunii decembrie 2022, în creștere de 2,2 ori f.p.s.a.p. Respectiv, depozitele noi atrase în monedă națională au constituit 3970 mil.MDL și în valută străină – 2752 mil.MDL.

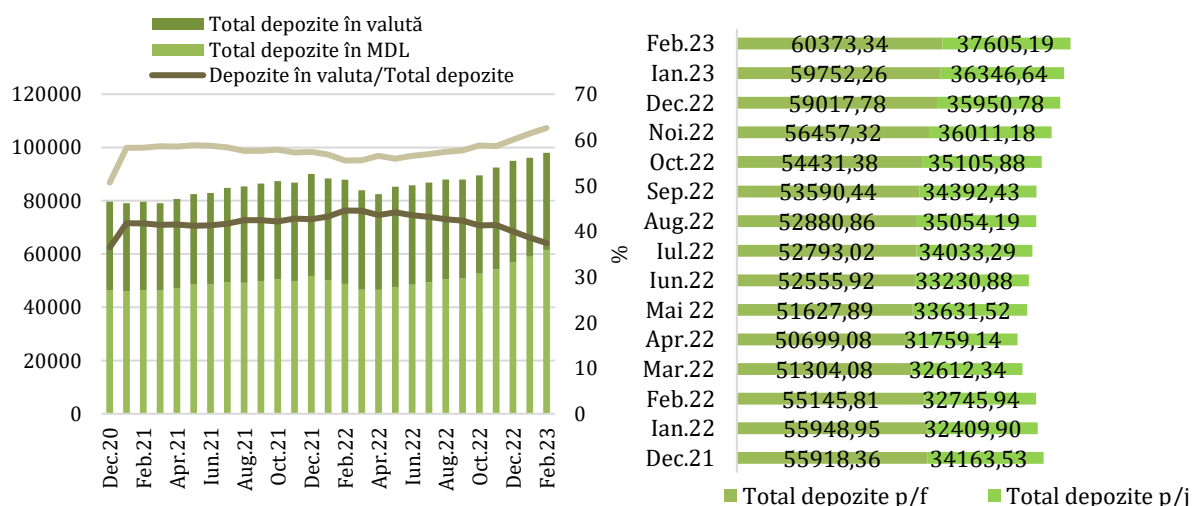

Figura 3.2.9. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rata medie a dobânzii la depozite în valută națională și străină a crescut constant în anul 2022, ca urmare a majorării treptate a ratei de bază la operațiunile de politică monetară. La 31.12.2022 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 13,26% cu 9,13 p.p. mai mult față de

luna decembrie 2021 și în valută străină s-a înregistrat 2,46% cu 2 p.p. mai mult față de luna decembrie 2021.

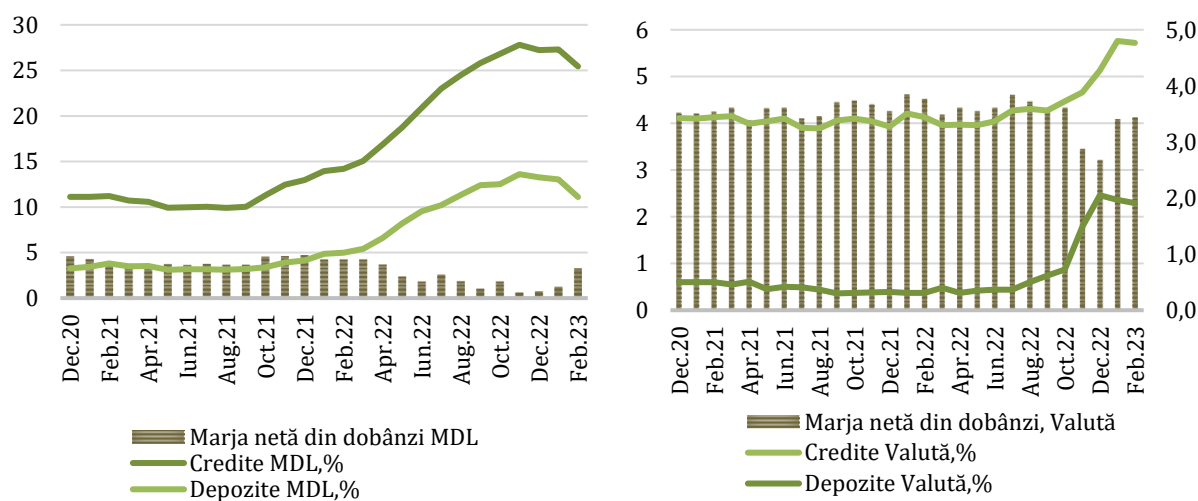

Figura 3.2.10. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL și valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă națională s-au majorat, în anul 2022, înregistrând nivelul de 13,97%, în creștere cu 5,13 p.p. față de decembrie 2021, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelul de 5,13%, în creștere cu 1,2 p.p.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operațiunile în valută națională au cunoscut o variație mai mică comparativ cu marja pentru tranzacțiile în valută străină. La 31 decembrie 2022, marja bancară la operațiunile în monedă națională a înregistrat un nivel de 0,71%, fiind în descreștere cu 4 p.p. față de decembrie 2021. Respectiv, și marja asociată operațiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 2,67% cu o scădere de 0,87 p.p. față de decembrie 2021.

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În perioada anului 2022, creșterea prețurilor mondiale la materia primă și resursele energetice, războiul din țara vecină și perturbarea lanțurilor valorice s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe.

Deficitul **contului curent al balanței de plăți**, în perioada anului 2022, a înregistrat o creștere considerabilă cu 33,9%, astfel constituind 2275,2 mil. USD, comparativ cu perioada similară din anul precedent. Raportat la PIB, contul curent a constituit 15,8%. Dinamica soldului contului curent, în anul 2022, a fost determinată de majorarea deficitului comerțului exterior cu bunuri, dar și de diminuarea excedentului veniturilor primare. În același timp, excedentul balanței serviciilor s-a majorat de 1,9 ori, însă nu suficient pentru a acoperi pe deplin creșterea deficitului balanței bunurilor și reducerea excedentelor veniturilor primare și secundare.

Exporturile de servicii în anul 2022 au crescut cu 39,1%, iar importurile de servicii s-au majorat cu 17,9%. Exporturile de servicii au înregistrat majorări, datorită creșterii serviciilor de călători de 1,8 ori, serviciilor de transport cu 53,7% și serviciilor de telecomunicații, informatică și telecomunicații cu 27,8%. În cadrul importului de servicii, majorări s-au înregistrat la importurile serviciilor de călătorii cu 17,3% și de transport cu 33,2%. Totodată, s-au diminuat serviciile de telecomunicații, informatică și informații cu 3%.

Soldul pozitiv al balanței veniturilor primare comparativ cu anul 2022, a scăzut de 4,1 ori sau până la 65,51 mil. USD, datorită majorării cu 40% a ieșirilor de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită majorării de 1,9 ori a profiturilor reinvestite. Remunerarea salariilor rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți a scăzut cu 6,1%, până la valoarea de 834,02 mil. USD.

Veniturile secundare nete au constituit 1738,85 mil. USD, micșorându-se cu 0,8% comparativ cu anul 2021. Această scădere s-a datorat diminuării cu 2,3% a transferurilor personale primite din exterior, care au constituit 1203,3 mil. USD; totodată, au crescut semnificativ și ieșirile acestora de 2 ori, ca rezultat a instabilității din regiune. Volumul asistenței tehnice și granturilor, primite de toate sectoarele în cadrul cooperării internaționale s-a majorat de 1,6 ori, constituind 563,3 mil. USD.

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 20,2 mil. USD, în timp ce în anul 2021 s-au înregistrat ieșiri nete de 51 mil. USD. Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 40,6 mil. USD fiind în creștere de 1,6 ori, în timp ce ieșirile nete înregistrate la sectorul privat au însumat 20,4 mil. USD fiind în scădere de 3,7 ori. Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, necesarul net de finanțare externă a constituit 2255 mil. USD, ceea ce reprezintă 15,6% în raport cu PIB.

Contul financiar, s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 2357,17 mil. USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 1683,37 mil. USD, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 673,80 mil. USD. Diminuarea netă a *activelor externe* pe parcursul anului 2022, a fost determinată de micșorarea cu 1384,56 mil. USD a activelor sub formă de numerar și depozite și a creditelor comerciale și avansurilor cu 24,22 mil USD. Au fost înregistrate creșteri și la activele de rezervă cu 637,34 mil. USD, a investițiilor directe cu 55,38 mil USD, a împrumuturilor cu 40,9 mil USD, investițiilor de portofoliu cu 1,87 mil USD.

Tabelul 4.1 Sinteza balanței de plăți, agregate principale pe trimestre 2022, mil. USD

	Tr. I 2022	Tr. II 2022	Tr. III 2022	Tr. IV 2022	2021	2022	2022/ 2021, %
Contul curen	-540,78	-441,63	-628,79	-618,07	-1699,35	-2275,20	133,9
<i>Bunuri</i>	-975,74	-1111,08	-1427,06	-1466,57	-4190,21	-4983,63	118,9
<i>Servicii</i>	167,49	232,20	221,26	283,58	472,28	904,07	191,4
<i>Venituri primare</i>	-0,80	13,29	37,28	27,22	266,27	65,61	24,6
<i>Venituri secundare</i>	268,27	423,96	539,73	537,70	1752,31	1738,85	99,2
Contul de capital	-11,51	-1,65	9,45	19,73	-51,02	20,17	-
Contul financiar	-595,58	-465,79	-623,76	-676,24	-1715,57	-2357,18	137,4
<i>Investiții directe</i>	-179,58	-103,59	-18+,68	-46,53	-381,96	-536,66	140,5
<i>Investiții de portofoliu</i>	0,62	0,88	-0,88	0,12	-4,93	0,84	-
<i>Alte investiții</i>	28,26	-609,99	-1153,63	-745,27	-1532,97	-2459,25	160,4
<i>Active de rezervă</i>	-444,96	247,45	720,37	114,48	205,76	637,34	309,7

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 31.12.2022, a constituit -60421,22 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2021 cu 15,8%. Poziția investițională internațională raportată la PIB a constituit 41,9%.

Poziția activelor financiare externe a constituit 6472,65 mil. USD, fiind în creștere cu 0,4% la începutul anului, iar a pasivelor 12513,87 mil. USD, în creștere cu 7,3%. Raportul dintre poziția activelor și pasivelor externe a constituit 51,7%, fiind cu 3,6 p.p. mai puțin față de situația de la finele anului 2021. În sensul majorării, a poziției activelor financiare, a fost influențat de către alte schimbări 855,49 mil. USD, iar fluxul negativ înregistrat în balanța de plăți 673,94 mil. USD; la fel și fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA ce a constituit 146,71 mil. USD și modificarea prețurilor instrumentelor financiare ce a constituit 11,17 mil. USD, au influențat poziția activelor în sensul scăderii.

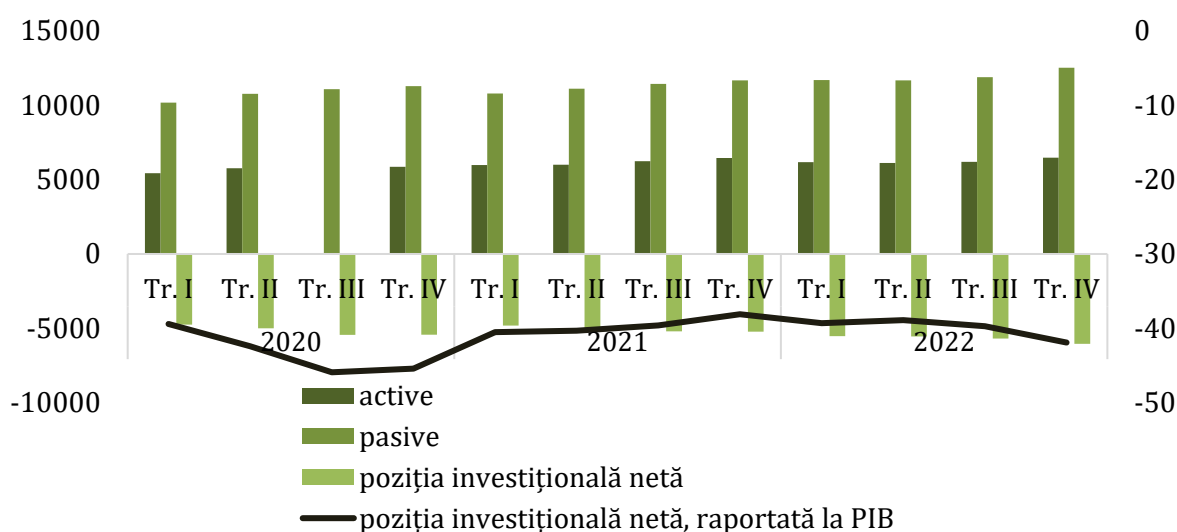

Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamică, pe trimestre, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Poziția pasivelor a fost determinată de fluxul pozitiv înregistrat în balanța de plăți, +1683,23 mil. USD. Fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA 509,24 mil. USD, modificarea prețurilor instrumentelor financiare 214,64 mil USD și alte schimbări 31,88 mil. USD au influențat poziția pasivelor în sensul scăderii.

Investițiile Străine Directe (ISD) au fost în creștere cu 40,5% mai mult față de anul 2021, înregistrând intrări nete de capital în valoare de 536,7 mil. USD. Această creștere s-a datorat creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 592 mil. USD, care au devenit o sursă importantă de finanțare a deficitului contului curent. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 55,4 mil. USD. Intrările capitalului sub formă de ISD în anul 2022 au crescut semnificativ, depășind de 1,5 ori nivelul înregistrat în anul 2021 și cu 16,7% nivelul din anul 2019 (perioada pre-criză). Totuși, această creștere s-a datorat, în mare măsură, profitului reinvestit de 1,9 ori de către investitorii actuali.

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 31.12.2022 a fost evaluat la 4926,4 mil. USD, în creștere cu 2,6% față de 31.12.2021, din care participațiile la capital dețin o pondere de 61,5% iar împrumuturile de datorie - 38,5%.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (34,4%) din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu, comerțul (24,3%) și industria prelucrătoare (20,6%).

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră de 87,1%, iar celor din alte țări - 13,1%. Concomitent, investițiile directe provenite din CSI au scăzut drastic, până la 6,4 mil. USD. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie, etc.

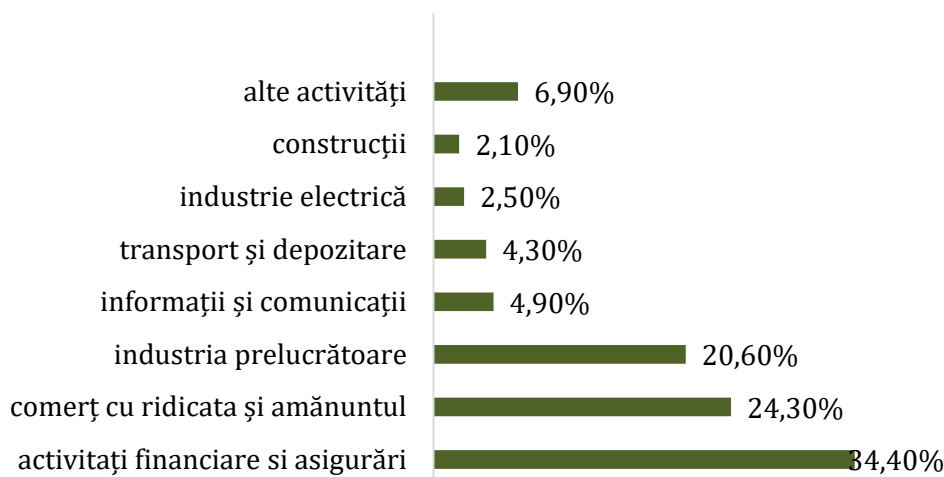

Figura 4.2. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2022 pe activități economice, %
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

Transferurile de mijloace bănești

Volumul transferurilor bănești de peste hotare transmise în favoarea persoanelor fizice, prin intermediul băncilor, în anul 2022 a stabilit un nou record, care a depășit 1,75 miliarde USD.

În anul 2022, volumul transferurilor bănești din străinătate prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, a constituit 1,75 de mld. USD, fiind cu 8,3% sau 133,91 mil. USD în creștere față de 2021. Precedentul record a fost înregistrat în anul 2008, în ceea ce privește transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor comerciale, când acestea au constituit 1 miliard 660,09 milioane USD.

Pentru economia Republicii Moldova, transferurile de peste hotare continuă să joace un rol important, însă rolul lor este mult mai slab decât acum 15 ani. Raportat la salariu, ele în prezent sunt de 2,3 ori mai mici decât în perioada 2005-2008.

În decembrie 2022, volumul transferurilor bănești a constituit 153,26 mil. USD, fiind cu 0,06% mai mult decât în luna noiembrie, 153,16 mil. USD. Cea mai mare sumă lunară a transferurilor bănești în 2022 a fost înregistrată în luna iulie, constituind 171,7 mil. USD.

Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice în trimestrul IV a. 2022 au constituit 485,04 mil. USD.

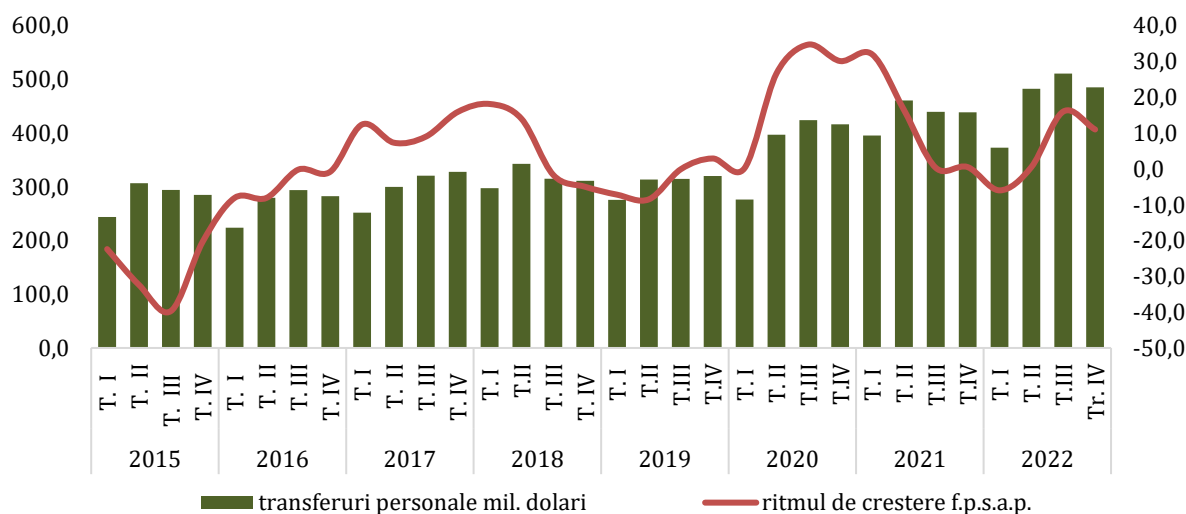

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2022, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

În structura transferurilor pe valute din străinătate în favoarea persoanelor fizice, în anul 2022 remiterile în EUR au constituit 63,5%, cele în USD 20,7%, transferurile în ruble rusești - 0,4%. Sumele remitențelor de peste hotare în favoarea persoanelor fizice din Republica Moldova sunt convertite din valuta originală de transfer în USD la cursul oficial de schimb al BNM la data remiterii. Acestea includ, pe lângă remitențele migranților moldoveni, și alte transferuri: transferul de salarii către persoanele fizice rezidente de la reprezentanțele nerezidente (instituții financiare internaționale, organizații internaționale, agenți economici străini) în Moldova, transferuri în favoarea cetățenilor străini aflați temporar în Moldova, pensii sociale, alocații, pensii alimentare. Potrivit Băncii Mondiale, remitențele de la lucrătorii moldoveni migranți, în diferiți ani, au constituit între 15% și 30% din PIB-ul țării.

Comerțul exterior cu bunuri

Anul agricol 2021 extrem de productiv, creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și produsele alimentare, menținerea în creștere a cererii interne, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare, războiul din Ucraina sunt factorii de bază care au influențat evoluția comerțului internațional cu mărfuri în anul 2022.

Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în anul 2022 a constituit 13554,2 mil. USD, înregistrând o creștere de 31,3% față de anul 2021, atât a exporturilor 37,9%, cât și a importurilor cu 28,5%.

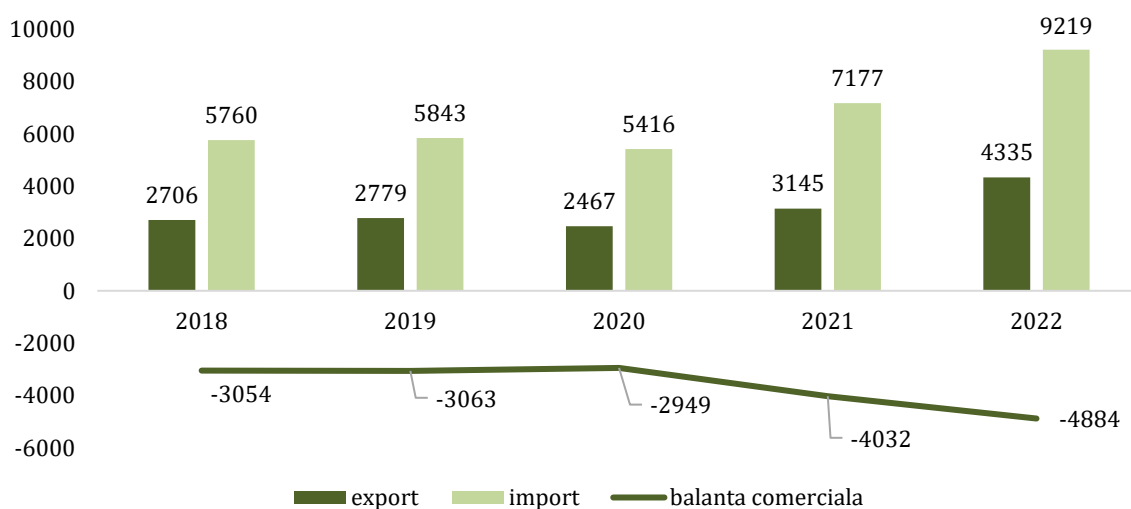

Figura 4.4. Tendințele exportului, importului și soldul balanței comerciale, în anul 2022, mil. USD
Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Exporturile de mărfuri în anul 2022 au înregistrat o creștere semnificativă, influențată de războiul din Ucraina, care a determinat direcționarea unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produsele petroliere, roada record a producției agricole din anul 2021 și prețurile avantajoase în creștere.

Valoarea exporturilor de mărfuri în anul 2022 a constituit 4335,1 mil. USD, cu 37,9% mai mult, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Exporturile de mărfuri autohtone în această perioadă, au constituit o valoare de 2966,3 mil. USD, 68,4% din total exporturi, fiind cu 21,9% mai mult față de perioada similară din anul 2021, care a contribuit la majorarea valorii totale a exporturilor cu 17,0%.

Reexporturile de mărfuri străine în anul 2022 (după prelucrare și clasice) au constituit 1368,8 mil. USD, fiind cu 31,6% mai mult comparativ cu aceeași perioadă din anul 2021. Această creștere a influențat majorarea pe total exporturi, cu 20,9%. Reexporturile de mărfuri după prelucrare au deținut 12,2% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, 19,4%.

În anul 2022, *decalajul considerabil dintre exporturile și importurile de mărfuri a determinat acumularea unui deficit al balanței comerciale* în valoare de 4884,0 mil. USD, cu 21,1% mai mult comparativ cu cel înregistrat în aceeași perioadă din anul 2021.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi, a fost de 48,7%, în creștere cu 7,2 p.p. comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2021.

S-au înregistrat creșteri semnificative la exporturile de mărfuri spre țările UE și CSI, în anul 2022. Exporturile de mărfuri destinate **țărilor UE** au constituit 2540,4 mil. USD, cu 32,3% mai mult comparativ cu anul 2021, deținând o pondere de 58,6% în total exporturi, în descreștere cu 2,5 p.p. față de anul 2021. Exporturile de mărfuri destinate **țărilor CSI** au avut o valoare de 1043,1 mil. USD de 2,2 ori mai mult, în raport cu anul 2021, care echivalează cu o cotă de 24,1% în total exporturi, în creștere cu 9,3 p.p., comparativ cu anul 2021.

Către grupul **alte țări** exporturile de mărfuri au constituit 17,3% din total, fiind cu 0,9% mai puțin față de perioada similară a anului precedent.

Exporturile de mărfuri spre România și Ucraina, au asigurat 86,9% din creșterea exporturilor. România, fiind principalul partener al Republicii Moldova cu o pondere de 28,6% în total exporturi. Exporturile de mărfuri spre România au înregistrat o creștere cu 48,9% comparativ cu anul 2021. Ponderea cea mai înaltă, circa 23,3% a constituit exportul de fire, cabluri, acestea înregistrând o creștere de 2,7% față de anul 2021 în expresie valorică. Circa 13,4% din valoarea totală a exporturilor constituie exportul de semințe de floarea soarelui, cantitatea de semințe de floarea soarelui în a. 2022 s-a majorat de circa 2,8 ori. Exportul de porumb a constituit 10,8 % din valoarea totală a exporturilor. În expresie naturală volumul exportat de porumb s-a majorat de 7,2 ori față de anul 2021.

Al doilea partener comercial de producție moldovenească este Ucraina, cu o pondere de 16,6% din total exporturi, volumul exportat majorându-se de circa 7,8 ori. Circa 77% din exportul spre Ucraina revin uleiurilor din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase, cantitatea exportată în tone s-a majorat de circa 14,7 ori. Plus la aceasta s-a exportat și 164,3 mil. litri de uleiuri din petrol (în anul 2021 nu au fost efectuate astfel de exporturi).

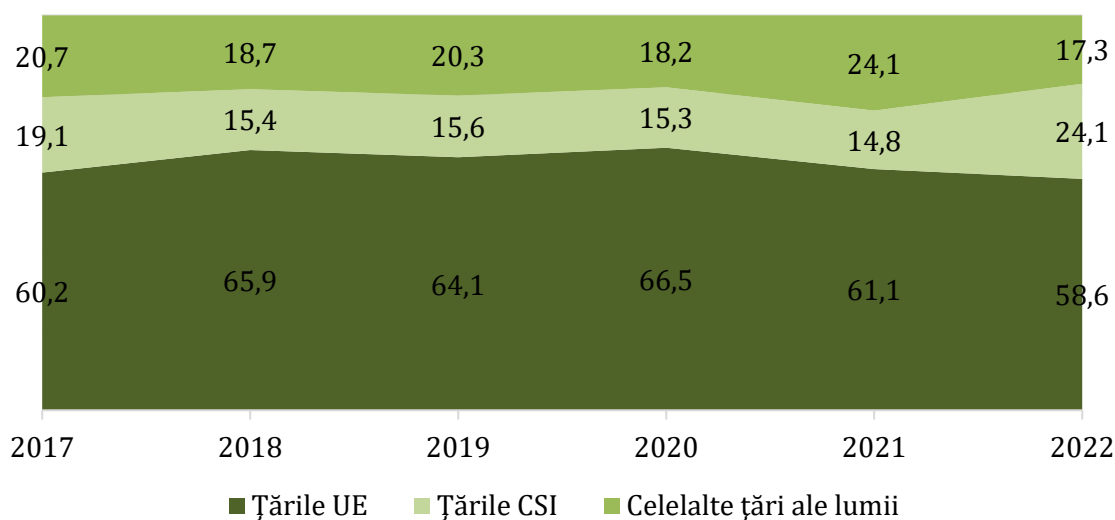

Figura 4.5. Structura exportului de mărfuri pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Principali 10 parteneri de destinație a exporturilor de mărfuri, în anul 2022 au absorbit 80% din exporturi: România cu 28,6% din total exporturi, Ucraina 16,6%, Italia 7,6%, Turcia 7,0%, Germania 5,3%, Federația Rusă 4,4%, Bulgaria 3,3%, Polonia 2,8%, Cehia 2,4%, Belarus 1,9%. Ceilalți parteneri au constituit Olanda și Elveția câte 1,5% din totalul exporturilor, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord 1,4%, Ungaria, Iran și Statele Unite ale Americii câte 1,2%, Spania 1,0%, Franța 0,9%, Grecia 0,8%, Kazahstan 0,7%, Portugalia și Austria câte 0,5%.

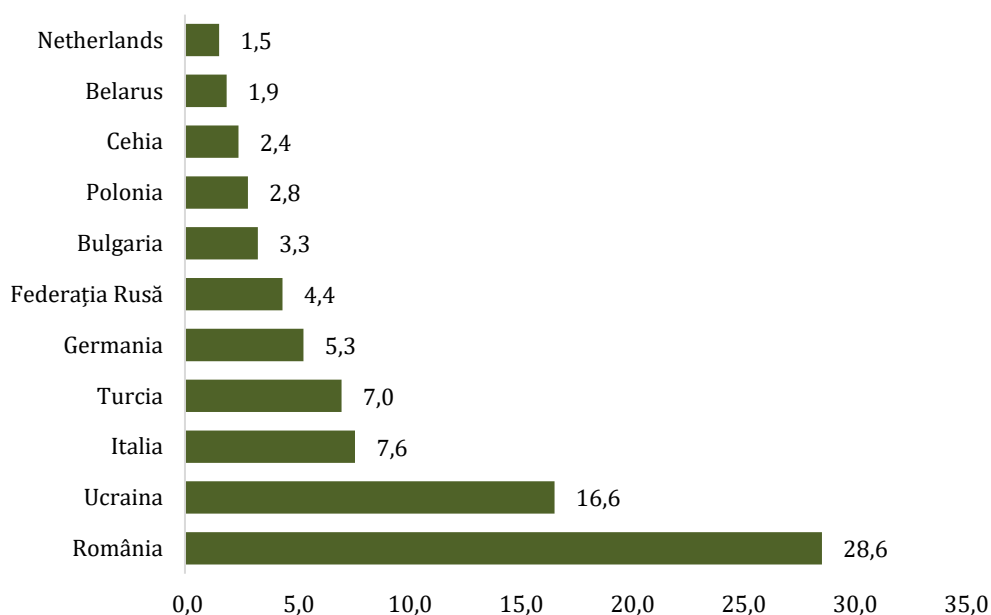

Figura 4.6 Principalele țări partenere ale Republicii Moldova, în anul 2022, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Analiza evoluției exporturilor pe țări în anul 2022, comparativ cu anul 2021 înregistrează creșteri la exporturile de mărfuri spre Ucraina de 7,8 ori, generată, în principal, de creșterea livrărilor (reexporturilor) de produse petroliere și gaze lichefiate, România cu 48,9%, Italia cu 38,0%, Bulgaria de 1,8 ori.

În rezultatul unor livrări de ulei de semințe de floarea soarelui, au înregistrat creșteri a exportului pentru țări precum Iran de 2910,1 ori, Polonia cu 12,9%, Belarus cu 19,7%, Irak de 3,1 ori, Olanda de 1,9 ori, datorită unor livrări de ulei de semințe de floarea soarelui. Datorită sporirii livrărilor de mere, struguri, prune proaspete și uscate, creșteri au înregistrat spre Cehia cu 32,0%, SUA de 1,6 ori, Kazahstan de 2,1 ori. Exporturi spre Ungaria a înregistrat creșteri cu 26,3%, Lituania de 2,0 ori, influențată de majorarea livrărilor de semințe de floarea soarelui. Exporturile spre Portugalia înregistrează majorări cu 37,3%, Franța cu 16,9%, Canada de 1,7 ori, Cipru cu 38,9%, Egipt de 1,8 ori, pe seama majorării livrărilor de porumb și turte din semințe de floarea soarelui, Kârgâzstan de 2,8 ori, datorită sporirii livrărilor de mere, struguri și prune proaspete. Către Arabia Saudită exporturile au crescut de 1,6 ori, contribuind la creșterea pe total exporturi cu 45,3%.

În același timp, s-au micșorat exporturile de mărfuri în Federația Rusă cu 31,2%, Elveția cu 45,7%, Spania cu 31,6%, Germania cu 6,0%, Grecia cu 25,8%, Turcia cu 2,9%, Emiratele Arabe Unite cu 52,4%, Indonezia cu 95,6%, Serbia cu 28,7, Liban cu 27,3%, Israel cu 37,0%, Malaysia cu 90,7%, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu 5,2%, Belgia cu 14,5%, atenuând astfel, majorarea pe total exporturi cu 7,6%.

Ponderi semnificative le-au revenit următoarelor grupe de mărfuri, în structura exporturilor din anul 2022 și anume: petrol, produse petroliere și produse înrudite 12,9%; mașini și aparate electrice și părți ale acestora 12,2%; cereale și preparate pe bază de cereale 10,1%; semințe și

fructe oleaginoase 9,0%; grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate 8,7%; legume și fructe 8,3%; și altele.

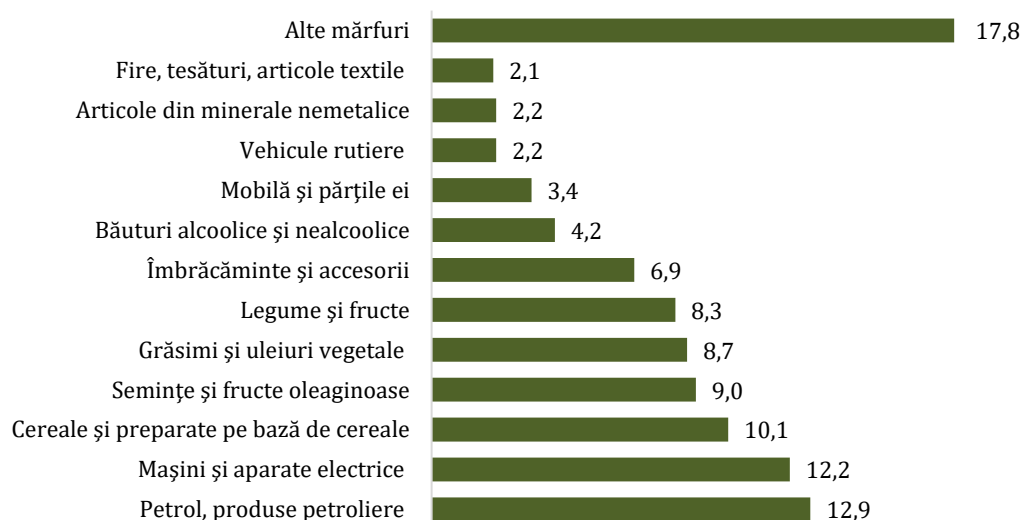

Figura 4.7. Exporturile cu mărfuri pe principale secțiuni, în anul 2022, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Exportul pe secțiuni de mărfuri denotă că majoritatea secțiunilor de mărfuri au înregistrat în anul 2022 comparativ cu anul 2021 creșteri ale valorii exporturilor.

- circa 49% din creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările de produse minerale care s-au majorat de 22,9 ori (din care combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora – de 37,8 ori (+18,3 p.p.), în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina);
- grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală – s-au majorat de circa 3,1 ori (+8,1 p.p.);
- produse ale regnului vegetal - s-au majorat cu 22,7% (inclusiv grupele: semințe și fructe oleaginoase – de circa 1,5 ori, gradul de influență la creșterea exporturilor constituind +4,3 p.p., cereale – cu 11,4% (+1,3 p.p.), fructe comestibile și nuci – cu 6,3% (+0,5 p.p.);
- produse ale industriei alimentare; băuturi; tutun – s-au majorat cu 13,3% (inclusiv: preparate din legume, fructe, nuci sau din alte părți de plante –cu 36,7% (+0,9 p.p.). reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare; alimente preparate pentru animale – de circa 1,8 ori (+0,7p.p.). Totodată, s-a diminuat cu 1,9% exportul de băuturi, lichide alcoolice și oțet și cu circa 30% - exportul de zaharuri și produse zaharoase;
- articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă – au crescut cu 46% (din care sticlă și articole din sticlă – de circa 1,5 ori, articole din piatră, ipsos, ciment – cu 19%), etc.

Toate acestea au **influențat creșterea pe total exporturi cu 39,8%**.

Totodată, s-au redus exporturile de produse medicinale și farmaceutice cu 47,2%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 36,1%, băuturi alcoolice și nealcoolice cu 7,9%, mobilă și părțile ei cu 7,5%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere cu 19,2%, carne și preparate din carne cu 43,1%, fier și oțel cu 23,2%, atenuând majorarea pe total exporturi cu 3,6%.

Importurile de mărfuri

Cererea internă pentru materia primă necesară pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și a consumului populației, precum și prețurile internaționale în creștere la resurse energetice și alte bunuri, războiul din Ucraina, care a direcționat o parte impunătoare de mărfuri prin Moldova (în special produse petroliere) au contribuit la majorarea valorii importurilor.

În anul 2022, importurile de mărfuri, au constituit 9219,1 mil. USD, fiind în creștere cu 28,5% comparativ cu anul 2021. Creșterea importurilor de mărfuri au fost înregistrate din toate grupele de țări. Din **țările UE** a fost înregistrată cea mai mare creștere, valoarea importurilor de mărfuri din aceste țări a constituit 4364,9 mil. USD (sau 38,6%). Importurile de mărfuri au deținut o pondere de 47,7% din total au contribuit pozitiv la dinamica importurilor cu 16,9 p.p. Importurile de mărfuri din **țările CSI** s-au majorat cu 14,7%, înregistrând o valoare de 2185,6 mil. USD, ca urmare creșterii semnificative a prețurilor la gazul natural. Astfel, importurile de mărfuri din țările CSI dețin o pondere de 23,7% din total, contribuind pozitiv la evoluția importurilor cu 3,9 p.p.

Celelalte țări, deținând o pondere de 28,9%, au înregistrat o creștere de 25,7%, contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 7,6 p.p.

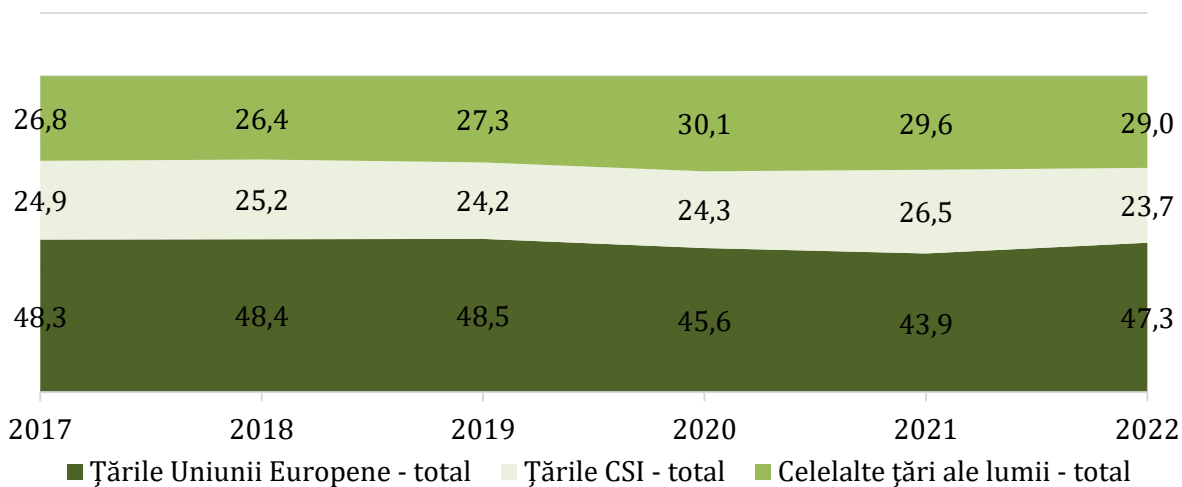

Figura 4.8. Importurile de mărfuri pe grupe de țări, în perioada aa.2017-2022, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Principalele 10 țări parteneri comerciali ai Republicii Moldova au importat 76% din mărfuri, acestea înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu anul 2021. Circa 59% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de importul din 3 țări: România, Ucraina și India.

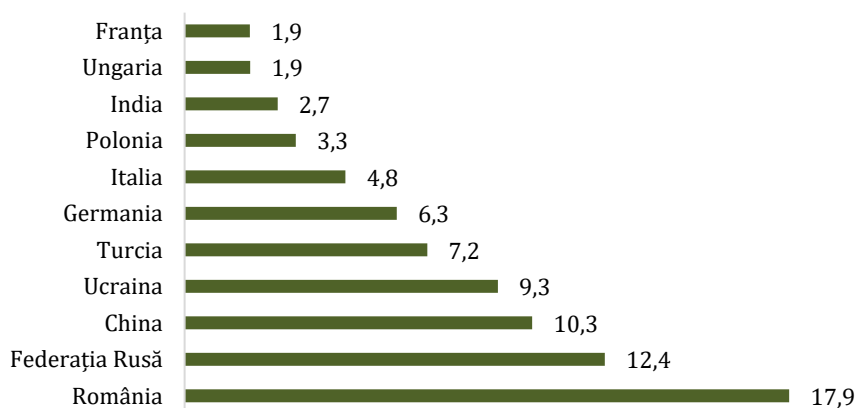

Figura 4.9 Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în 2022, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică

Analiza evoluției importurilor pe țări, comparativ cu anul 2021, prezintă majorarea importurilor provenite din România de 2,0 ori, India - de 5,5 ori, pe seama unor livrări considerabile de motorină. Majorări a importurilor provenite din Ucraina cu 28,0%, Grecia de 4,0 ori, datorită unor livrări semnificative de gaze naturale și motorină. Majorări a importurilor din Turcia cu 21,6%, China cu 13,2%, Federația Rusă cu 8,7%, Bulgaria de 1,9 ori, influențată de sporirea livrărilor de Jet fuel, motorină, bitum de petrol și păcură. Majorări a importurilor din Ungaria cu 46,9%, Polonia cu 15,8%, Germania cu 5,8%, SUA cu 25,2%, Slovacia cu 59,4%, Cehia cu 20,3%, Kazahstan de 2,4 ori, pe seama creșterii livrărilor de motorină, gaze lichefiate și păcură. Majorări a importurilor din Israel de 2,8 ori, datorită unor livrări majore de motorină, păcură și îngrășăminte. Majorări a importurilor din Serbia cu 38,0%, Olanda cu 14,5%, Azerbaidjan de 7,8 ori, generată de sporirea livrărilor de îngrășăminte și bitum de petrol. Majorări a importurilor provenite din Suedia cu 35,1%, Franța cu 4,1%, Africa de Sud de 2,5 ori. Toate aceste majorări au influențat creșterea pe total importuri cu 28,3%.

Totodată observăm, reduceri a importurilor provenite din Belarus cu 34,4%, Austria cu 15,4%, Vietnam cu 23,0%, Argentina cu 58,8%, Italia cu 1,4%, atenuând, astfel, creșterea pe total importuri cu 1,3%.

Importul pe principalele secțiuni de mărfuri

Factorii care au condus la majorarea valorii importurilor, sunt cererea internă și creșterea prețurilor mondiale la resursele energetice, în special la gaz natural, accentuată de războiul din țara vecină.

Comparativ cu anul 2021, majoritatea secțiunilor de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii importurilor și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor.

- circa 74% din creșterea importurilor a fost acoperit de importul de produse minerale, acestea majorându-se de circa 2,4 ori (inclusiv combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora - circa 2,4 ori, gradul de influență la creșterea importurilor constituind +21p.p.);

- cu 47,2% s-au majorat produsele regnului vegetal (din care semințe și fructe oleaginoase de circa 2,4 ori (+1,1 p.p.), cereale de 2,4 ori (+0,5 p.p.);
- cu 23,3% au crescut importurile de vehicule, aparate de zbor (inclusiv vehicule terestre; părți și accesorii ale acestora cu 22,7% (+1,6 p.p.);
- cu 6,7% au crescut importurile de mașini și aparate, echipamente electrice (din care: mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora cu 2,0% (+1,1 p.p.), reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice cu 1,1% (+0,1 p.p.);
- cu 5,9% au fost în creștere produsele industriei chimice (din care: îngrășăminte de circa 1,6 ori (+0,7 p.p.). Importul de produse farmaceutice a scăzut cu 17%, gradul de influență negativă fiind de 0,8 p.p.;
- s-au majorat de 2,8 ori grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală cu 0,7 p.p., etc.

S-au diminuat importurile la următoarele mărfuri: instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, de măsură, de control sau de precizie cu 14,4%, metale comune și articole din metale comune cu 10,9%, lemn și articole din lemn cu 4,5% și materiale textile și articole din aceste materiale cu 0,6%. Cumulativ, aceste secțiuni au contribuit negativ cu 1,2 p.p.

Circa 5 produse au asigurat creșterea importurilor de mărfuri cu 88%, dintre care, combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora, circa 73,9% din creștere, vehicule terestre 5,7%, semințe și fructe oleaginoase 4%, îngrășăminte 2,4%, cereale 1,9%.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în perioada 2021- 2022

Conform datelor de la 01 ianuarie 2023, în Registrul de stat al unităților de drept erau înregistrate 126 267 unități.

Evoluția întreprinderilor noi înregistrare pe parcursul perioadei 2016-2022 se caracterizează atât prin tendințe anuale de diminuare a numărului de înregistrări (anii 2016, 2018, 2020, 2022), cât și creșteri a numărului de întreprinderi înregistrate față de perioada similară a anului precedent (anii 2017, 2019 și 2021) (Tabelul 5.1.). În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2022 a marcat o descreștere de 6,4% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2022, au fost înregistrate 6396 întreprinderi noi. De asemenea, în ultimul trimestru al anului 2022, numărul întreprinderilor înregistrate a marcat o ușoară descreștere de 7,9% comparativ cu trimestrul similar al anului precedent. Potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în trimestrul IV 2022, au fost înregistrate 1544 întreprinderi noi.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în anii 2016-2022 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2016	94,8	103,8
2017	112,9	210,6
2018	89,8	104,2
2019	106,7	114,3
2020	96,1	117,2
2021	115,9	55,4
2022	93,6	74,1

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice; www.date.gov.md

În ultimii 7 ani (2016-2022) numărul de întreprinderi radiate a marcat tendințe anuale de creștere, cu excepția ultimilor doi ani (2021 și 2022). Spre deosebire de anii precedenți, potrivit datelor ASP, în anul 2022 numărul întreprinderilor radiate a marcat o descreștere semnificativă. Astfel, în anul 2022, numărul întreprinderilor radiate a constituit 4892 de unități sau cu 25,9% în descreștere față de anul 2021 (Figura 5.1.). Totodată, în trimestrul IV 2022 se atestă o diminuare semnificativă a numărului de întreprinderi radiate comparativ cu perioada precedentă, cu 15%, constituind 1265 de întreprinderi.

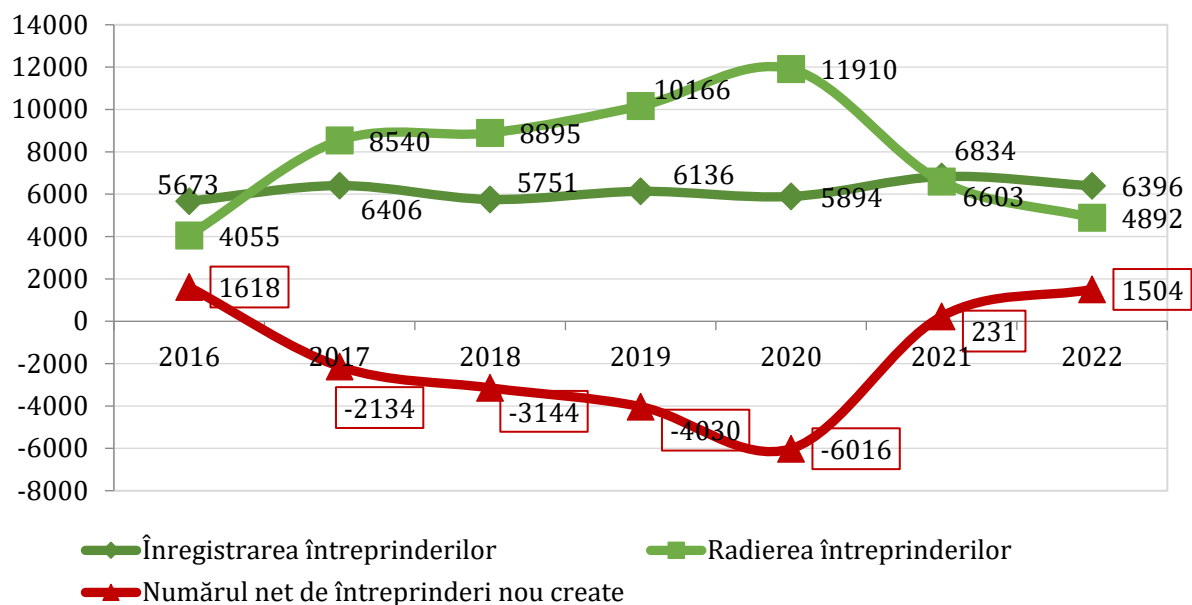

Figura 5.1. Evoluția înregistrărilor și radierilor din Registrul de Stat și a numărului net de întreprinderi nou create în perioada 2016-2022

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice; www.date.gov.md

Perioada 2017-2020 se caracterizează printr-o tendință semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create (Figura 5.1.). Începând cu anul 2017, pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate. În anul 2017, numărul net de întreprinderi nou create a atins o valoare negativă, constituind -2134 de unități. Acest sold negativ a numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat patru ani consecutiv. Spre deosebire de anii precedenți, începând cu anul 2021, inclusiv în anul 2022, numărul net de întreprinderi nou create a atins o valoare pozitivă, semnificând faptul că numărul înregistrărilor l-a depășit pe cel al radierilor, constituind 231 de unități, respectiv 1504 de unități.

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Piața forței de muncă

În anul 2022 rata de ocupare a populației a depășit valoarea ei pre-pandemică, iar rata șomajului și-a continuat micșorarea.

În anul 2022, *forța de muncă*, care include populația ocupată și șomerii, a constituit 890,0 mii pers., fiind în creștere cu 2,1% f.a.p. O pondere mai mare în forța de muncă au avut-o bărbații (51,7%) decât femeile (48,3%), precum și mediul rural (54,1%) față de mediul urban (45,9%). Totodată, *rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste* a fost de 41,8%, ceea ce este cu 0,7 p.p. mai mult f.a.p. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (46,3%) decât la femei (37,8 %). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (49,1%) decât în cel rural (37,1%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 30,0%, în grupa 15-64 ani – 49,9%, iar în grupa 20-64 ani – 53,7%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-59 ani – femei și 16-62 ani – bărbați) a fost de 53,5%.

Populația ocupată în anul 2022 a fost de 862,3 mii pers., mai mult cu 2,2% f.a.p. (Figura 6.1). O mai mare pondere în populația ocupată au avut-o bărbații – 51,5% decât femeile – 48,5%, precum și mediul rural – 54,4% față de mediul urban – 45,6%.

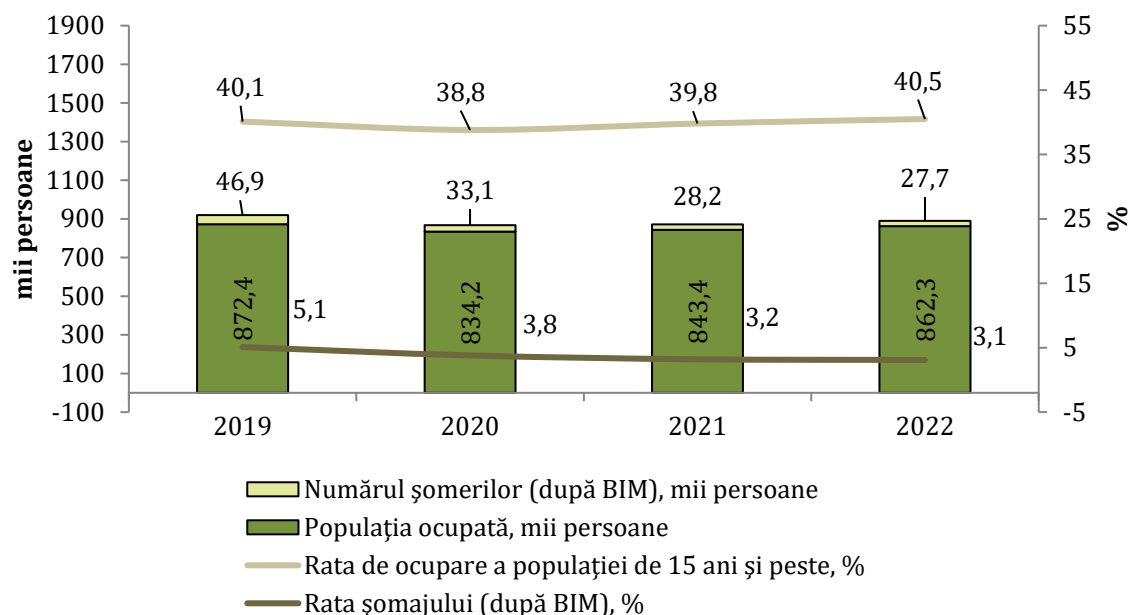

Figura 6.1. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2019-2022²

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

² În conformitate cu definiția numărului populației cu reședință obișnuită.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 40,5%, fiind în creștere în comparație cu anul 2021 (39,8%). Rata de ocupare a bărbaților (44,7%) a fost mai înaltă decât cea a femeilor (36,8%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 47,3%, fiind mai mare decât cea din mediul rural – 36,1%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-59 ani - femei/16-62 ani – bărbați) a avut valoarea de 51,7%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 48,4%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 28,3%.

Numărul persoanelor ocupate în activități agricole în anul 2022 a fost de 179,3 mii persoane (cu 1,9 mii sau cu 1,0% mai puțin f.a.p.) sau de 20,8% (cu 0,7 p.p. mai puțin f.a.p.) din totalul celor ocupați, iar numărul celor ocupați în activități non-agricole a fost de 683,0 mii persoane (cu 20,8 mii sau cu 3,1% mai mult f.a.p.).

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 14,8%, inclusiv în industria prelucrătoare – 12,4%, iar în construcții – 7,7%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a constituit 127,6 mii (în creștere cu 4,9% f.a.p.), iar în construcții – 66,5 mii persoane (în creștere cu 2,0% f.a.p.). În sectorul de servicii au activat 488,9 mii persoane, sau 56,7% din numărul total de persoane ocupate (mai mult f.a.p. cu 13,4 mii persoane sau cu 2,8%).

Populația ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit 71,2% în *sectorul privat* și 28,8% – în *sectorul public*. Ponderea salariaților după *statutul profesional* constituie 79,4%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (89,8%).

Munca nedeclarată în rândul salariaților în anul 2022 a constituit 6,2% (cu 0,4 p.p. mai puțin decât în anul 2021). După ponderile salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale după sexe mai mulți sunt bărbați – 8,3% față de femei – 4,3%. Cele mai mari ponderi ale salariaților care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt estimate în: agricultură – 60,8%, construcții – 15,7%, comerț – 8,8%, alte activități de servicii – 3,2%.

În *sectorul informal* în anul 2022 au activat 16,4% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 22,0% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 23,8%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 11,1%. Din numărul total de salariați loc de muncă informal aveau 6,6% și totodată primeau ”salariu în plic”.

Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 22,9 mii sau 2,7% din totalul persoanelor ocupate față de 3,0% în anul 2021. Din persoanele ocupate 7,5% au declarat că ar fi dorit să schimbe situația în raport cu locul actual de muncă pe motiv că nu sunt satisfăcuți de nivelul remunerării (situație inadecvată în raport cu venitul).

Numărul șomerilor, definit conform BIM, în anul 2022 a constituit 27,7 mii pers., micșorându-se f.a.p. cu 0,5 mii persoane sau cu 1,8%. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 59,0% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 52,8%. *Rata șomajului (LU1)* la nivelul țării în anul 2022 a fost de 3,1%, fiind aproape la nivelul anului 2021. Rata șomajului la bărbați a constituit 3,5%, iar la femei – 2,6%, în mediul urban – 3,6%, iar în cel rural – 2,7%. În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata

șomajului a fost de 10,7%. *Rata compusă a sub-ocupării și șomajului (LU2)* la nivel de țară în anul 2022 a constituit 5,7%, fiind mai mică cu 0,4 p.p. f.a.p. *Rata compusă a șomajului și forței de muncă potențiale (LU3)* a fost de 4,2%, fiind ca și în anul 2021. *Indicatorul compozit de sub-utilizare a forței de muncă (LU4)* a avut valoarea de 6,7%, fiind mai mic cu 0,4 p.p. f.a.p.

Populația în afara forței de muncă din țară (de 15 ani și peste) în anul 2022 a fost de 1240,1 mii persoane, în scădere cu 0,7% f.a.p. În populația inactivă se includ: pensionarii (46,7%); elevii și studenții (13,1%); persoanele care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (13,0%); persoanele care nu doresc să lucreze și nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (10,2%); persoanele (declarată de gospodării) plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an (7,5% sau 93,0 mii persoane, acest număr majorându-se f.a.p. cu 17,6% sau cu 14,0 mii persoane); alte persoane în afara forței de muncă (9,5%).

În rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare o pondere mai mare o au bărbații – 16,4% față de femei – 5,4%. De asemenea, bărbații predomină și în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an – 13,2% față de femei – 3,2%. În cadrul activităților de îngrijire de familie predomină femeile – 22,1% față de 1,0% - bărbații.

Grupul NEET reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În anul 2022 grupul NEET a avut o pondere de 17,2% din populația din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,2% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani și 29,7% - la cei cu vârsta de 15-34 ani, având valori mai mari la femei decât la bărbați în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 20,8% - femei vs 13,5% - bărbați; 15-29 ani: 34,6% - femei vs 17,5% - bărbați; 15-34 ani: 39,4% - femei vs 19,5% - bărbați).

Remunerarea muncii

Trimestrul IV din anul 2022 este caracterizat de o continuare a scăderii câștigului salarial nominal mediu lunar brut în valoare reală și scăderea decalajului dintre câștigul salarial nominal mediu lunar brut în sectorul real în raport cu cel bugetar.

În trimestrul IV al anului 2022 câștigul salarial nominal mediu lunar brut în țară³ a fost în mărime de 11539,1 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 18,1% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a scăzut cu 10,6% (cu ajustarea la indicii prețurilor de consum). În anul 2022 câștigul salarial mediu lunar nominal brut a fost de 10529,1 MDL, în termeni nominali majorându-se cu 15,5%, iar în valoare reală – micșorându-se cu 10,3%. (Figura 6.2).

În sectorul bugetar salariul mediu lunar în trimestrul IV din anul 2022 a fost în mărime de 9894,8 MDL, în creștere cu 20,1% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 12129,0 MDL, mai mult cu 17,5% f.p.s.a.p. Creșteri mai puternice f.p.s.a.p. ale salariului mediu brut lunar au avut loc în: *Activități de cazare și alimentație publică (+28,8%), Informații și comunicații (+28,6%), Transport și depozitare*

³ La unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare.

(+27,7%), *Alte activități de servicii* (+25,5%), *Activități financiare și de asigurări* (+22,9%), *Artă, activități de recreere și de agrement* (+20,4%).

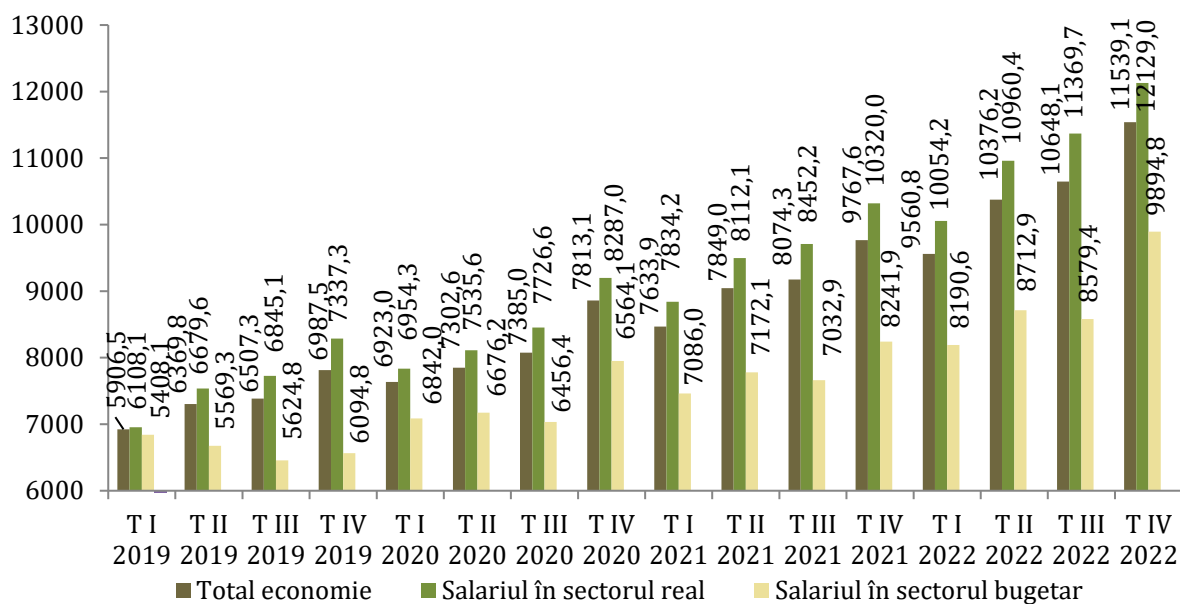

Figura 6.2. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2019 - T IV 2022, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Cele mai mari câștiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informații și comunicații* (28730,4 MDL - de 2,5 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități financiare și de asigurări* (22940,9 MDL - de 2,0 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* (16230,0 MDL - de 1,4 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Alte activități de servicii* (14591,5 MDL - de 1,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activități profesionale, științifice și tehnice* (14311,8 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii* (13330,1 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Sănătate și asistență socială* (12863,8 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie).

Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în: *Activități de cazare și alimentație publică* (7370,7 MDL - de 1,6 ori mai mic decât salariul mediu pe economie); *Agricultură, silvicultură și pescuit* (7709,4 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie) și *Artă, activități de recreere și de agrement* (8312,4 MDL - de 1,4 ori mai mic decât salariul mediu pe economie).

În trimestrul IV din anul 2022 numărul mediu de salariați s-a micșorat cu 0,4% f.p.s.a.p., iar în anul 2022 numărul mediu de salariați s-a majorat cu 0,2% f.a.p. În trimestrul IV din anul 2022 numărul mediu de salariați s-a majorat esențial f.p.s.a.p. în *Alte activități de servicii* (+21,1%), *Informații și comunicații* (+6,5%), *Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare* (+5,4%) și *Activități de servicii administrative și activități de servicii suport*

(+4,6%), iar cele mai semnificative micșorări au avut loc în: *Agricultură, silvicultură și pescuit* (-9,7%) și *Construcții* (-9,6%). În raport cu T III din 2022 numărul mediu de salariați a avut o majorare neesențială (cu 0,2%), cele mai mari majorări având loc în: *Alte activități de servicii* (+3,8%), *Învățământ* (+3,3%), *Activități de cazare și alimentație publică* (+3,1%), iar cele mai mari micșorări în: *Construcții* (-5,5%) și *Agricultură, silvicultură și pescuit* (-5,2%).

Veniturile disponibile medii lunare ale populației

Anul 2022 se caracterizează printr-o scădere în termeni reali a veniturilor disponibile medii lunare ale populației față de anul 2021.

Veniturile disponibile ale populației în anul 2022 au fost în medie la o persoană pe lună în mărime de 4252,7 MDL, majorându-se cu 21,2% față de anul precedent, iar în termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) s-au micșorat cu 5,9% (Figura 6.3). Salariile în structura veniturilor populației rămân în continuare cea mai importantă sursă financiară. Veniturile din salarii reprezintă 50,7% din veniturile totale disponibile, ponderea acestora fiind în scădere cu 0,1 p.p. față de anul 2021. Prestațiile sociale sunt a doua sursă semnificativă de venit a moldovenilor ce constituie 20,3%, fiind în scădere cu 1,8 p.p. față de anul precedent. La formarea veniturilor au contribuit și activitățile pe cont propriu cu o pondere de 14,0% din veniturile medii lunare ale unei persoane, dintre care de la activitățile individuale agricole – 7,8%, iar din activitatea individuală non-agricolă – 6,2%.

Încă o sursă foarte importantă pentru bugetul gospodăriei casnice o reprezintă transferurile bănești de peste hotare. Acestea constituie 12,1% din totalul veniturilor, fiind în scădere cu 0,4 p.p. față de anul precedent.

Veniturile populației din mediul urban, în medie, au constituit cu 1826,9 MDL mai mult, fiind de 1,5 ori mai mari față de cele din mediul rural. Pentru populația din mediul urban principalele surse de venituri sunt activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,1% și prestațiile sociale – 16,8%.

Veniturile populației din mediul rural într-o proporție mai mare depind de prestațiile sociale și de transferurile de peste hotare decât veniturile populației din mediul urban. Astfel, prestațiile sociale în localitățile rurale au o proporție de 23,8%, în timp ce în localități urbane ponderea lor a fost de 16,8%, iar transferurile din afara țării în sate dețin o pondere de 13,7%, în timp ce în orașe ponderea dată este de 10,4%. Veniturile din activitatea salarială în mediul rural ocupă 40,3% din veniturile disponibile totale, contribuția acestora fiind cu 20,8 p.p. mai mică decât în mediul urban.

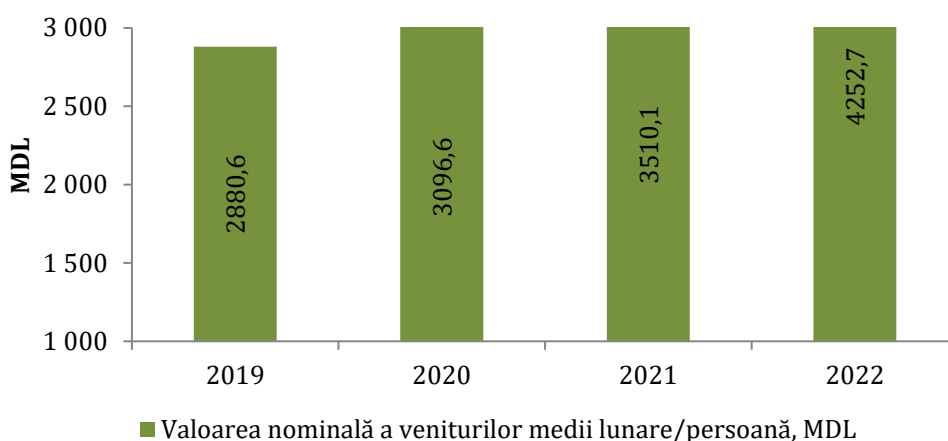

Figura 6.3. Evoluția veniturilor disponibile ale populației în valoare nominală, pe ani, 2019 – 2022

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației

Anul 2022 prezintă o scădere în termeni reali a cheltuielilor de consum medii lunare ale populației față de anul 2021.

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în medie pe o persoană în anul 2022 au fost de 3711,9 MDL, majorându-se cu 22,1% față de anul precedent. În termeni reali (ajustând la indicii prețurilor de consum), cheltuielile populației s-au redus în medie cu 5,1% față de anul precedent (Figura 6.4). O bună parte a cheltuielilor este direcționată spre produse alimentare și băuturi nealcoolice – 41,1% (41,9% în anul 2021). Cheltuielile pentru locuință, apă, electricitate și gaze în medie la o persoană au avut o pondere de 16,3% din cheltuielile de consum totale (în creștere cu 1,1 p.p. față de anul 2021). Cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte au constituit 8,4% (micșorându-se cu 0,7 p.p. față de anul 2021), pentru telecomunicație - 4,0% (4,5% în 2021), pentru sănătate – 5,1% (5,7% în 2021), mobilier, dotarea și întreținerea locuinței – 5,8% (5,7% în 2021), transport – 7,4% (6,5% în 2021), etc.

Cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în medie au constituit 4789,7 MDL pe lună pe o pers., cu 1785,7 MDL sau de 1,6 ori mai mult decât în mediul rural. Populația din mediul urban, pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice a direcționat 36,0% din cheltuielile lunare de consum, iar în mediul rural – 46,4%. Totodată, populația urbană a cheltuit mai puțin pentru locuință, apă, electricitate și gaze – 14,6% vs 18,1% la populația rurală, pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței – 5,7% vs 6,0%, pentru telecomunicație – 3,7% vs 4,4%.

Populația rurală a cheltuit mai puțin decât cea urbană pentru băuturi alcoolice și tutun – 1,6% vs 1,9% populația urbană, pentru sănătate – 3,6% vs 6,4%, pentru transport – 5,6% vs 9,1%, pentru altele – 6,1% vs 14,2%.

Cheltuielile de consum bănești medii lunare pe o persoană pe țară reprezintă 92,6% din cheltuielile de consum totale, iar cele în natură – 7,4%.

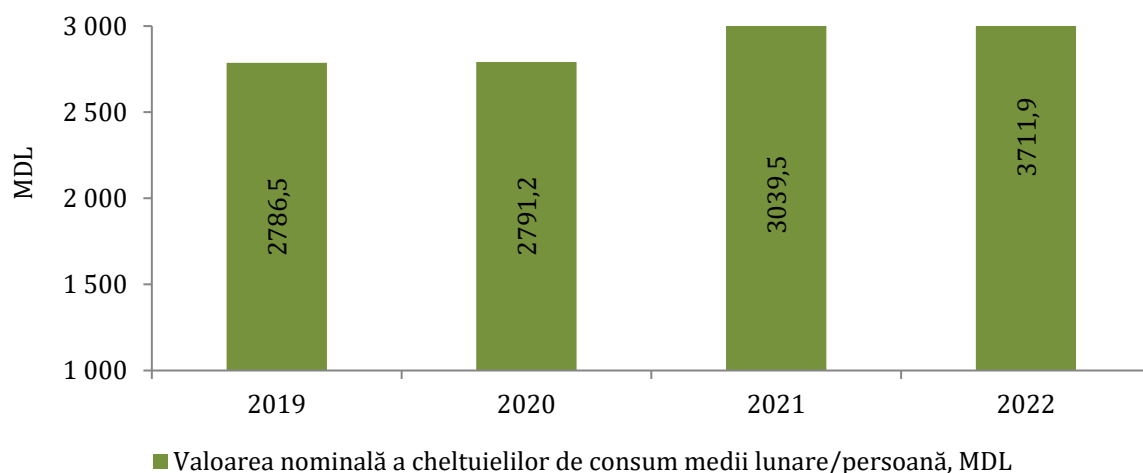

Figura 6.4. Evoluția cheltuielilor de consum în valoare nominală, pe ani, 2019 – 2022

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Protecția socială a populației

Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2023 a constituit 675,7 mii pers. (din care 63,8% femei) sau cu 0,1 mii pers. mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2022. Numărul de pensionari după limita de vârstă a fost de 526,0 mii persoane (dintre care 68,2% femei) sau cu 1,0 mii mai mult f.p.s.a.p. La 1 ianuarie 2023 primeau pensie de dizabilitate 102,2 mii persoane (din care femei – 52,5%), ceea ce este cu 7,8 mii persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii de urmaș a fost de 11,6 mii persoane (din care femei – 77,0%), cu 1,3% mai mult f.p.s.a.p.

Numărul de persoane ce beneficiază de pensii pentru vechime în muncă a constituit 25 (dintre care 17 femei și 8 bărbați), cu 7 persoane mai puțin f.p.s.a.p. Beneficiari de pensii pentru unele categorii de angajați din aviația civilă au fost în număr de 462 (dintre care bărbați – 77,7%), cu 14 persoane mai puțin f.p.s.a.p.

Numărul celor ce dețin pensii datorită participării la lichidarea avariei de la Cernobîl a constituit 1528 persoane (dintre care bărbați – 94,4%) s-a micșorat cu 61 persoane f.p.s.a.p. Numărul de beneficiari ai pensiilor pentru militari în termen și membri ai lor de familie a fost de 674 (dintre care 97,2% bărbați), cu 36 mai puțin f.p.s.a.p.

Numărul unor angajați din domeniul culturii care au primit pensii a fost de 32 persoane (bărbați – 18 persoane și 14 femei), fiind cu 1 persoană mai puțin f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut pensii anticipate pentru limită de vârstă a constituit 1194 persoane (bărbați – 100%), cu 149 persoane mai puțin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii anticipate pentru carieră lungă a fost de 4862 persoane (femei – 57,8%), iar numărul persoanelor din alte categorii de pensionari a reprezentat 27,1 mii persoane (bărbați – 52,9%), cu 476 mai puțin f.p.s.a.p.

Numărul total al beneficiarilor de alocații sociale de stat a fost de 78670 persoane (bărbați – 52,9%), cu 5,7 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 15390 persoane (femei – 58,2%), cu 2,7 mii mai mult f.p.s.a.p.

Numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoane cu dizabilități a fost de 17917 persoane (bărbați – 64,4%), cu 2,3 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul persoanelor ce au obținut alocații sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități din copilărie a constituit 28255 persoane (bărbați – 56,5%), cu 333 persoane mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obținut alocații sociale de stat pentru copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani a constituit 10936 persoane (bărbați – 61,1%), cu 369 persoane mai mult f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor ce au obținut alocații sociale de stat în cazul pierderii întreținătorului a constituit 6172 persoane (femei – 83,2%), cu 9 persoane mai puțin f.p.s.a.p.

Mărimea medie a pensiei la 1 ianuarie 2023 a fost de 3156,41 MDL (cu 24,3% mai mare la bărbați decât la femei), ceea ce este cu 577,95 MDL sau cu 22,4% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie pentru limita de vârstă a constituit 3164,93 MDL (cu 21,1% mai mare la bărbați decât la femei), fiind cu 569,62 MDL sau cu 22,0% mai mult f.p.s.a.p.

Pensia medie de dizabilitate a fost în mărime de 2104,28 MDL (cu 7,8% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 367,37 MDL sau cu 21,2% f.p.s.a.p. Pensia medie de urmaș a avut valoarea de 2475,38 MDL (cu 6,6% mai mare la femei decât la bărbați) și a fost mai înaltă cu 626,92 MDL sau cu 33,9% f.p.s.a.p.

Mărimea pensiei medii pentru vechime în muncă a fost de 1438,76 MDL (cu 0,8% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 320,38 MDL sau cu 28,7% f.p.s.a.p. Pensia medie pentru unele categorii de angajați din aviația civilă a constituit 12292,32 MDL (cu 43,2% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 1346,30 MDL sau cu 12,3% f.p.s.a.p.

Pensia medie a participanților la lichidarea avariei de la Cernobâl a fost în mărime de 4936,30 MDL (cu 20,8% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 621,81 MDL sau cu 14,4% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a militarilor în termen și membrilor lor de familie a fost de 2178,39 MDL (cu 79,9% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 281,26 MDL sau cu 14,8% f.p.s.a.p.

Mărimea pensiei medii a unor angajați din domeniul culturii a constituit 2173,05 MDL (cu 27,8% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 448,56 MDL sau cu 26,0% f.p.s.a.p. Pensia medie anticipată pentru limită de vârstă a avut valoarea de 3344,39 MDL, mai mult cu 384,84 MDL sau cu 13,0% f.p.s.a.p. Pensia anticipată pentru carieră lungă a constituit 5891,32 MDL (cu 21,5% mai mare la bărbați decât la femei). Pensia medie pentru alte categorii de pensionari a reprezentat 6524,88 MDL (cu 12,4% mai mare la bărbați decât la femei), mai ridicată cu 819,97 MDL sau cu 14,4% f.p.s.a.p.

Mărimea medie a alocației sociale de stat a fost de 1323,03 MDL (cu 8,7% mai mare la bărbați decât la femei), mai mare cu 148,79 MDL sau cu 12,7% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 1138,08 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), mai înaltă cu 139,75 MDL sau cu 14,0% f.p.s.a.p.

Valoarea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități a fost de 1109,1 MDL (cu 3,6% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 129,62 MDL sau cu 13,2% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoanele cu dizabilități din copilărie a reprezentat 1494,5 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), mai mare cu 181,26

MDL sau cu 13,8% f.p.s.a.p. Alocația socială de stat medie pentru copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani a reprezentat 1542,00 MDL (fără diferențe semnificative între bărbați și femei), ceea ce e mai mult cu 185,46 MDL sau cu 13,7% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocației sociale de stat în cazul pierderii întreținătorului a fost de 1232,29 MDL (cu 59,4% mai mare la bărbați decât la femei), mai înaltă cu 143,08 MDL sau cu 13,1% f.p.s.a.p.

La 01.01.2023 numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație unică la nașterea copilului a constituit 32074 persoane/32600 copii sau cu 3,3%/3,1% mai puțin față de 01.01.2022. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani a constituit 39928 persoane/41475 copii sau cu 16,4%/16,7% mai puțin față de 01.01.2022. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație pentru creșterea copilului pentru o perioadă de 24 luni a constituit 1838 persoane/1858 copii. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație pentru creșterea copilului pentru o perioadă de 12 luni a constituit 594 persoane/607 copii. Numărul de beneficiari/copii ce au obținut indemnizație pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 2 ani a constituit 63826 persoane/65511 copii sau cu 89,9%/88,9% mai mult față de 01.01.2022. Numărul de beneficiari de indemnizație lunară de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină pentru persoane asigurate și neasigurate a constituit 1387 persoane/3079 persoane sau cu 0,4%/9,7% mai mult față de 01.01.2022.

Mărimea indemnizației unice la nașterea copilului la 01.01.2023 a fost de 10068 MDL, cu 6,4% mai mult f.p.s.a.p. Valoarea indemnizației lunare pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani a constituit 2889,67 MDL, cu 13,6% mai mult f.p.s.a.p. Mărimea indemnizației pentru creșterea copilului pentru o perioadă de 24 luni a fost de 5918,47 MDL. Valoarea indemnizației pentru creșterea copilului pentru o perioadă de 12 luni a fost de 12993,18 MDL. Mărimea indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 2 ani a fost de 1000 MDL, cu 35,1% mai mult f.p.s.a.p. Valoarea indemnizației lunare de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină pentru persoanele asigurate și cele neasigurate a fost de 500 MDL, cu 35,1% mai mult f.p.s.a.p.

La 01.01.2023, conform prevederilor Hotărârii de Guvern Nr. 197 din 23.03.2022 cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă (ceea ce reprezintă echivalentul cuantumului venitului lunar minim garantat) a constituit 2278,80 MDL. Cuantumul pensiei minime în cazul unei dizabilități severe a fost de 1709,10 MDL, în cazul unei dizabilități accentuate – 1595,16 MDL, în cazul unei dizabilități medii – 1139,40 MDL.

Boxa 6.1. O nouă etapă de reexaminare a pensiilor

De la 1 ianuarie 2023 beneficiarii care au deținut după stabilirea pensiei un stagiul de cotizare de la 2 ani la 5 ani, pensia pentru limită de vârstă fiind stabilită până la 1 ianuarie 2019, obțin dreptul la reexaminarea pensiei pentru limită de vârstă. De asemenea, se reexaminează și pensiile de dizabilitate care au fost stabilite de la 1 ianuarie 1999, pentru persoanele care au un stagiul de cotizare după realizarea dreptului la pensie, de cel puțin 7 ani.

Sursa: <https://cnas.gov.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=6101&t=/Mass-media/Noutati/CNAS-anunta-la-01-ianuarie-2023-incepe-o-noua-etapa-de-reexaminare-a-pensiilor>

Minimul de existență

Minimul de existență în anul 2022 în medie pe lună la o persoană a constituit 2628,4 MDL, majorându-se cu 22,0% față de anul 2021. În orașele mari, (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2911,9 MDL, ceea ce este mai mult cu 22,7% față de anul 2021. Această mărime este cu 11,9% mai mare comparativ cu alte orașe (2601,4 MDL, cu 20,4% mai mult față de 2021) și cu 16,3% mai mare decât în sate (2502,8 MDL, mai mult cu 20,9% față de 2021). Valoarea minimului de existență pentru copiii în vârstă de 7-17 ani a fost de 2888,6 MDL. Minimul de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă a fost de 2818,3 MDL, în cazul bărbaților – 3054,1 MDL, iar în cazul femeilor – 2563,4 MDL.

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2023

Anul 2022 a fost marcat de conflictul din Ucraina care a avut atât impact direct, cât și indirect asupra economiei globale. Impactul direct constă în perturbarea comerțului dintre Ucraina și partenerii săi comerciali, în special Rusia și Uniunea Europeană (UE), din cauza efectului conflictului asupra infrastructurii, transportului și lanțurilor de aprovizionare. Aceasta a dus la scăderea ofertei de bunuri și servicii și la creșterea prețurilor pentru consumatori și întreprinderi. Impactul indirect al conflictului asupra economiei globale provine din implicațiile geopolitice ale crizei, care au dus la creșterea tensiunilor dintre Occident și Rusia, materializate prin sancțiuni economice largi și restricții comerciale. Acest lucru a afectat comerțul internațional, deoarece multe companii multinaționale au operațiuni atât în Rusia, cât și în UE. Conflictul a dus, de asemenea, la creșterea riscului geopolitic, care a avut un impact negativ asupra investițiilor în regiune și la costuri mai mari de împrumut. În plus, conflictul a diminuat încrederea consumatorilor și a întreprinderilor, ceea ce a avut un impact negativ asupra consumului și investițiilor.

Cu toate acestea, conform datelor prezentate de către FMI, PIB-ul mondial a crescut cu 3,4% în anul 2022 comparativ cu anul precedent. Economia Uniunii Europene a fost și ea în ascensiune cu 3,8% în perioada de referință, însă creșterea economică înregistrată, a fost, sub nivelul așteptărilor, ceea ce confirmă prognozele efectuate în octombrie 2021, atunci când economia mondială era în perioada de relansare după pandemia Covid-19. Actual însă, așteptările evoluției economice sunt mai pozitive decât în octombrie 2022, penultima prognoză a FMI.

Tabelul 7.1. Creșterea economică pe plan internațional, % f.a.p.

Indicator/Țara	Efectiv			Prognoză
	2020	2021	2022	2023
Mondial	-2,8	6,3	3,4	2,8
UE	-5,6	5,7	3,8	0,75
Zona Euro	-4,7	6,7	4,2	1,24
România	-3,6	5,9	4,8	2,4
Germania	-3,7	2,62	1,8	-0,11
Italia	-9	7	3,7	0,65
Polonia	-2,02	6,85	4,9	0,3
Federația Rusă	-2,7	5,6	-2,1	0,7
Ucraina	-3,8	3,6	-30,7	-3

Sursa: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/April>

Astfel, estimările din octombrie 2022 a evoluției economiei mondiale de 2,7%, au fost majorate cu 0,1 puncte procentuale datorită creșterii mai puternice decât se aștepta în trimestrul al treilea din 2022, iar prognoza pentru Zona Euro a fost dublată, de la 0,66% la 1,24 %. Mărirea prognozei de creștere economică pentru anul 2023 a avut loc practic pentru toate țările incluse în analiză, inclusiv Ucraina și Rusia. Pandemia Covid-19, invazia Ucrainei de către Rusia încetinesc ritmul

de creștere a economiei mondiale. Creșterea de 2,7% este cel mai mic ritm de creștere din 2001, cu excepția crizei financiare globale și a perioadei acute a pandemiei de COVID-19. Conflictul din Ucraina are un impact puternic asupra economiei Germaniei, deoarece Germania importa o mare parte din gazele naturale din Rusia prin intermediul Ucrainei. În al doilea rând, Germania și Ucraina au o relație economică strânsă, multe companii germane își desfășoară activitatea în Ucraina sau colaborează cu companii ucrainene.

Anul 2022 a fost unul din cei mai dificili ani din istoria de independență pentru economia Republicii Moldova, fiind marcată de un declin economic de 5,9% și o inflație record de 28,7%. Un impact major asupra evoluției economice asupra RM a avut conflictul din Ucraina, care a avut implicații economice regionale și globale largi. În plus, conflictul din Ucraina a influențat semnificativ piața energetică, stârnind îngrijorări cu privire la securitatea energetică: continuitatea aprovizionării și prețurile energiei, care au subminat și mai mult stabilitatea economică a țării. Acesta a condus la eforturi de diversificare a surselor de energie și a rutelor de aprovizionare, dar cu prețuri mari. Din cauza puterii joase de cumpărare a consumatorilor din R. Moldova, guvernul a fost nevoit să acorde compensații importante, în mare parte acoperite de donatorii externi. **Analiza resurselor PIB-ului** denotă că un factor important care a contribuit la descreșterea PIB este sectorul agricol, care rămâne în continuare vulnerabil la condițiile meteorologice. Situația nefavorabilă din anul 2022 a dus la o descreștere a volumului de producție agricolă de aproape de 30%, iar a valorii adăugate cu 28,5%. Contribuția sectorului agricol la descreșterea PIB-ului a RM a fost de 2,7%.

O descreștere mare a valorii adăugate s-a înregistrat în industria extractivă (-27,9%), dar având în vedere contribuția foarte mică a acestui sector asupra formării PIB și influența asupra descreșterii nu a fost semnificativă. Reduceri mari în sectoarele care au contribuții semnificative la formarea PIB din partea ofertei sunt: construcții (-10%) și tranzacții imobiliare (-10,9%). Aceste reduceri au fost compensate cu o creștere în domeniul Comerțului cu ridicata și cu amănuntul (1,4%) - sectorul cu cea mai mare contribuție la formarea PIB.

Contribuția sectorului informației și comunicațiilor devine tot mai semnificativă, având o contribuție de 7% la valoarea adăugată, fiind în creștere față de 2021 (cu o contribuție de 6,4%). Sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor rămâne cel mai dezvoltat și dinamic sector din țară. Valoarea acestuia a atins cifra de 16,5 miliarde lei în anul 2022, înregistrând o creștere de 5,3%.

Modelul de creștere economică a RM continue să fie determinat de consum. Analiza PIB-ului după utilizări demonstrează că cel mai mare aport la descreștere a avut consumul final cu 2,6%, inclusiv a gospodăriilor populației. **Salariul nominal mediu lunar** al unui lucrător în economia națională a constituit 10530 lei, în creștere cu 17,3% față de anul precedent, iar valoarea lui reală a descrescut cu 8,9%. Consumul din RM continue să fie alimentat **de transferurile de peste hotare a mijloacelor bănești (remiterile)**, care au constituit 1745 mil. USD, cu 133 mil. USD mai mult de cât în anul precedent.

În 2022, Banca Națională nu a țintit un anumit nivel a **cursului de schimb al valutei naționale**, dar a intervenit periodic pentru a nu permite fluctuații mari ale acestuia. Ca rezultat, valoarea dolarului a fost determinată de cererea și oferta de pe piața valutară. Pe partea de cerere s-au

evidențiat plățile pentru resursele energetice, iar oferta a fost susținută de finanțarea externă. Pe parcursul anului, cursul de schimb a leului față de dolarul SUA s-a depreciat cu 6,8% și s-a apreciat cu 5% față de Euro. Această evoluție fiind determinată și de deprecierea Euro față de dolar, este influențată din nou de conflictul din Ucraina.

Activele de rezervă valutare ale statului (stocul) la sfârșitul anului 2022 au atins 4468,9 mil. USD, majorându-se cu 15,9% sau cu 578,8 mil. dol. în comparație cu activele înregistrate la sfârșitul anului precedent. În luna martie a anului 2023 rezervele valutare ale statului s-au mai majorat cu 204,4 mil. USD, atingând nivelul de 4673,3 mil. USD.

Concomitent cu creșterea rezervelor valutare s-a înregistrat și o majorare (+21,7%) a **datoriei de stat** (internă și externă) administrată de Guvern, atingând cifra de 94,7 mild. lei, mai mult cu 16,9 mild. lei, la valoarea nominală, comparativ cu sfârșitul anului 2021.

Comerțul exterior. Exportul de mărfuri, în anul 2022, a constituit 4335,1 mil. USD și s-a majorat cu 37,9% în comparație cu valoarea din anul precedent. Din total, mărfuri autohtone au constituit 68,4%, contribuind la valoarea totală a exporturilor cu 17,0%. Importurile de mărfuri au totalizat 9219,1 mil.USD, majorându-se față de anul 2021 cu 28,5%. Deficitul balanței comerciale s-a majorat cu 852 mil. USD, constituind 4884 mil.USD. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi s-a majorat în comparație cu anul precedent (7,3%) constituind 47%.

Ponderea exporturilor și a importurilor destinate țărilor UE a suferit unele modificări în comparație cu anii precedenți. Astfel ponderea exportului în UE s-a micșorat de la 61,1% la 58,6%, iar către CSI s-a majorat de la 14,8% la 24,1%. Modificarea ponderii este datorată reexporturilor efectuate către Ucraina, care este parte componentă a CSI. În expresie nominală exporturile în țările UE a constituit 2550,4 mil. USD, în creștere cu 630,8 mil. USD. Importurile din țările UE au constituit o pondere de 47,3% (43,8% în 2021, 45,6% în 2020). Ponderea statelor CSI la importuri în 2022 a constitui 29,6%, practic la același nivel ca în 2021.

În structura exportului au intervenit modificări dictate de conflictul militar din Ucraina. Pe prima poziție în exportul (reexportul) de mărfuri este petrolul și produsele petroliere - cu o pondere de 12,9%, după care urmează exportul de mașini și aparate electrice (12,2% din totalul de exporturi). În 2021 exportul de petrol avea o pondere de doar 0,5%.

În ordinea descrescătoare a ponderilor în importul de bunuri nu au intervenit modificări - s-a modificat însăși ponderea importului petrolului și a produselor petroliere. Dacă în 2021 ponderea importului petrolului și a produselor petroliere constituia 8,8%, atunci în 2022 aceasta a fost de 16,7%.

Anul 2023 va fi un alt an de provocări majore pentru economia Republicii Moldova, cea regională, dar și mondială. Conflictului militar dintre Ucraina și Federația Rusă în continuare amenință ordinea politică și economică mondială și sporesc riscurile de securitate energetică și alimentară în mai multe state.

Criza economică va continua să afecteze economia mondială, inclusiv a Republicii Moldova și chiar dacă prețul la gaz și energia electrică nu va crește, actualul preț va fi în continuare o provocare atât pentru consumatori cât și pentru Guvern. În 2023 vor avea loc alegerile locale și aceasta va

avea o influență negativă asupra parcursului economic, dar și a implementărilor reformelor economice din cauza populismului politic caracteristic acestor perioade. Creșterea economică de 3,5% prognozată pentru 2023 nu este nici chiar o recuperare a recesiunii din 2022 și este în mare parte bazată pe o creștere a sectorului agricol în speranța unui an meteorologic mai favorabil.

Tabelul 7.2. Evoluția principalilor indicatorilor macroeconomici în anii 2019-2022 și prognoza pentru anul 2023

	Unitatea de măsură	2019	2020	2021	2022	2023
		Efectiv				Prognoza
PIB nominal	mld. lei	206,26	199,73	242,1	272,6	318,2
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	103,6	91,7	113,9	94,1	103,5
Indicele prețului de consum mediu anual	%	104,8	103,8	105,1	128,7	111,3
Cursul mediu de schimb	lei/USD	17,6	17,3	17,7	18,9	19,1
Export de bunuri	mil.USD	2779	2467	3144	4335	4500
Față de anul precedent	%	102,7	88,8	127,5	137,9	103,8
Import de bunuri	mil.USD	5843	5416	7177	9219	9440
Față de anul precedent	%	101,4	92,7	132,5	128,5	102,4
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	3063	2949	4032	4884	4940
Producția industrială în prețuri curente	mld.lei	59,3	59,7	70,6	80,3	84,7
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	102	94,5	112,1	94,9	104,8
Producția agricolă în prețuri curente	mld.lei	34,6	30,1	48,4	40,7 ⁴	46,9
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	98,1	72,8	157,9	70,2	123,4
Investiții în active imobilizate	mld.lei	31,3	30,1	35,4	31,2	35,5
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	110,2	96,9	109,8	88,6	109,1
Salariul nominal mediu lunar	lei	7234	7943	8980	10530	11975
Față de anul precedent						
nominal	%	115,3	110	113,1	117,3	113
real	%	110,1	105,8	107,6	91,1	101,5
Rata șomajului	%	5,1	3,8	3,2	3,1	3,5
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. dol.	1222	1486	1611	1746	1833

Sursa: BNS, estimările autorilor

În procesul de prognoză a indicatorilor macroeconomici au fost combinate mai multe tehnici și metode. În primul rând este vorba de modelul de ecuații structurale, adus în forma recursivă. Separat pentru principalii indicatori s-au estimat modele de tip ARIMA, care în anumite condiții

⁴ Estimare a autorilor

dau prognoze destul de reușite. În contextul evoluțiilor actuale, s-au generat și prognoze cu utilizarea tehnologiilor științei datelor. Diversificarea metodelor de prognoză va permite îmbunătățirea calității estimațiilor obținute, dar și a urmării lanțului cauză-efect.

În modelul structural în regresia **volumului de producție agricolă**, un factor important pentru evoluție este exportul de produse agroalimentare, dar și inovațiile utilizate în ultimii ani în acest sector, exprimat în model prin variabila trendului. Astfel creșterea exportului de produse agroalimentare cu un procent va duce la majorarea reală a volumului de producție agricolă cu 0,17%, cu o majorare de 0,03 p.p. față de anul precedent. În baza eșantionului utilizat s-a determinat că, creșterea procentuala a producției agricole datorată inovațiilor utilizate în sectorul agricol constituie 0,015%. Creșterea sectorului agricol în termeni reali va atinge nivelul de 23,4%, nivel care nu va acoperi declinul din 2022. În termeni nominali volumul de producție agricolă va depăși 46 mlrd. lei

În regresia **volumului de producție industrială** factorii exogeni, care au trecut testarea econometrică sunt: exportul de produse agroalimentare (coeficientul de elasticitate este de 0,2%), și volumul de producție agricolă (coeficientul de elasticitate este la fel 0,2%). Evoluția acestui sector este puternic influențat de sectorul agricol, deoarece industria Republicii Moldova este axată mai mult pe industria prelucrătoare. Din această cauză descreșterea majoră a volumului agricol în 2022 va influența evoluția volumului de producție industrială în 2023. În același timp, creșterea semnificativă a volumului de producție agricolă în 2023 va avea influență pozitivă asupra industriei Republicii Moldova. Astfel, în 2023 volumul de producție industrială în termeni reali va crește cu 4,8%.

Anul 2022 este caracterizat de o creștere explozivă a **comerțului extern**, cauzat de reexporturile din Ucraina și spre Ucraina. În afara de aceasta vămile Republicii Moldova au fost utilizate de către exportatorii ucraineni, dar și de firmele din regiunea transnistreană. Sursele acestei creșteri au fost deja epuizate. Exportul Republicii Moldova este, la fel ca industria, dependentă de sectorul agricol și respectiv este foarte vulnerabil. Având în vedere un an agricol favorabil, se prognozează o creștere a exportului de 3,8%.

Una din cauzele evoluției importului este consumul. Aprecierea leului față de valuta străină favorizează importul, generat de prețuri mai joase. Estimările efectuate indică că, în anul 2023, importurile vor crește cu 2,4%. Cu toate acestea soldului balanței comerciale, nu se îmbunătățește în comparație cu anul trecut. Ca rezultat deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 4940 mil. USD, ori cu 56 mil. USD mai mult de cât în anul 2022.

Investițiile sunt un catalizator important al creșterii economice. Conflictul din Ucraina a avut, de asemenea, un impact negativ asupra investițiilor în Moldova, deoarece cele două țări au legături economice și politice strânse. Instabilitatea politică din Ucraina va afecta și investițiile străine directe în Moldova, deoarece acestea se bazează adesea pe stabilitatea regională și pe siguranța investițiilor.

Guvernul Republicii Moldova depune eforturi pentru a-și diversifica economia și pentru a atrage investiții străine, să implementeze reforme economice și fiscale, să îmbunătățească infrastructura și să încurajeze investițiile în sectoarele cu potențial de creștere, cum ar fi tehnologia informației și turismul. În 2023, deși Guvernul va încerca să găsească instrumente de stimulare pentru mediul

de afaceri, posibilitățile vor fi mai limitate din cauza constrângerilor majore cu care se va confrunța bugetul public. Astfel, pentru acest an se prognozează un ritm de creștere de 9,1%, dar care poate să se înrăutățească, în virtutea mai multor circumstanțe.

Menținerea înaltă a ritmului de creștere a *salariului nominal* în ultimii ani, poate influența o creștere nominală de 13% și în 2023 precum și o creștere reală de 1,5%. Se prevede ca rata șomajului să fie în jur de 3,5%.

Exercițiul de prognoză este influențat de mai mulți factori, unul din care sunt variabilele exogene interne și externe, care sunt determinate de deciziile politice, de evoluția situației geopolitice. Unul din factorii importanți care va determina evoluția economiei RM sunt prețurile la resursele energetice. Conform prognozelor FMI din aprilie 2023, în acest an se așteaptă o diminuare destul de importantă a acestora. Prețul la gazul rusesc în Europa va scădea cu peste 50%. Modelul a luat în calcul această prognoză și a estimat o diminuare a prețului resurselor energetice și în Republicii Moldova. Desigur, evoluția economiei Republicii Moldova va fi determinată de factorii decizionali a guvernării, dar în condițiile actuale sunt foarte importanți și factorii externi, îndeosebi evoluția conflictului militar din Ucraina.

ANEXE STATISTICE

RESURSE PIB														
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.
2017	150369.3	104.5	126440.9	103.8	18357.6	107.9	21952.2	103.0	4928.6	104.3	81202.6	102.4	23928.3	108.6
2018	190016.3	104.0	164179.4	104.2	19306.1	101.9	28602.1	104.3	15050.5	116.0	101220.7	103.1	25836.9	102.7
2019	210098.8	103.6	182594.9	103.9	20718.3	97.7	29744.9	102.6	18153.5	115.9	113978.3	103.6	27503.9	101.4
2020	206352.0	93.0	179578.5	93.1	19626.8	73.6	28884.6	95.7	19149.6	103.7	111917.5	94.3	26773.5	92.7
2021	241870.6	113.9	207639.4	113.5	25118.9	145.0	30112.8	112.1	19730.1	84.0	132677.6	114.4	34231.2	117.1
2022	272555.9	94.1	234386.9	94.3	21593.0	74.2	34452.8	89.2	20174.3	90.0	158166.8	99.8	38169.0	92.4
Trimestrul I 2019	41184.8	104.4	35376.6	105.1	1139.4	99.0	6694.4	103.1	2603.3	115.7	24939.6	104.9	5808.1	100.3
Trimestrul II 2019	49704.1	105.8	43044.25	106.6	2893.6	95.6	7253.7	103.9	6294.35	132.0	26602.7	103.5	6659.8	101.5
Trimestrul III 2019	64323.5	104.3	56932.1	104.7	9677.7	106.3	8058.6	104.3	6435.4	109.6	32760.3	103.4	7391.4	101.7
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2	47241.9	99.9	7007.6	89.1	7738.1	99.4	2820.5	101.7	29675.6	102.9	7644.6	102.0
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9	37287.7	101.1	1144.2	102.3	6746.0	98.3	2995.4	108.6	26402.0	100.9	6397.6	99.7
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0	39225.7	87.4	3076.0	94.8	6559.7	88.3	5925.6	93.1	23664.5	84.9	5403.8	77.3
Trimestru III 2020	61719.2	90.3	54644.8	90.5	8819.9	67.8	7661.2	94.5	6939.3	107.2	31224.4	92.8	7074.4	88.8
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7	48420.2	95.2	6586.7	68.5	7917.7	101.5	3289.3	114.8	30626.5	98.6	7897.8	106.3
Trimestrul I 2021	46523.4	101.8	39487.0	100.7	1260.8	86.1	7292.4	106.1	3107.2	105.5	27826.6	99.6	7036.5	108.6
Trimestrul II 2021	57697.5	121.5	49535.8	119.2	3539.9	92.1	8115.2	119.9	7462.2	122.0	30418.5	122.2	8161.7	138.3
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	60299.0	105.7	11683.5	128.6	7945.9	104.4	6742.9	90.9	33926.7	103.2	9550.4	128.5
Trimestrul IV 2021	66735.8	118.9	57253.6	120.7	7873.0	164.4	-	-	5563.3	133.2	36011.2	113.0	9482.6	108.4
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1	48124.7	101.2	1305.3	97.9	7007.8	96.0	3937.4	95.6	33819.7	105.0	8141.7	x
Trimestrul II 2022	64326.3	99.1	55212.0	99.6	3381.5	94.0	8044.7	89.2	4759.0	97.0	39026.8	107.4	9114.3	x
Trimestrul III 2022	77178.5	89.7	66806.9	89.5	12338.8	78.6	8439.8	87.3	4869.3	95.3	41158.9	92.3	10371.6	91.3
Trimestrul IV 2022	74784.6	89.4	64243.4	90.3	4567.4	59.5	8905.9	83.4	6608.5	99.7	44161.3	97.5	10541.4	83.8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

UTILIZĂRI PIB															
Perioada	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net		
	mil. lei	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	în % f.p.s.a.p.	mil. lei	în %	Export net	
														preț. curente	preț. curente
2017	150369.3	104.5	104.0	157666.1	104.0	105.3	32864.9	105.3	105.3	2129.9	x	-42291.7	x	x	x
2018	190016.3	104.0	103.2	191142.3	103.2	114.0	46148.1	114.0	114.0	1831.8	x	-49105.9	x	x	x
2019	2100098.8	103.6	102.6	206785.8	102.6	112.9	53713.9	112.9	112.9	1552.2	x	-51953.0	x	x	x
2020	206352.0	93.0	94.1	202773.2	94.1	97.9	53019.0	97.9	97.9	-3085.0	x	-46355.1	x	x	x
2021	241870.6	113.9	113.2	238742.1	113.2	101.7	58514.0	101.7	101.7	10820.6	x	-66206.2	x	x	x
2022	272555.9	94.1	97.4	280869.8	97.4	93.2	61994.8	93.2	93.2	9062.1	x	-79370.8	x	x	x
Trimestrul I 2019	41184.8	104.4	101.9	43909.3	101.9	111.3	8487.3	111.3	111.3	-691.4	x	-10520.3	x	x	x
Trimestrul II 2019	49704.1	105.8	101.7	48885.3	101.7	126.1	15137.1	126.1	126.1	-349.1	x	-13969.25	x	x	x
Trimestrul III 2019	64323.5	104.3	104.6	56934.6	104.6	110.9	17835.8	110.9	110.9	3352.3	x	-13799.1	x	x	x
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2	102.0	57056.6	102.0	103.3	12253.8	103.3	103.3	-759.6	x	-13664.3	x	x	x
Trimestrul I 2020	43685.3	100.9	98.6	45226.5	98.6	109.3	9252.1	109.3	109.3	412.1	x	-11205.4	x	x	x
Trimestrul II 2020	44629.5	86.0	84.5	42236.2	84.5	84.4	12752.7	84.4	84.4	-2164.8	x	-8194.6	x	x	x
Trimestrul III 2020	61719.2	90.3	93.2	55351.3	93.2	106.7	19068.4	106.7	106.7	625.6	x	-13326	x	x	x
Trimestru IV 2020	56317.9	96.7	99.5	59959.2	99.5	93.4	11945.7	93.4	93.4	-1957.8	x	-13629.1	x	x	x
Trimestru I 2021	46523.4	101.8	102.3	48337.8	102.3	114.2	10898.8	114.2	114.2	1537.6	x	-14250.8	x	x	x
Trimestrul II 2021	57697.5	121.5	122.4	56110.5	122.4	124.5	16630.2	124.5	124.5	2820.5	x	-17863.7	x	x	x
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	110.7	65166.3	110.7	92.1	18224.7	92.1	92.1	3204.6	x	-16746.1	x	x	x
Trimestrul IV 2021	66735.8	118.9	107.4	68502.9	107.4	95.3	15631.2	95.3	95.3	127.8	x	-17526.2	x	x	x
Trimestrul I 2022	56266.5	101.1	102.8	58254.6	102.8	98.0	12081.4	98.0	98.0	873.95	x	-14943.5	x	x	x
Trimestrul II 2022	64326.3	99.1	100.3	65587.0	100.3	96.8	15420.6	96.8	96.8	703.2	x	-17384.5	x	x	x
Trimestrul III 2022	77178.5	89.7	95.2	77423.4	95.2	95.6	17908.1	95.6	95.6	5806.2	x	-23959.3	x	x	x
Trimestrul IV 2022	74784.6	89.4	93.2	79604.8	93.2	91.4	16584.6	91.4	91.4	1678.8	x	-23083.6	x	x	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM					
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2017	6,6	7,9	4,5	7,1	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5	1,5
2020	3,8	7,4	0,9	2,4	2,4
2021	5,1	7,0	6,0	1,3	1,3
2022	30,2	31,8	19,9	44	44
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1	0,1
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4	2,4
T IV 2019	7,1	11,6	4,8	3,5	3,5
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2	2,2
T IV 2020	1,0	2,8	-0,4	0,0	0,0
T I 2021	0,8	2,0	1,2	-1,6	-1,6
T II 2021	3,0	4,9	4,5	-1,6	-1,6
T III 2021	4,9	5,8	7,0	0,7	0,7
T IV 2021	11,7	15,2	11,1	7,6	7,6
T I 2022	19,1	23,8	15,4	17,7	17,7
T II 2022	29,3	32,3	21,3	36,8	36,8
T III 2022	33,9	37,3	23,3	45,3	45,3
T IV 2023	32,1	33,7	21,0	46,8	46,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2021	0,2	1,3	-0,1	-1,0
Februarie 2021	0,6	1,8	1,2	-1,9
Martie 2021	1,5	3,0	2,4	-1,9
Aprilie 2021	2,8	5,1	3,8	-1,6
Mai 2021	3,1	5,0	4,7	-1,5
Iunie 2021	3,2	4,6	5,2	-1,5
Iulie 2021	3,5	4,2	5,5	-0,5
August 2021	4,6	4,8	6,9	1,0
Septembrie 2021	6,7	8,3	8,6	1,5
Octombrie 2021	8,8	12,7	10,0	1,6
Noiembrie 2021	12,4	15,5	11,3	9,7
Decembrie 2021	13,9	17,5	12,1	11,6
Ianuarie 2022	16,6	21,1	13,4	14,8
Februarie 2022	18,5	23,3	14,2	17,0
Martie 2022	22,2	27,0	18,0	21,4
Aprilie 2022	27,1	30,2	19,1	34,4
Mai 2022	29,1	32,5	21,5	35,3
Iunie 2022	31,8	34,3	23,4	40,7
Iulie 2022	33,6	36,4	24,2	43,5
August 2022	34,3	38,4	23,3	45,3
Septembrie 2022	34,0	37,1	22,4	47,3
Octombrie 2022	34,6	36,2	21,8	52,7
Noiembrie 2022	31,4	33,1	21,2	44,7
Decembrie 2022	30,2	31,8	19,9	43,0
Ianuarie 2023	27,3	28,6	18,4	38,9
Februarie 2023	25,9	26,5	16,3	40,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE							
	Ritmii de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmii de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1	
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,1	-7,5	
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	4,7	3,8	
2020	2,6	2,3	3,4	-7,3	0,7	22,5	
2021	8,5	4,6	8,7	7,3		13,7	
2022	26,7	28,0	20,1	12,0	23,8	13,6	
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8	
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5	
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7	
T IV 2019	2,5	11,9	2,3	2,0	2	8,8	
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8	
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9	
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1	
T IV 2020	3,1	1,7	4,3	-10,8	0,5	30,9	
T I 2021	5,9	1,3	7,3	-10,7	1,8	26,9	
T II 2021	7,5	5,5	8,1	-0,1	5,4	19,9	
T III 2021	7,8	4,9	8,5	-0,2	8,6	15,8	
T IV 2021	12,9	7,4	10,7	42,4	9,1	6,2	
T I 2022	19,3	13,8	13,1	108,1	15,5	8,4	
T II 2022	26,8	26,8	20,5	114,6	24	12,5	
T III 2022	30,0	37,5	23,6	117,4	25,6	22,6	
T IV 2022	30,2	33,3	23,0	119,1	26,0	9,4	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR					
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	
2020	17,3	19,7	-1,6	0,1	
2021	17,7	20,9	2,3	6,1	
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	
T I 2021	17,5	21,1	-0,5	8,8	
T II 2021	17,8	21,5	0,4	9,9	
T III 2021	17,8	21,0	6,0	7,0	
T IV 2021	17,6	20,1	2,7	-1,4	
T I 2022	18,1	20,3	3,4	-3,8	
T II 2022	18,8	20,1	5,6	-6,4	
T III 2022	19,3	19,5	8,5	-7,1	
T IV 2022	19,3	19,7	9,8	-2,1	
T I 2023	18,8	20,2	4,1	-0,4	

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

POLITICA MONETARĂ					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7
2021	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
2022	34406,0	63499,9	91040,0	123086,9	74979,6
Ianuarie 2021	29865,6	55058,7	75652,0	106967,3	56137,2
Februarie 2021	30452,6	55839,2	76589,9	108123,9	56043,6
Martie 2021	30426,1	55720,9	76528,1	107544,7	54976,0
Aprilie 2021	31690,3	57690,5	78653,7	110392,2	56082,4
Mai 2021	31815,0	58890,4	80021,1	112158,2	56301,3
Iunie 2021	32098,7	59226,6	80536,3	113011,4	55813,6
Iulie 2021	32744,1	60434,0	81923,4	115456,8	56916,9
August 2021	32739,5	59912,2	81591,6	116119,5	57493,0
Septembrie 2021	31926,3	59444,6	81380,7	116426,1	57147,0
Octombrie 2021	31922,0	60160,2	82132,3	117206,8	58519,6
Noiembrie 2021	30819,6	58447,3	80177,0	115643,0	56189,8
Decembrie 2021	31698,6	60828,6	83080,2	119760,5	57548,2
Ianuarie 2022	30735,7	58536,9	80578,7	117127,3	57449,3
Februarie 2022	31461,4	58246,6	79894,0	117371,7	56743,2
Martie 2022	30266,7	56144,3	76609,7	111999,1	58631,1
Aprilie 2022	30119,7	55849,1	76391,9	110376,4	56682,1
Mai 2022	30188,2	56693,0	77462,0	112967,2	59747,4
Iunie 2022	30601,8	57268,7	78715,9	113845,3	61937,7
Iulie 2022	31023,5	58051,3	79974,0	114796,7	65693,0
August 2022	31053,5	58107,6	81176,1	115440,2	68679,8
Septembrie 2022	31065,8	57603,6	81562,0	115634,1	71668,4
Octombrie 2022	32038,9	59699,9	84313,4	118009,3	73169,2
Noiembrie 2022	32709,1	60402,6	86608,1	121553,5	74396,3
Decembrie 2022	34406,0	63499,9	91040,0	123086,9	74979,6
Ianuarie 2023	33291,5	63362,0	92037,9	126636,8	73481,8
Februarie 2023	33113,4	64878,7	94078,8	28129,4	73237,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

POLITICA MONETARĂ									
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %		
Ianuarie 2021	2,65	6636,5	5,15	0	0,15	347,8	32		
Februarie 2021	2,65	5752,4	5,15	0	0,15	201,0	32		
Martie 2021	2,65	5983,6	5,15	0	0,15	175,2	30		
Aprilie 2021	2,65	5224,5	5,15	15,7	0,15	233,6	28		
Mai 2021	2,65	5403	5,15	0	0,15	169,5	26		
Iunie 2021	2,65	5061	5,15	11,7	0,15	178	26		
Iulie 2021	3,65	4104,4	6,15	40	1,15	93,9	26		
August 2021	3,65	3796,7	6,15	0	1,15	112,3	26		
Septembrie 2021	4,65	3250,2	7,15	0	2,15	288,6	26		
Octombrie 2021	5,50	3640,1	7,15/7,50	4,8	2,15/3,50	300,3	26		
Noiembrie 2021	5,50	2914,6	7,50	0	3,50	283,3	26		
Decembrie 2021	6,50	2605,1	7,50/8,50	3,9	3,50/4,50	247,4	26		
Ianuarie 2022	8,50	4223,3	8,50/10,50	4,8	6,50/8,50	343,4	26		
Februarie 2022	10,50	3033,8	10,50/12,50	28,2	8,50/10,50	462,1	28		
Martie 2022	12,50	1584,9	14,50	366,5	10,50	282,1	28		
Aprilie 2022	12,50	1862,8	14,50/17,50	110,0	10,50/13,50	460,6	28		
Mai 2022	15,50	1975,7	17,50/20,50	154,0	13,50/16,50	382,8	30		
Iunie 2022	18,50	2057,6	20,50	63,3	16,50	553,3	32		
Iulie 2022	18,50	2284,5	20,50	48,4	16,50	345,8	34		
August 2022	18,5/21,5	1881,1	20,50/23,5	2,3	16,5/19,5	402,3	34/37		
Septembrie 2022	21,50	1747,1	23,50	73,3	19,50	289,2	40		
Octombrie 2022	21,50	1878,4	23,50	96,8	19,50	331,0	40		
Noiembrie 2022	21,50	3599,9	23,50	-	19,50	866,7	40		
Decembrie 2022	20,00	4798,4	22,00	-	18,00	456,9	37		
Ianuarie 2023	20,00	8292,4	22,00	101,9	18,00	419,7	34		
Februarie 2023	17,00	11171,5	19,00	14,3	15,00	996,6	34		
Martie 2023	14,00	14672,2	16,00	-	12,00	350,1	34		

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Cresterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Cresterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24	
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	1 612,0	28,84	
2019	62 949,2	8,5	69 171	16	5 738,7	30,31	
2020	62 655,3	-0,5	73 274,9	11,1	10 619,6	30,36	
2021	77 373,1	23,5	82 013,6	11,9	4 640,5	31,98	
2022	91 505,4	18,3	100 374,0	22,4	8 868,6	33,57	
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5		
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	2 105,1		
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1 483,1		
Trimestrul IV 2019	62 949,2	8,5	69 171	16	5 738,7		
Trimestrul I 2020	15 028,1	6,3	15 423,0	6,5	394,9		
Trimestru II 2020	29 036,9	-1,5	32 502,1	2,9	3 465,2		
Trimestru III 2020	44 635,0	-1,4	49 973	17,1	5 338,0		
Trimestru IV 2020	62 655,3	-0,5	73 274,9	11,1	10 619,6		
Trimestru I 2021	16 698,8	11,1	17 294,6	12,1	595,8		
Trimestru II 2021	34 933,2	20,3	38 380	18,1	3 446,8		
Trimestru III 2021	54 076,8	21,2	56 523,5	13,1	2 446,7		
Trimestru IV 2021	77 373,1	23,5	82 013,6	11,9	4 640,5		
Trimestru I 2022	20 075,9	20,2	21 281,6	23,1	1 205,7		
Trimestru II 2022	41 703,3	19,4	45 130,4	17,6	3 427,1		
Trimestru III 2022	65 568,5	21,3	67 485,3	19,4	1 916,8		
Trimestru IV 2022	91 505,4	18,3	100 374,0	22,4	8 868,6		

SECTORUL BANCAR																
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite, mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite în valută/total depozite	Rentactive-ilor	Rent. capi-talului	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină	
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01	
2018	83 152,6	68 860,7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41,14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69	
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33	
2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11	
2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93	
2022	131443,7	108164	61627,2	94968,57	62,14	37,86	39,96	2,89	17,03	0,67	0	13,2	2,46	13,97	5,13	
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27	
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41	
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41,83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42	
T IV 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33	
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25	
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1,36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00	
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06	
T IV 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11	
T I 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15	
T II 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1	
T III 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1	
T IV 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93	
T I 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96	
T II 2022	120397,6	99211,9	60193,5	85786,80	61,26	38,74	43,49	2,64	15,83	0,74	0	9,5	0,44	11,3	4,04	
T III 2022	124995,3	102591,1	60233,3	87982,87	60,91	39,09	42,31	3,1	18,09	0,74	0	12,4	0,74	13,41	4,27	
T VI 2022	131443,7	108164	61627,2	94968,57	62,14	37,86	39,96	2,89	17,03	0,67	0	13,2	2,46	13,97	5,13	

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %		
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	ROA	ROE	principiul I	principiul I > 20 %	în moneda națională	în moneda străină	în moneda națională	în moneda străină
Ianuarie 2021	103632,1	85446,6	45158,6	79053,5	64,36	35,47	41,75	1,84	10,94	0,71	50,69	3,44	0,60	7,68	4,10
Februarie 2021	104732,7	86467,4	45687,7	79612,0	64,97	34,86	41,71	1,43	8,54	0,71	51,12	3,81	0,60	7,40	4,13
Martie 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15
Aprilie 2021	106528,8	88232,3	47892,3	80682,3	65,94	34,06	41,46	1,45	8,67	0,7	49,88	3,53	0,61	7,05	3,99
Mai 2021	108792,4	90232,1	48736,3	82481,8	64,53	35,47	41,19	1,61	9,67	0,72	50,39	3,11	0,45	6,81	4,04
Iunie 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1
Iulie 2021	112253,4	93844,5	51519,3	84814,32	64,32	35,68	41,65	1,81	10,95	0,73	49,15	3,15	0,49	6,88	3,9
August 2021	112965,7	94320,6	52445,8	85390,84	63,51	36,49	42,41	1,90	11,55	0,74	48,74	3,13	0,44	6,78	3,8
Septembrie 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	0,36	6,84	4,06
Octombrie 2021	115341,1	96304,7	54127,9	87349,83	62,31	37,69	42,13	1,99	12,19	0,75	48,36	3,38	0,37	7,92	4,1
Noiembrie 2021	114907,7	95621,6	54786,1	86790,26	62,79	37,21	42,76	2,06	12,61	0,75	48,17	3,92	0,38	8,54	4,04
Decembrie 2021	118534,2	99100,3	56359,2	90081,89	62,08	37,92	42,61	2,01	12,35	0,74	48,54	4,13	0,39	8,84	3,93
Ianuarie 2022	117194,8	97526,9	55856,0	88358,85	63,32	36,68	43,22	2,39	14,93	0,74	0	4,86	0,37	9,09	4,21
Februarie 2022	118465,5	98376,8	56936,1	87891,74	62,74	37,26	44,52	2,58	14,98	0,74	0	4,98	0,37	9,21	4,13
Martie 2022	118270,2	97922,1	58065,3	83916,42	61,14	38,86	44,48	2,71	15,97	0,74	0	5,41	0,48	9,64	3,96
Aprilie 2022	116002,0	95389,8	57752,9	82458,23	61,48	38,52	43,51	2,67	15,76	0,75	0	6,6	0,37	10,2	3,97
Mai 2022	118606,1	97609,8	59436,0	85259,40	60,55	39,45	44,12	2,87	16,88	0,75	0	8,2	0,42	10,5	3,96
Iunie 2022	120397,6	99211,9	60193,5	85786,80	61,26	38,74	43,49	2,64	15,83	0,74	0	9,5	0,44	11,3	4,04
Iulie 2022	122155,3	100628,9	59958,1	85786,80	60,80	39,20	43,13	2,71	16,17	0,74	0	10,2	0,44	12,7	4,27
August 2022	123020,8	101056,7	60113,8	87935,05	60,14	39,86	42,62	2,92	17,36	0,74	0	11,33	0,6	13,16	4,31
Septembrie 2022	124995,3	102591,1	60233,3	87982,87	60,91	39,09	42,31	3,05	18,09	0,74	0	12,4	0,74	13,41	4,27
Octombrie 2022	126827,6	104034,7	60476,9	89537,26	60,79	39,21	41,23	3,1	18,32	0,73	0	12,5	0,87	14,31	4,47
Noiembrie 2022	128937,6	105802	61842,0	92468,51	61,06	38,94	41,36	3,08	18,16	0,68	0	13,6	1,79	14,2	4,66
Decembrie 2022	131443,7	108164	61627,2	94968,57	62,14	37,86	39,96	2,89	17,03	0,67	0	13,2	2,46	13,97	5,13
Ianuarie 2023	133342,8	109550	60506,6	96098,90	62,18	37,82	38,59	4,1	23,93	0,66	0	13,04	2,36	14,26	5,76
Februarie 2023	135711,3	111458	60526,1	97978,53	61,62	38,38	37,41	3,79	22,01	0,66	0	11,1	2,29	14,34	5,72

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI

Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Transferuri de mijloace bănești
Trimestrul I 2020	-4745,59	23,9	4578,9	276,5
Trimestrul II 2020	-4990,29	-7,98	4753,77	370
Trimestrul III 2020	-5430,0	22,43	4875,10	424
Trimestrul IV 2020	-5428,2	68,55	4747,79	416,2
Trimestrul I 2021	-5283,77	58,86	4571,28	365,34
Trimestrul II 2021	-5679,4	32,3	4660,63	430,77
Trimestrul III 2021	-5734,08	25,37	-4759,38	406,68
Trimestrul IV 2021	-5660,97	6,43	4800,73	409,03
Trimestrul I 2022	-6115,29	131,61	4880,74	351,38
Trimestrul II 2022	-5840,94	137,66	4832,36	442,11
Trimestrul III 2022	-5686,98	94,87	4899,22	491,77
Trimestrul IV 2022	-	94,83	-	460,12

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
2021	10321	2371,5	5068,5	2881	3144,4	466,2	1919,4	758,8	7176,6	1905,3	3149,1	2122,2	-4032,2	43,8
2022	13552,8	3227,4	6898,8	3426,6	4335,0	1043,0	2539,8	752,2	9218,6	2184,4	4359,0	2674,4	4882,8	49,1
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	458,9	171,9	1365	367	638,5	359,4	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	329	749,7	364	-813,9	43,6
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1
Trimestrul I 2021	2235,7	472,6	1171,1	592,3	684,6	112	439,3	133,4	1551,1	360,7	731,8	458,9	866,5	44,1
Trimestrul II 2021	2362,1	478,5	1236,6	647	646,8	96,5	419,6	130,7	1715,3	382	817	516,3	1068,5	37,7
Trimestrul III 2021	2578,4	605,5	1203,8	769,1	771,8	114,5	429,1	228,2	1806,6	491,0	774,7	540,9	1034,8	42,7
Trimestrul IV 2021	3143,5	814,8	1456,5	827,2	1041,4	143,2	630,4	267,5	2102,4	671,6	826,1	604,7	1061,3	49,5
Trimestrul I 2022	3100,4	731,5	1611,8	757,1	1062,8	102,6	713,5	246,7	2037,6	628,9	898,3	510,4	974,8	52,2
Trimestrul II 2022	3540,2	833,1	1789,4	917,7	1228,7	308,4	696,3	224,0	2311,5	524,7	1093,1	693,7	1082,8	53,2
Trimestrul III 2022	3371,6	876,6	1614,8	880,2	986,2	316,3	530,8	139,1	2,385,4	560,3	1084,0	741,1	1399,2	48,7
Trimestrul IV 2022	3540,6	786,2	1882,8	871,6	1057,3	315,7	599,2	142,4	2483,3	470,5	1283,6	729,2	1426,0	42,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN																	
Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %					Ritmum de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %					Ritmum de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %					Ritmum de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %	
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE		Alte țări
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27
2019	1,8	-0,8	0,1	18,2	2,7	4,6	-1,7	19,8	1,4	-2,2	1,4	5,1	1,4	-2,2	1,4	5,1	0,2
2020	-8,4	-8,7	-12	0,1	-10,6	-14,2	-8,8	-4,9	-7,3	-7	-14,4	0,5	-7,3	-7	-14,4	0,5	-4,3
2021	30,6	40	22,8	38,7	32,5	44,6	27,5	16,9	27,5	23,7	17,0	30,4	27,5	23,7	17,0	30,4	-4,6
2022	31,3	36,1	36,1	18,9	37,9	22,3	32,3	-0,9	28,5	14,6	38,4	25,7	28,5	14,6	38,4	25,7	12,1
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	15	22,3	29,4	16	-26,5
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4
Trimestrul III 2019	1,8	-8,5	0,5	16,7	3,1	0,8	-3,2	40,9	1,3	-10,9	2,8	11,1	1,3	-10,9	2,8	11,1	-0,1
Trimestrul IV 2019	-0,4	-4,7	34,7	0,4	0,9	22,1	0,8	-15,5	-0,8	-11,4	1,7	5,8	-0,8	-11,4	1,7	5,8	-2,4
Trimestrul I 2020	-2,8	-6,9	-2,6	0,9	-7,9	-7,1	-2,5	-22,8	0,1	-7	1,4	48	0,1	-7	1,4	48	-7,1
Trimestrul II 2020	-26,4	-20,8	-59,8	-7,4	-21,2	-5,3	-27,9	-15	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-28,7	-25,7	-7,7	-4,7	-34,6
Trimestrul III 2020	-5	4,1	-11,1	1,4	-12	-18,4	-7,1	-25,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	-1,8	10,7	-13,5	9,1	6,6
Trimestrul IV 2020	-0,4	-10,8	-3,1	15,7	-3,2	-23,4	-0,6	8,9	0,9	-6,4	-4,8	17,6	0,9	-6,4	-4,8	17,6	4,7
Trimestrul I 2021	11	8,2	6,9	30,6	5,6	18	-1,8	56,7	13,6	5,6	12,9	21,9	13,6	5,6	12,9	21,9	-28,3
Trimestrul II 2021	55	39,5	265	56	31	-2,5	42,1	29,4	66,9	56,4	73,4	64,9	66,9	56,4	73,4	64,9	200
Trimestrul III 2021	27,4	33,8	14,7	47,4	31,9	41	3	260	25,6	32,2	22,3	24,6	25,6	32,2	22,3	24,6	21,2
Trimestrul IV 2021	35,9	76,0	19,6	30,8	42,7	40,5	26,3	200	32,8	86,0	14,9	20,0	32,8	86,0	14,9	20,0	24,2
Trimestrul I 2022	38,7	54,8	37,6	278	55,2	-8,4	162	185	31,4	174	22,8	111	31,4	174	22,8	111	12,5
Trimestrul II 2022	49,9	74,1	44,7	41,8	89,3	19,6	65,9	71,4	34,8	37,4	33,8	34,4	34,8	37,4	33,8	34,4	1,3
Trimestrul III 2022	30,8	44,8	34,1	14,5	27,8	76,4	23,7	61,0	32,0	14,1	39,9	37,0	32,0	14,1	39,9	37,0	1,4
Trimestrul IV 2022	12,6	-3,5	29,3	5,4	1,5	20,5	-5,0	-46,8	18,1	-30	55,4	20,6	18,1	-30	55,4	20,6	-14

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
2020	88,9	92,6	107,6	94,05	82,6	98,1
2021	127,7	134,7	109,6	114,2	117,0	117,8
2022	143,6	129	109,01	117,9	131,7	109,5
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0
Trimestrul III 2019	103,1	101,5	94,9	95,7	108,7	106,1
Trimestrul IV 2019	100,9	99,2	99,3	96,9	101,6	102,4
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2
Trimestrul II 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9
Trimestrul IV 2020	96,9	100,9	112	96,4	86,5	104,7
Trimestrul I 2021	101,4	113,6	113,6	104,1	89,3	109,2
Trimestrul II 2021	130,6	166,8	110,6	116,0	118,1	143,8
Trimestrul III 2021	136,1	125,8	108,1	115,1	125,9	109,1
Trimestrul IV 2021	142,7	132,7	105,9	121,6	134,7	109,2
Trimestrul I 2022	155,2	131,4	108,7	127,1	142,7	103,4
Trimestrul II 2022	189,8	134,6	107,9	117,6	175,9	114,5
Trimestrul III 2022	127,8	131,9	113,5	117,4	112,5	112,4
Trimestrul IV 2022	101,6	118,1	106,1	109,9	95,7	107,5

SECTORUL EXTERN															
Valoarea exporturilor, mil.USD															
	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20	T4/20	T1/21	T2/21	T3/21	T4/21	T1/22	T11/22	T11/22	T4/22
Total export	628,4	664,8	753,2	675	495,2	567,3	729,6	684,6	646,8	771,8	1041,4	1062,8	1227,7	986,2	1057,3
Produse agroalimentare	223,3	289,8	359,3	340,1	238,7	179,8	208,3	194,9	179,3	307,7	459,5	611,5	431,6	280,3	408,7
Fructe și legume	42,1	59,8	99,0	94,3	68,7	59,1	81,3	72,6	60,6	72	109,8	69,4	96,5	48,3	62,0
Cereale	35,4	75,1	53,7	71	36,3	11,8	7,7	30,4	28,6	159,3	170,4	177,7	150,1	63,1	32,6
Semințe oleaginoase	43,5	58,9	74	57	30,1	36,04	99,9	57,2	20,2	60,4	118,9	146,7	111,3	67,5	66,9
Băuturi	57	57,2	62	50,7	52,2	56	53,2	45,3	48,9	46,1	56,5	46,7	40,8	65,9	65,3
Uleiuri	9,0	5,6	30,1	30,1	30,7	9	33,3	24,7	19,3	2,9	74,16	101,2	128,4	53,4	93,2
Mașini și echipamente electrice	151,6	127,4	137	126,7	93,2	146,5	164,2	174,0	171,7	127,9	161,6	144,8	163,4	122,7	144,7
Materiale textile	88,0	80,4	77,4	72	33,0	49,5	49,2	49,9	64,5	64,4	64,1	72,7	62,3	76,6	94,2
Medicamente	22,5	18,5	38,7	8	22,1	8,5	17,9	20,9	15,1	23,8	26,5	18,3	8,8	7,2	11,2
Mobilă	37,4	39,5	37,9	36,1	20,9	41,7	49,2	44,0	36,4	35,5	41,2	42,2	39,4	37,1	39,3
Valoarea importurilor, mil.USD															
	T2/19	T3/19	T4/19	T1/20	T2/20	T3/20	T4/20	T1/21	T2/21	T3/21	T4/21	T1/22	T11/22	T11/22	T4/22
Total import	1442,4	1465,1	1569,1	1365,2	1028	1438,7	1583	1551,1	1715,3	1806,6	2102,4	2037,6	2308,0	2385,4	2463,3
Produse alimentare și animale vii	142,2	178,2	229,8	177,1	139,9	188,7	223,2	262,1	247,8	214,7	261,3	302,8	255,2	305,7	262,7
Uleiuri, grăsimi	4,8	4,9	5,4	2,4	2,1	3,5	4,0	3,6	3,2	7,0	9,1	7,9	44,9	12,5	5,7
Băuturi și tutun	36,2	26,1	36,3	26,1	20,8	29,9	29,6	24,3	33,2	40,6	34,9	22,6	36,2	38,8	34,8
produse minerale	216,0	215,2	261,2	222	185,8	199,8	212,7	240,1	259,8	261,8	272,2	237	230,6	247,7	259,0
Produse farmaceutice	63,2	60,8	87,5	57,4	60,8	57,8	81,6	70,1	79,63	86,7	100,0	76,2	71,4	62,0	69,1
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	266,9	278,3	287,1	297,6	255,3	427,9	439,3	396,1	438,6	463,6	525,1	297,3	349,9	378,7	550,6

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

ÎNREGISTRAREA ȘI RADIEREA ÎNTRINDERILOR		
Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radiera întreprinderilor
2017	6406	8540
2018	5751	8895
2019	6136	10166
2020	5894	11910
2021	6834	6603
2022	6396	4892
Ian.2021	506	632
Feb.2021	545	807
Mar.2021	631	1049
Apr.2021	631	268
Mai 2021	515	256
Iunie 2021	584	849
Iulie 2021	528	538
Aug. 2021	535	217
Septem. 2021	683	498
Oct. 2021	505	546
Noiem. 2021	603	543
Dec. 2021	568	400
Ian.2022	553	268
Feb.2022	661	236
Mar.2022	467	405
Apr.2022	545	429
Mai 2022	502	585
Iunie 2022	516	349
Iulie 2022	538	777
Aug. 2022	514	393
Septem. 2022	556	185
Oct. 2022	491	554
Noiem. 2022	527	388
Dec. 2022	526	323

Perioada	PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ																	
	Numărul persoanelor active economice (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %						Rata de ocupare a populației, %						Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %			
		Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați		femei	urban	rural	
																		Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)
2018	1018,1	45,9	49,9	42,4	45,1	46,4	988,5	44,5	48,1	41,4	43,0	45,5	29,6	2,9	3,4	2,4	4,7	1,8
2019*	919,3	42,3	47,0	38,2	49,4	37,6	872,4	40,1	44,2	36,5	47,0	35,6	46,9	5,1	5,8	4,4	4,9	5,3
2020*	867,3	40,3	45,1	36,1	46,5	36,3	834,2	38,8	43,1	35,0	44,4	35,1	33,1	3,8	4,3	3,2	4,5	3,3
2021*	871,6	41,1	46,5	36,4	47,1	37,2	843,4	39,8	44,7	35,4	45,6	36,0	28,2	3,2	3,8	2,5	3,2	3,2
2022*	890,0	41,8	46,3	37,8	49,1	37,1	862,3	40,5	44,7	36,8	47,3	36,1	27,7	3,1	3,5	2,6	3,6	2,7
Trimestrul I 2019*	898,6	41,3	46,5	36,7	48,1	36,8	829,0	38,1	42,4	34,3	45,5	33,2	69,6	7,7	8,9	6,5	5,4	9,7
Trimestrul II 2019*	943,0	43,4	48,6	38,8	50,8	38,4	901,1	41,4	45,8	37,6	48,2	36,9	42,0	4,5	5,7	3,1	5,1	3,9
Trimestrul III 2019*	947,7	43,6	48,0	39,7	50,9	38,8	909,8	41,8	46,1	38,2	48,5	37,5	37,8	4,0	4,1	3,9	4,6	3,4
Trimestrul IV 2019*	887,7	40,8	44,7	37,5	48,0	36,2	849,7	39,1	42,7	35,9	45,8	34,7	38,1	4,3	4,5	4,0	4,5	4,1
Trimestrul I 2020*	840,6	39,1	43,5	35,2	46,4	34,3	806,3	37,5	41,5	34,0	44,4	33,0	34,2	4,1	4,6	3,5	4,4	3,8
Trimestrul II 2020*	857,7	39,9	44,8	35,6	45,1	36,5	821,5	38,2	42,6	34,3	42,6	35,3	36,2	4,2	4,9	3,5	5,5	3,2
Trimestrul III 2020*	893,6	41,5	46,7	37,0	46,7	38,1	863,4	40,1	45,0	35,9	44,7	37,1	30,2	3,4	3,7	3,0	4,3	2,6
Trimestrul IV 2020*	877,4	40,8	45,3	36,8	47,6	36,3	845,6	39,3	43,4	35,7	45,9	35,0	31,8	3,6	4,2	2,9	3,7	3,6
Trimestrul I 2021*	833,9	39,3	44,3	35,0	46,9	34,5	798,1	37,6	41,9	33,9	45,1	32,9	35,8	4,3	5,4	3,1	3,9	4,6
Trimestrul II 2021*	874,0	41,2	47,3	35,9	46,0	38,1	842,6	39,7	45,6	34,5	44,0	37,0	31,4	3,6	3,5	3,7	4,4	3,0
Trimestrul III 2021*	908,3	42,8	48,8	37,7	47,4	39,8	885,7	41,8	47,2	37,1	46,2	38,9	22,6	2,5	3,3	1,6	2,6	2,4
Trimestrul IV 2021*	870,3	41,0	45,7	37,0	48,1	36,5	847,4	40,0	44,2	36,2	47,1	35,4	22,9	2,6	3,3	1,9	2,0	3,2
Trimestrul I 2022*	854,2	40,1	44,4	36,3	48,6	34,7	828,5	38,9	42,7	35,5	47,1	33,7	25,7	3,0	3,8	2,1	3,1	2,9
Trimestrul II 2022*	900,4	42,3	47,1	38,0	49,2	37,9	878,9	41,3	45,9	37,2	47,5	37,3	21,6	2,4	2,6	2,2	3,5	1,5
Trimestrul III 2022*	901,8	42,3	46,5	38,7	48,9	38,1	879,5	41,3	45,3	37,8	47,2	37,5	22,3	2,5	2,6	2,4	3,5	1,6
Trimestrul IV 2022*	903,7	42,4	47,2	38,3	49,7	37,7	862,4	40,5	44,8	36,8	47,7	35,9	41,2	4,6	5,2	3,9	4,2	4,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: La estimarea rezultatelor cercetării Anchetei Forței de Muncă s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită.

*În 2019, în metodologia Anchetei Forței de Muncă a fost implementat un nou plan de sondaj și a fost revizuită definiția ocupării și, prin urmare, datele nu sunt comparabile cu cele din anii precedenți.

Perioada	REMUNERAREA MUNCII									
	Câștigul salarial mediu lunar – Total				Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %				Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %	
	MDL	USD	EUR		MDL	USD	EUR		MDL	EUR
Trimestrul I 2019	6923,0	403,7	355,3		117,2	114,5	123,7		114,3	
Trimestrul II 2019	7302,6	407,2	362,6		114,6	106,5	113,2		110,2	
Trimestrul III 2019	7385,0	416,0	373,9		113,5	106,7	111,5		107,4	
Trimestrul IV 2019	7813,1	447,6	404,4		111,8	109,6	113,1		104,3	
Trimestrul I 2020	7633,9	434,0	393,5		110,3	107,5	110,8		103,7	
Trimestrul II 2020	7849,0	441,9	401,9		107,5	108,5	110,8		102,9	
Trimestrul III 2020	8074,3	480,5	411,6		109,3	115,5	110,1		105,8	
Trimestrul IV 2020	8859,9	517,2	433,9		113,4	115,5	107,3		112,3	
Trimestrul I 2021	8468,6	484,1	401,1		110,9	111,5	101,9		110,0	
Trimestrul II 2021	9044,5	507,3	421,3		115,2	114,8	104,8		111,8	
Trimestrul III 2021	9175,7	515,4	437,0		113,6	107,3	106,2		108,3	
Trimestrul IV 2021	9767,6	555,0	485,1		110,2	107,3	111,8		98,7	
Trimestrul I 2022	9560,8	528,4	470,8		112,9	109,2	117,4		94,8	
Trimestrul II 2022	10376,2	551,2	516,5		114,7	108,7	122,6		88,7	
Trimestrul III 2022	10648,1	551,1	546,1		116,0	106,9	125,0		86,6	
Trimestrul IV 2022	11539,1	596,2	585,5		118,1	107,4	120,7		89,4	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE

Activități economice	Total economie	Agricultura și pescuit	Industria	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii	Administrație publică și activități de servicii sociale	Invățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii	
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	6480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0
Trimestrul III 2019	7385,0	5180,0	7372,9	7661,5	6880,2	7265,7	5372,3	16174,6	13087,2	6239,9	9776,6	5966,1	8692,8	6203,4	6915,1	5065,1	8882,8
Trimestrul IV 2019	7813,1	5291,0	7728,3	7751,3	7233,9	7285,8	5508,3	17589,5	15918,6	6478,2	10243,0	6201,2	8897,3	6379,6	7952,2	5274,3	9499,7
2019	7356,1	4834,4	7184,3	7301,5	6729,4	6979,3	5136,5	16323,5	13834,0	6096,9	9792,6	5748,2	8916,9	6338,7	7160,1	5128,4	8773,4
Trimestrul I 2020	7633,9	4842,6	7319,9	7145,5	7123,0	6685,1	5152,2	17786,3	13728,5	6309,2	9952,3	6041,1	9337,6	6827,8	7082,4	5587,4	8964,2
Trimestrul II 2020	7849,0	4994,1	7245,1	7265,0	6977,8	6027,1	4944,6	18528,4	14367,5	6406,9	10164,6	6032,5	9369,8	7015,4	8472,1	5483,9	10112,6
Trimestrul III 2020	8074,3	5282,8	7928,5	8105,8	7370,1	6843,2	5100,0	18118,4	14099,3	6698,6	10190,9	6448,0	9696,2	6570,4	8711,3	5620,7	9885,6
Trimestrul IV 2020	8859,9	5553,0	8183,5	8270,8	7873,5	6982,4	5141,8	20310,8	16006,0	6927,2	11201,7	6578,7	10656,3	7663,5	10571,1	6310,0	10955,5
2020	8107,5	5167,3	7673,6	7728,1	7346,4	6647,3	5105,7	18685,3	14555,0	6587,7	10378,1	6273,7	9769,4	7023,3	8718,9	5752,8	9957,2
Trimestrul I 2021	8468,6	4835,7	7655,0	7211,5	7462,6	6655,1	5105,0	19914,5	15428,9	6888,4	10791,1	6516,4	9876,3	7149,2	10639,2	5908,4	9998,1
Trimestrul II 2021	9044,5	5206,4	8197,0	7880,2	7982,3	7156,5	5184,8	21753,9	16698,6	7304,3	11421,3	6773,0	10273,5	7593,7	11574,7	6169,3	10525,7
Trimestrul III 2021	9175,7	6126,0	8528,5	8530,5	8408,8	7856,6	5706,4	21703,6	16684,9	7537,1	11775,5	6989,9	10348,4	7184,7	10833,9	6169,1	10981,4
Trimestrul IV 2021	9767,6	6850,4	8953,8	8774,8	8804,6	7827,6	5723,8	22335,3	18666,9	7767,6	12351,0	7269,5	11085,8	7832,2	12132,9	6903,5	11630,8
2021	9115,9	5790,9	8333,6	8106,2	8163,5	7376,8	5442,9	21429,3	16878,3	7371,6	11582,9	6887,8	10395,7	7440,5	11299,5	6289,2	10784,9
Trimestrul I 2022	9560,8	6258,2	8633,6	8158,8	8715,6	7587,4	6130,4	24489,0	17365,9	7764,0	11475,7	6963,0	10829,8	7833,6	10781,4	6610,7	11791,3
Trimestrul II 2022	10376,2	6667,2	9533,9	9138,4	9246,1	8363,9	6658,2	26517,9	20401,2	8460,0	12668,9	7759,6	11790,6	8288,6	11730,3	7258,9	12566,3
Trimestrul III 2022	10648,1	7333,6	10123,7	9913,1	9703,7	9775,4	7184,6	26399,6	20623,4	8712,0	12698,6	8039,5	11675,9	8126,2	11207,1	7252,7	13186,2
Trimestrul IV 2022	11539,1	7709,4	10315,5	10051	10128,3	9999,7	7370,7	28730,4	22940,9	8859,6	14311,8	8448,2	13330,1	9418,7	12863,8	8312,4	14591,5
2022	10529,1	7000,7	9647,4	9316	9443,2	8936,8	6850,9	26537,3	20327,2	8441,8	12767,2	7801,2	11901,7	8417,1	11651,1	7361,1	13047,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați

Perioada	VENITURILE DISPONIBILE ALE POPULAȚIEI											
	Veniturile disponibile ale populației, MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %										
	activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestății sociale	alte surse	activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestății sociale	alte surse
2018	2357,1	7,7	6,0	0,1	18,8	19,9	47,5	7,7	6,0	0,1	18,8	19,9
2019	2880,6	8,9	6,3	0,3	18,7	15,6	50,2	8,9	6,3	0,3	18,7	15,6
2020	3096,6	8,3	6,3	0,2	19,3	15,6	50,2	8,3	6,3	0,2	19,3	15,6
2021	3510,1	8,1	7,4	0,2	18,5	15,0	50,8	8,1	7,4	0,2	18,5	15,0
2022	4252,6	7,8	6,2	0,2	20,3	14,8	50,7	7,8	6,2	0,2	20,3	14,8
Trimestrul I 2019	2722,5	9,1	5,6	0,0	19,5	17,5	48,3	9,1	5,6	0,0	19,5	17,5
Trimestrul II 2019	2934,2	8,4	7,2	0,1	19,4	14,7	50,2	8,4	7,2	0,1	19,4	14,7
Trimestrul III 2019	2930,4	9,7	6,5	0,9	18,1	14,6	50,2	9,7	6,5	0,9	18,1	14,6
Trimestrul IV 2019	2932,7	8,4	5,8	0,2	17,9	16,0	51,9	8,4	5,8	0,2	17,9	16,0
Trimestrul I 2020	3071,4	8,0	6,4	0,0	20,7	15,4	49,4	8,0	6,4	0,0	20,7	15,4
Trimestrul II 2020	2936,9	9,0	6,2	0,0	19,0	15,6	50,2	9,0	6,2	0,0	19,0	15,6
Trimestrul III 2020	3143,5	8,2	6,3	0,0	17,2	16,1	52,2	8,2	6,3	0,0	17,2	16,1
Trimestrul IV 2020	3240,2	8,1	6,3	0,7	20,5	15,4	49,0	8,1	6,3	0,7	20,5	15,4
Trimestrul I 2021	3242,4	7,7	6,6	0,4	19,7	16,5	49,1	7,7	6,6	0,4	19,7	16,5
Trimestrul II 2021	3619,4	7,9	8,2	0,5	19,3	14,9	49,2	7,9	8,2	0,5	19,3	14,9
Trimestrul III 2021	3549,6	9,0	7,8	0,0	17,0	14,4	51,9	9,0	7,8	0,0	17,0	14,4
Trimestrul IV 2021	3642,6	7,8	6,9	-	18,3	14,5	52,6	7,8	6,9	-	18,3	14,5
Trimestrul I 2022	3734,7	8,2	6,1	0,3	20,1	15,9	49,2	8,2	6,1	0,3	20,1	15,9
Trimestrul II 2022	4193,9	7,3	6,5	0,0	21,4	14,3	50,5	7,3	6,5	0,0	21,4	14,3
Trimestrul III 2022	4313,9	8,3	7,2	0,2	18,5	15,2	50,7	8,3	7,2	0,2	18,5	15,2
Trimestrul IV 2022	4772,7	7,6	5,2	0,2	21,2	14,0	51,8	7,6	5,2	0,2	21,2	14,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședință obișnuită. Începând cu anul 2019 datele nu sunt comparabile cu perioada precedentă, deoarece a fost modificată metodologia CBGC.

Perioada	CHELTUIELILE DE CONSUM ALE POPULAȚIEI												
	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %												
	Cheltuielile de consum ale populației, MDL	Pro-duse alimentare și băuturi nealcoolice	Băuturi alcoolice și tutun	Îmbăcă-minte și încălțăminte	Locuință, apă, electricitate și gaze	Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	Sănătate	Transport	Telecomu-nicație	Recreere și cultură	Educație	Restauran-te și hoteluri	Diverse pro-duse și servicii
2018	2389,1	43,2	1,7	11,2	17,9	3,7	4,6	4,2	4,7	1,5	0,6	2,1	4,6
2019	2786,5	40,6	1,8	9,7	16,2	5,1	5,2	6,1	4,5	2,8	1,1	2,6	4,3
2020	2791,2	43,5	2,0	8,8	16,1	5,6	4,7	5,5	4,7	2,4	0,8	2,0	4,1
2021	3039,5	41,9	2,0	9,1	15,2	5,7	5,7	6,5	4,5	2,1	1,0	2,2	4,2
2022	3711,9	41,1	1,7	8,4	16,3	5,8	5,1	7,4	4,0	2,6	0,9	2,2	4,5
Trimestrul I 2019	2660,1	40,4	1,9	9,3	15,8	4,8	6,2	6,5	4,7	3,0	1,2	2,2	4,1
Trimestrul II 2019	2850,7	41,1	1,8	10,0	15,9	5,1	5,2	5,4	4,6	2,6	1,1	2,6	4,6
Trimestrul III 2019	2817,6	40,8	1,9	9,7	16,6	5,1	5,0	6,1	4,2	2,8	1,1	2,3	4,4
Trimestrul IV 2019	2818,1	40,1	1,6	9,6	16,5	5,4	4,5	6,4	4,5	2,9	1,2	3,2	4,0
Trimestrul I 2020	2851,4	41,8	1,9	9,3	15,0	5,7	5,3	6,0	4,6	2,3	0,9	2,9	4,1
Trimestrul II 2020	2670,6	45,4	2,3	8,4	17,1	5,7	3,8	4,4	4,8	2,6	0,6	0,9	4,1
Trimestrul III 2020	2852,0	44,0	1,9	8,4	16,5	5,3	4,5	6,3	4,4	2,3	0,6	2,0	3,7
Trimestrul IV 2020	2781,4	42,8	1,8	9,2	16,0	5,7	4,9	5,1	5,0	2,2	0,9	2,0	4,3
Trimestrul I 2021	2832,6	43,2	1,9	8,9	15,3	5,2	5,8	5,5	4,7	2,2	1,3	2,0	4,1
Trimestrul II 2021	3005,3	43,0	1,8	9,0	15,5	5,3	5,2	7,1	4,5	1,5	0,9	2,0	4,1
Trimestrul III 2021	3094,5	41,7	2,4	9,0	15,1	5,9	5,2	6,3	4,4	2,4	0,8	2,4	4,5
Trimestrul IV 2021	3226,4	40,1	2,0	9,4	14,8	6,5	6,7	7,0	4,3	2,2	0,9	2,1	4,0
Trimestrul I 2022	3264,6	42,0	2,1	8,7	16,2	6,0	4,8	6,9	4,3	2,2	0,8	1,7	4,4
Trimestrul II 2022	3658,9	41,1	1,8	8,6	15,5	5,9	4,9	8,0	4,1	2,0	1,0	2,2	4,9
Trimestrul III 2022	3960,6	41,4	1,5	8,0	16,0	5,8	5,1	8,0	3,9	2,6	0,8	2,5	4,4
Trimestrul IV 2022	3963,8	40,0	1,6	8,4	17,4	5,5	5,3	6,7	3,8	3,4	1,0	2,3	4,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Notă: La baza estimării indicatorilor a fost utilizat numărul populației cu reședință obișnuită. Începând cu anul 2019 datele nu sunt comparabile cu perioada precedentă, deoarece a fost modificată metodologia CBGG.

Perioada	INFRAȚIUNI																							
	Infrați- uni înregis- trate - total (cauze)	Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)			Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)								Infrațiuni contra sănătății publice și convieșuirii sociale (cauze)		Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)			Infrațiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrațiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor fălși	Total	Huliganism		
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447		
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335		
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342		
2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064		
2021	27159	878	140	152	555	227	11753	7723	61	521	2126	592	80	892	818	1157	13	490	145	61	1268	1105		
2022	26833	830	136	135	562	249	11573	7639	66	506	1930	843	75	1027	925	1061	22	474	193	40	1344	1067		
Trimestrul I 2019	6722	n/d	44	46	n/d	79	n/d	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318		
Trimestrul II 2019	14241	n/d	92	90	n/d	150	n/d	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647		
Trimestrul III 2019	22699	n/d	134	143	n/d	248	n/d	7407	75	482	n/d	n/d	n/d	802	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	967		
Trimestrul IV 2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342		
Trimestrul I 2020	6608	n/d	48	45	n/d	64	n/d	1974	21	166	n/d	n/d	n/d	225	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	289		
Trimestrul II 2020	12091	n/d	80	77	n/d	120	n/d	3863	34	259	n/d	n/d	n/d	409	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	493		
Trimestrul III 2020	19109	n/d	119	122	n/d	196	n/d	5761	46	404	n/d	n/d	n/d	695	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	804		
Trimestrul IV 2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064		
Trimestrul I 2021	6318	n/d	37	40	n/d	48	n/d	1672	26	119	n/d	n/d	n/d	230	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	248		
Trimestrul II 2021	12900	n/d	69	66	n/d	108	n/d	3455	40	230	n/d	n/d	n/d	426	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	513		
Trimestrul III 2021	19760	n/d	101	114	n/d	173	n/d	5483	50	355	n/d	n/d	n/d	604	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	856		
Trimestrul IV 2021	27159	878	140	152	555	227	11753	7723	61	521	2126	592	80	892	818	1157	13	490	145	61	1268	1105		
Trimestrul I 2022	5961	n/d	37	36	n/d	57	n/d	1549	24	114	n/d	n/d	n/d	252	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	250		
Trimestrul II 2022	13131	n/d	70	58	n/d	119	n/d	3554	35	253	n/d	n/d	n/d	486	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	516		
Trimestrul III 2022	20136	n/d	110	112	n/d	195	n/d	5636	52	374	n/d	n/d	n/d	706	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	824		
Trimestrul IV 2022	26833	830	136	135	562	249	11573	7639	66	506	1930	843	75	1027	925	1061	22	474	193	40	1344	1067		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Redactare și tehnoredactare: **Elena Șoldan**
Machetare, design copertă: **Alexandru Sandulescu**

Bun de tipar: 25.04.2023, Tirajul 10 ex.
Coli de tipar 6,7, Coli editoriale 9,2, Com.10

Serviciul Editorial-Poligrafic, INCE, 2023
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creangă, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, elena.sholdan@ince.md